

Gal 10 2/6
D. JUNII JUVENALIS

ET

A. PERSII FLACCI
SATYRÆ.

DUBLINII:

E Typographia Academiæ.

MDCCXLVI.

19

Recte Reverendo

In

Christo Patri ac Domino

M O R D E C A I,

Divinâ Providentiâ

Episcopo Alladenfi,

Prisci moris et pietatis viro,

Literarum humaniorum cultori ac patrono,

Hos qualescunque suos labores

In JUVENALEM et PERSIUM,

In pignus

Animi beneficiorum haud immemoris,

Summâ observantiâ D. D.

JOHANNES HAWKEY.

1811

1811

1811

1811

1811

1811

1811

1811

1811

1811

1811

1811

1811

6

JOHANNES HANDEL

D. JUNII JUVENALIS
SATYRÆ.

SATYRA I.

Semper ego auditor tantum? nunquamne reponam,
Vexatus toties rauci Theseïde Codri?
Impune ergo mihi recitaverit ille togatas,
Hic elegos? impune diem consumpserit ingens
Telephus, aut, summi plenâ jam margine libri,
Scriptus et in tergo, necdum finitus, Orestes?

Nota magis nulli domus est sua, quam mihi lucus
Martis, et Æoliis vicinum rupibus antrum
Vulcani: quid agant venti; quas torqueat umbras
Æacus; unde alius furtivæ devehat aurum
Pelliculæ; quantas jaculetur Monychus ornos;
Frontonis platani, convulsaque marmora, clamant
Semper, et affiduo ruptæ lectore columnæ.
Expectes eadem a summo minimoque poëtâ.
Et nos ergo manum ferulæ subduximus, et nos
Consilium dedimus Syllæ, privatus ut altum

A

Dormiret?

Dormiret? stulta est clementia, cum tot ubique
 Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ.
 Cur tamen hoc potius libeat decurrere campo,
 Per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus, 20
 Si vacat, et placidi rationem admittitis, edam.
 Cum tener uxorem ducat spado; Mævia Tuscum
 Figat aprum, et nudâ teneat venabula mammâ;
 Patricios omnes opibus cum provocet unus,
 Quo tondente gravis juveni mihi barba sonabat; 25
 Cum pars Niliacæ plebis, cum verna Canopi
 Crispinus, Tyrias humero revocante lacernas,
 Ventilet æstivum digitis sudantibus aurum,
 Nec sufferre queat majoris pondera gemmæ;
 Difficile est satyram non scribere: nam quis iniquæ
 Tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat se? 31
 Causidici nova cum veniat lectica Mathonis
 Plena ipso; post hunc magni delator amici,
 Et cito rapturus de nobilitate comesâ
 Quod superest; quem Massa timet; quem munere palpat
 Carus, et a trepido Thymele summissa Latino? 36
 Cum te summoveant, qui testamenta merentur
 Noctibus, in cælum quos evehit, optima summi
 Nunc via processus, vetulæ vesica beatæ.
 Unciolam Proculius habet, sed Gillo deuncem; 40
 Partes quisque suas ad mensuram inguinis hæres.
 Accipiat, fane mercedem sanguinis, et sic
 Palleat, ut nudis pressit qui calcibus anguem,
 Aut Lugdunensem rhetor dicturus ad aram.
 Quid referam, quantâ ficcum jecur ardeat irâ, 45
 Cum populum gregibus comitum premat hic spoliator
 Pupilli prostantis; et hic damnatus inani
 Judicio (quid enim salvis infamia nummis?)
 Exul ab octavâ Marius bibit, et fruitur dîs
 Iratis? at tu victrix provincia ploras. 50
 Hæc ego non credam Venusinâ digna lucernâ?
 Hæc ego non agitem? sed quid magis Heracleas,

Aut

S A T Y R A I.

Aut Diomedæas, aut mugitum Labyrinthi,
 Et mare percussum puero, fabrumque volantem ?
 Cum leno accipiat mœchi bona, si capiendi 55
 Jus nullum uxori, doctus spectare lacunar,
 Doctus et ad calicem vigilanti stertere naso :
 Cum fas esse putet curam sperare cohortis,
 Qui bona donavit præsepibus, et caret omni
 Majorum censu, dum pervolat axe citato 60
 Flaminiam : puer Automedon nam lora tenebat,
 Ipse lacernatæ cum se jactaret amicæ.
 Nonne libet medio ceras implere capaces
 Quadrivio ; cum jam sextâ cervice feratur,
 Hinc atque inde patens, ac nudâ pene cathedrâ, 65
 Et multum referens de Mæcenate supino
 Signator falso, qui se lautum atque beatum
 Exiguïs tabulis et gemmâ fecerat udâ ?
 Occurrit matrona potens, quæ molle Calenum
 Porrectura viro miscet sitiente rubetam, 70
 Instituitque rudes melior Locusta propinquas
 Per famam et populum nigros efferre maritos.
 Aude aliquid brevibus Gyaris et carcere dignum,
 Si vis esse aliquis : probitas laudatur, et alget.
 Criminibus debent hortos, prætoria, mensas, 75
 Argentum vetus, et stantem extra pocula caprum.
 Quem patitur dormire nurus corruptor avaræ ;
 Quem sponsæ turpes et prætextatus adulter ?
 Si natura negat, facit indignatio versum,
 Qualemcunque potest ; quales ego vel Cluvienus. 80
 Ex quo Deucalion, nimbis tollentibus æquor,
 Navigio montem ascendit fortesque poposcit,
 Paulatimque animâ caluerunt mollia saxa,
 Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas ;
 Quicquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas,
 Gaudia, discursus, nostri est farrago libelli : 86
 Et quando uberior vitiorum copia ? quando
 Major avaritiæ patuit sinus ? alea quando

Hos

JUVENALIS

Hos animos? neque enim oculis comitantibus itur
 Ad casum tabulæ, positâ sed luditur arcâ. 90
 Prælia quanta illic dispensatore videbis
 Armigero! simplexne furor sestertia centum
 Perdere, et horrenti tunicam non reddere servo?
 Quis totidem erexit villas? quis fercula septem
 Secreto cœnavit avus? nunc sportula primo 95
 Limine parva sedet, turbæ rapienda togatæ.
 Ille tamen faciem prius inspicit, et trepidat, ne
 Suppositus venias, ac falso nomine poscas.
 Agnitus accipies: jubet a præcone vocari
 Ipsos Trojugenas: nam vexant limen et ipsi 100
 Nobiscum. da prætori, da deinde tribuno:
 Sed libertinus prior est: prior, inquit, ego adsum.
 Cur timeam, dubitemve locum defendere, quamvis
 Natus ad Euphratem, molles quod in aure fenestræ
 Arguerint, licet ipse negem? sed quinque tabernæ 105
 Quadringenta parant. quid confert purpura major
 Optandum, si Laurenti custodit in agro
 Conductas Corvinus oves? ego possideo plus
 Pallante et Licinis. expectent ergo tribuni;
 Vincant divitiæ; sacro nec cedat honori, 110
 Nuper in hanc urbem pedibus qui venerat albis.
 Quandoquidem inter nos sanctissima divitiarum
 Majestas; etsi, funesta Pecunia, templo
 Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
 Ut colitur Pax, atque Fides, Victoria, Virtus, 115
 Quæque salutato crepitat Concordia nido.
 Sed cum summus honor finito computet anno,
 Sportula quid referat, quantum rationibus addat;
 Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc, est,
 Et panis, fumusque domi? densissima centum 120
 Quadrantes lectica petit, sequiturque maritum
 Languida, vel prægnans, et circumducitur, uxor.
 Hic petit absenti, notâ jam callidus arte,
 Ostendens vacuam et clausam pro conjuge sellam.

Galla

SATYRA I.

Galla mea est, inquit; citius dimitte; moraris?
 Profer, Galla, caput. noli vexare, quiescit. 126
 Ipse dies pulcro distinguitur ordine rerum:
 Sportula, deinde forum, jurisque peritus Apollo,
 Atque triumphales, inter quas ausus habere
 Nescio quis titulos Ægyptius, atque Arabarches; 130
 Cujus ad effigiem non tantum meiere fas est.
 Vestibulis abeunt veteres lassique clientes,
 Votaque deponunt, quanquam longissima, cœnæ,
 Spes homini: caules miseris, atque ignis, emendus.
 Optima sylvarum interea pelagique vorabit 135
 Rex horum, vacuisque toris tantum ipse jacebit:
 Nam de tot pulcris, et latis, orbibus, et tam
 Antiquis, unâ comedunt patrimonia mensâ.
 Nullus jam parasitus erit: sed quis feret istas
 Luxuriæ sordes? quanta est gula, quæ sibi totos 140
 Ponit apros, animal propter convivia natum?
 Pœna tamen præsens, cum tu deponis amictus
 Turgidus, et crudum pavonem in balnea portas:
 Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus,
 It nova, nec tristis, per cunctas fabula cœnas: 145
 Ducitur iratis plaudendum funus amicis.
 Nil erit ulterius, quod nostris moribus addat
 Posteritas: eadem cupient facientque minores,
 Omne in præcipiti vitium stetit. utere velis,
 Totos pande sinus, dicas hic forsitan, unde 150
 Ingenium par materiæ? unde illa priorum
 Scribendi quodcumque animo flagrante liberet
 Simplicitas, cujus non audeo dicere nomen?
 Quid refert dictis ignoscat Mucius, an non?
 Pone Tigillinum, tædâ lucebis in illâ, 155
 Quâ stantes ardent, qui fixo gutture fumant,
 Et latum mediâ sulcum deducit arenâ.
 Qui dedit ergo tribus patruis aconita, vehetur
 Pensilibus plumis, atque illinc despiciet nos?
 Cum veniet contra, digito compesce labellum: 160

Accusator

Accusator erit, qui verbum dixerit, hic est.
 Securus licet Æneam Rutulumque ferocem
 Committas : nulli gravis est percussus Achilles,
 Aut multum quæsitus Hylas, urnamque secutus. 165
 Ense velut stricto quoties Lucilius ardens
 Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens est
 Criminibus, tacitâ sudant præcordia culpâ :
 Inde iræ et lacrymæ. tecum prius ergo voluta
 Hæc animo ante tubas : galeatum fero duelli
 Pœnitet. experiar, quid concedatur in illos, 170
 Quorum Flaminiâ tegitur cinis atque Latinâ.

S A T Y R A II.

ULtra Sauromatas fugere hinc libet et glaciale
 Oceanum, quoties aliquid de moribus audent,
 Qui Curios simulant, et Bacchanalia vivunt,
 Indocti primum : quanquam plena omnia gypso
 Chryssippi invenies : nam perfectissimus horum est, 5
 Si quis Aristotelem similem, vel Pittacon, emit,
 Et jubet archetypos pluteum servare Cleanthas.
 Fronti nulla fides : quis enim non vicus abundat
 Tristibus obscænis ? castigas turpia, cum sis
 Inter Socraticos notissima fossa cinædos. 10
 Hispida membra quidem et duræ per brachia setæ
 Promittunt atrocem animum : sed podice levi
 Cæduntur tumidæ, medico ridente, mariscæ.
 Rarus sermo illis, et magna libido tacendi,
 Atque supercilio brevior coma. verius ergo 15
 Et magis ingenue Peribomius, hunc ego fatis
 Imputo, qui vultu morbum incessuque fatetur.
 Horum simplicitas miserabilis ; his furor ipse

Dat

S A T Y R A II.

7

Dat veniam : sed peiores, qui talia verbis
 Herculis invadunt, et de virtute locuti 20
 Clunem agitant. ego te ceventem, Sexte, verebör,
 Infamis Varillus ait ? quo deterior te ?
 Loripedem rectus derideat, Æthiopem albus.
 Quis tulerit Gracchos de seditione querentes ?
 Quis cœlum terris non misceat, et mare cœlo, 25
 Si fur displiceat Verri, homicida Miloni,
 Clodius accuset mœchos, Catilina Cethegum ?
 In tabulam Syllæ si dicant discipuli tres ?
 Qualis erat nuper tragico pollutus adulter
 Concubitu ; qui tunc leges revocabat amaras 30
 Omnibus, atque ipsis Veneri Martique timendas,
 Cum tot abortivis fœcundam Julia vulvam
 Solveret, et patruo similes effunderet offas ?
 Nonne igitur jure ac merito vitia ultima fictos
 Contemnunt Scauros, et castigata remordent ? 35
 Non tulit ex illis torvum Laronia quendam
 Clamantem toties : ubi nunc lex Julia ? dormis ?
 Atque ita subridens : felicia tempora, quæ te
 Moribus opponunt ; habeat jam Roma pudorem.
 Tertius e cœlo cecidit Cato : sed tamen unde 40
 Hæc emis, hirsuto spirant opobalsama collo
 Quæ tibi ? ne pudeat dominum monstrare tabernæ.
 Quod si vexantur leges ac jura, citari
 Ante omnes debet Scantinia. respice primum
 Et scrutare viros ; faciunt hi plura ; sed illos 45
 Defendit numerus, junctæque umbone phalanges.
 Magna inter molles concordia : non erit ullum
 Exemplum in nostro tam detestabile sexu :
 Tædia non lambit Cluviam, nec Flora Catullam.
 Hippo subit juvenes, et morbo pallet utroque. 50
 Numquid nos agimus causas, civilia jura
 Novimus, aut ullo strepitu fora vestra movemus ?
 Luctantur pauçæ, comedunt coliphia pauçæ.
 Vos lanam trahitis, calathisque peracta refertis
 Vellera :

Vellera : vos tenui prægnantem flamine fufum 55
 Pênelope melius, levius torquetis Arachne,
 Horrida quale facit refidens in codice pellex.
 Notum eft, cur folo tabulas impleverit Hifter
 Liberto; dederit vivus cur multa puellæ.
 Dives erit, magno quæ dormit tertia lecto. 60
 Tu nube, atque tace : donant arcana cylindros.
 De nobis poft hæc triftis fententia fertur :
 Dat veniam corvis, vexat cenfura columbas.
 Fugerunt trepidi vera ac manifefta canentem
 Stoicidæ : quid enim falſi Laronia ? fed quid 65
 Non facient alii, cum tu multicia ſumas,
 Cretice, et, hanc veſtem populo mirante, perores
 In Proculas et Pollineas ? eſt mœcha Fabulla ?
 Damnetur ſi vis ; etiam Carfinia. talem
 Non ſumiet damnata togam. fed Julius ardet, 70
 Eſtuo. nudus agas, minus eſt infania turpis.
 En habitum, quo te leges ac jura ferentem
 Vulnéribus crudis populus modo victor et illud
 Montanum poſitis audiret vulgus aratris.
 Quid ? non proclames, in corpore judiciis iſta 75
 Si videas ? quæro, an deceant multicia teſtem ?
 Acer, et indomitus, libertatiſque magiſter,
 Cretice, pelluces. dedit hanc contagio labem,
 Et dabit in plures : ſicut grex totus in agris
 Unius ſcabie cadit et porrigine porci, 80
 Uvaque conſpectâ livorem ducit ab uvâ.
 Fœdus hoc aliquid quandoque audebis amiſtu ;
 Nemo repente fuit turpiſſimus. accipient te
 Paulatim, quæ longa domi redimicula ſumunt
 Frontibus, et toto poſuere monilia collo, 85
 Atque Bonam teneræ placant abdomine porcæ
 Et magno cratere Deam : fed more ſiniſtro
 Exagitata procul non intrat fœmina limen,
 Solis ara deæ maribus patet. ite profanæ !
 Clamatur : nullo gemit hic tibicina cornu. 90
 Talia

Talia secretâ coluerunt Orgia tædâ
 Cecropiam soliti Baptæ lassare Cotytto.
 Ille supercilium madidâ fuligine tactum
 Obliquâ producit acu, pingitque trementes
 Attollens oculos: vitreo bibit ille Priapo, 95
 Reticulumque comis auratum ingentibus implet,
 Cœrulea indutus scutulata, aut galbina rafa,
 Et per Junonem domini jurante ministro.
 Ille tenet speculum pathici gestamen Othonis,
 Actoris Arrunci spoliū; quo se ille videbat 100
 Armatum, cum jam tolli vexilla juberet.
 Res memoranda novis annalibus atque recenti
 Historiâ, speculum civilis sarcina belli.
 Nimirum summi ducis est occidere Galbam,
 Et curare cutem summi constantia civis; 105
 Bebraici in campo spoliū affectare Palati,
 Et pressum in facie digitis extendere panem;
 Quod nec in Assyrio pharetrata Semiramis orbe,
 Mœsta nec Actiacâ fecit Cleopatra carinâ.
 Hic nullus verbis pudor, aut reverentia mensæ: 110
 Hic turpis Cybeles, et fractâ voce loquendi
 Libertas, et crine senex fanaticus albo
 Sacrorum antistes, rarum ac memorabile magni
 Gutturis exemplum, conducendusque magister.
 Quid tamen exspectant, Phrygio quos tempus erat jam
 More supervacuam cultris abscindere carnem? 116
 Quadringenta dedit Gracchus sestertia, dotem,
 Cornicini; sive hic recto cantaverat ære.
 Signatæ tabulæ; dictum, feliciter; ingens
 Cœna sedet; gremio jacuit nova nupta mariti. 120
 O proceres, censore opus est, an haruspice, nobis?
 Scilicet horreret, majoraque monstra putaret,
 Si mulier vitulum, vel si bos ederet agnum?
 Segmenta, et longos habitus, et flammea, sumit;
 Arcano qui sacra ferens nutantia loro 125
 Sudavit clypeis ancilibus. o pater urbis,

B

Unde

Unde nefas tantum Latiis pastoribus? unde
 Hæc tetigit, Gradive, tuos urtica nepotes?
 Traditur ecce viro clarus genere atque opibus vir;
 Nec galeam quassas, nec terram cuspide pulsas, 130
 Nec quereris patri? vade ergo, et cede severi
 Jugeribus campi, quem negligis. officium cras
 Primo sole mihi peragendum in valle Quirini.
 Quæ causa officii? quid quæris? nubit amicus,
 Nec multos adhibet. liceat modo vivere, fient, 135
 Fient ista palam, cupient et in acta referri.
 Interea tormentum ingens nubentibus hæret,
 Quod nequeunt parere, et partu retinere maritos.
 Sed melius, quod nil animis in corpora juris
 Natura indulget: steriles moriuntur, et illis 140
 Turgida non prodest condita pyxide Lyde;
 Nec prodest agili palmas præbere Luperco.
 Vicit et hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi,
 Lustravitque fugâ mediam gladiator arenam,
 Et Capitolinis generosior, et Marcellis, 145
 Et Catuli Paulique minoribus, et Fabiis, et
 Omnibus ad podium spectantibus: his licet ipsum
 Admoveas, cujus tunc munere retia misit.
 Esse aliquos manes, et subterranea regna,
 Et contum, et Stygio ranas in gurgite nigras, 150
 Atque una transire vadum tot millia cymbâ,
 Nec pueri credunt, nisi qui nondum ære lavantur.
 Sed tu vera puta. Curius quid sentit, et ambo
 Scipiada? quid Fabricius manesque Camilli? 154
 Quid Cremeræ legio et Cannis consumpta juvenus,
 Tot bellorum animæ? quoties hinc talis ad illos
 Umbra venit, cuperent lustrari, si qua darentur
 Sulphura cum tædis, et si foret humida laurus.
 Illuc, heu! miseri traducimur. arma quidem ultra
 Littora Jubernæ promovimus, et modo captas 160
 Orcadas, ac minimâ contentos nocte Britannos:
 Sed quæ nunc populi sunt victoris in urbe,

Non

SATYRA II.

11

Non faciunt illi, quos vicinus; et tamen unus
Armenius Zalates cunctis narratur ephēbis
Mollior ardenti sese indulgisse tribuno. 165

Aspice quid faciant commercia; venerat obfes:
Hic fiunt homines; nam si mora longior urbem
Indulfit pueris, non unquam deerit amator;
Mittentur braccæ, cultelli, frena, flagellum:
Sic prætextatos referunt Artaxata mores. 170

SATYRA III.

QUAMVIS digressu veteris confusus amici,
Laudo tamen vacuis quod sedem figere Cumis
Destinet, atque unum civem donare Sibyllæ.
Janua Baiarum est, et gratum litus amœni
Secessus. ego vel Prochytam præpono Suburæ: 5
Nam quid tam miserum, tam solum, vidimus, ut non
Deterius credas horrere incendia, lapsus
Tectorum assiduos, ac mille pericula sævæ
Urbis, et Augusto recitantes mense poetas?
Sed dum tota domus rhedâ componitur unâ, 10
Substitit ad veteres arcus madidamque Capenam;
Hic, ubi nocturnæ Numa constituebat amica.
Nunc sacri fontis nemus, et delubra locantur
Judæis, quorum cophinus fœnumque supellex:
Omnis enim populo mercedem pendere iussa est 15
Arbor, et ejectis mendicat sylva Camœnis.
In vallem Egeriæ descendimus, et speluncas
Dissimiles veris, quanto præstantius esset
Numen aquæ, viridi si margine cluderet undas 19
Herba, nec ingenuum violarent marmora tophum?
Hic tunc Umbricius: quando artibus, inquit, honestis
Nullus

Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
 Res hodie minor est, here quam fuit, ac eadem cras
 Deteret exiguis aliquid; proponimus illuc
 Ire, fatigatas ubi Dædalus exuit alas; 25
 Dum nova canities, dum prima et recta senectus,
 Dum superest Lachesi quod torqueat, et pedibus me
 Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo.
 Cedamus patriâ: vivant Arturius istic 29
 Et Catulus: maneant qui nigrum in candida vertunt,
 Queis facile est ædem conducere, flumina, portus,
 Siccandam eluviam, portandum ad busta cadaver,
 Et præbere caput dominâ venale sub hastâ.
 Quondam hi cornicines, et municipalis arenæ
 Perpetui comites, notæque per oppida buccæ, 35
 Munera nunc edunt, et verso pollice vulgi
 Quemlibet occidunt populariter: inde reversi
 Conducunt foricas. et cur non omnia, cum sint,
 Quales ex humili magna ad fastigia rerum
 Extollit quoties voluit Fortuna jocari? 40
 Quid Romæ faciam? mentiri nescio: librum,
 Si malus est, nequeo laudare et poscere: motus
 Astrorum ignoro: funus promittere patris
 Nec volo, nec possum: ranarum viscera nunquam
 Inspexi: ferre ad nuptam, quæ mittit adulter, 45
 Quæ mandat, norunt alii; me nemo ministro
 Fur erit; atque ideo nulli comes exeo, tanquam
 Mancus, et extinctæ corpus non utile dextræ.
 Quis nunc diligitur, nisi conscius, et cui fervens
 Æstuat occultis animus semperque tacendis? 50
 Nil tibi se debere putat, nil conferet unquam,
 Participem qui te secreti fecit honesti.
 Carus erit Verri, qui Verrem, tempore quo vult,
 Accusare potest. tanti tibi non sit opaci
 Omnis arena Tagi, quodque in mare volvitur aurum,
 Ut somno careas, ponendaque præmia sumas 56
 Tristis, et a magno semper timearis amico.

Quæ

Quæ nunc divitibus gens acceptissima nostris,
Et quos præcipue fugiam, properabo fateri,
Nec pudor obstat: non possum ferre, Quirites, 60
Græcam urbem, quamvis quota portio facis Achææ?
Jam pridem Syrus in Tiberim defluxit Orontes,
Et linguam, et mores, et cum tibicine chordas
Obliquas, nec non gentilia tympana, secum
Vexit, et ad Circum jussas prostare puellas. 65
Ite, quibus grata est pictâ lupa barbara mitrâ!
Rusticus ille tuus sumit trechedipna, Quirine,
Et ceromatico fert niceteria collo.
Hic altâ Sicyone, ast hic Amydone relicta,
Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabandis, 70
Esquilias dictumque petunt a vimine collem,
Viscera magnarum domuum, dominique futuri.
Ingenium velox, audacia perdita, sermo
Promptus et Isæo torrentior. ede, quid illum
Esse putes? quemvis hominem secum attulit ad nos; 75
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
Augur, schœnobates, medicus, magus: omnia novit.
Græculus esuriens in cœlum, jusseris, ibit.
Ad summam non Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax,
Qui sumpsit pennas, mediis sed natus Athenis. 80
Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
Signabit, fultusque toro meliore recumbet,
Advectus Romam, quo pruna et coctona vento?
Usque adeo nihil est, quod nostra infantia cœlum
Hausit Aventini, baccâ nutrita Sabinâ? 85
Quid, quod adulandi gens prudentissima laudat
Sermonem indocti, faciem deformis, amici,
Et longum invalidi collum cervicibus æquat
Herculis, Antæum procul a tellure tenentis?
Miratur vocem angustam, quâ deterius nec 90
Ille sonat, quo mordetur gallina marito.
Hæc eadem licet et nobis laudare: sed illis
Creditur. an melior cum Thaïda sustinet, aut cum
Uxorem

Uxorem comædus agit, vel Dorida nullo
 Cultam palliolo? mulier nempe ipsa videtur, 95
 Non persona loqui: vacua et plana omnia dicas
 Infra ventriculum, et tenui distantia rimâ.
 Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
 Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hæmo.
 Natio comæda est. rides? majore cachinno 100
 Concutitur: flet, si lacrymas conspexit amici,
 Nec dolet: igniculum brumæ si tempore poscas,
 Accipit endromidem: si dixeris, æstuo, sudat.
 Non sumus ergo pares: melior, qui semper, et omni
 Nocte dieque, potest alienum sumere vultum, 105
 A facie jactare manus, laudare paratus
 Si bene ructavit, si rectum minxit, amicus,
 Si trulla inverfo crepitum dedit aurea fundo.
 Præterea sanctum nihil est, et ab inguine tutum:
 Non matrona laris, non filia virgo, neque ipse 110
 Sponsus levis adhuc, non filius ante pudicus.
 Horum si nihil est, aviam resupinat amici.
 Scire volunt secreta domus, atque inde timeri.
 Et quoniam cœpit Græcorum mentio, transi
 Gymnasia, atque audi facinus majoris abollæ. 115
 Stoïcus occidit Baream, delator amicum,
 Discipulumque senex, ripâ nutritus in illâ,
 Ad quam Gorgonei delapsa est pinna caballi.
 Non est Romano cuiquam locus hic, ubi regnat
 Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Erimanthus: 120
 Qui gentis vitio nunquam partitur amicum,
 Solus habet: nam, cum facilem stillavit in aurem
 Exiguum de naturæ patriæque veneno,
 Limine summoveor: perierunt tempora longi
 Servitii: nusquam minor est jactura clientis. 125
 Quod porro officium, ne nobis blandiar, aut quod
 Pâuperis hic meritum: si curet nocte togatus
 Currere, cum prætor lictorem impellat, et ire
 Præcipitem jubeat dudam vigilantibus orbis,

Ne prior Albinam, aut Modiam, collega salutet? 130
 Divitis hic servi cludit latus ingenuorum
 Filius: alter enim, quantum in legione tribuni
 Accipiunt, donat Calvinæ, vel Catienæ,
 Ut semel atque iterum super illam palpitet: at tu,
 Cum tibi vestiti facies scorti placet, hæres, 135
 Et dubitas altâ Chionem deducere sellâ.
 Da testem Romæ tam sanctum, quam fuit hospes
 Numinis Idæi; procedat vel Numa, vel qui
 Servavit trepidam flagranti ex æde Minervam:
 Protinus ad censum, de moribus ultima fiet 140
 Quæstio: quot pascit servos? quot possidet agri
 Jugera? quam multâ magnâque paropside cœnat?
 Quantum quisque suâ nummorum servat in arcâ,
 Tantum habet et fidei: jures licet et Samothracum
 Et nostrorum aras; contemnere fulmina pauper 145
 Creditur atque deos, dis ignoscentibus ipsis.
 Quid, quod materiam præbet causasque jocorum
 Omnibus hic idem? si foeda et scissâ lacerna,
 Si toga fordidula, est, et ruptâ calceus alter
 Pelle patet? vel si, confuto vulnere, crassum 150
 Atque recens linum ostendit non una cicatrix?
 Nil habet infelix paupertas durius in se,
 Quam quod ridiculos homines facit. exeat, inquit,
 Si pudor est, et de pulvino surgat equestri,
 Cujus res legi non sufficit, et sedeant hic 155
 Lenonum pueri quocunque in fornice nati.
 Hic plaudat nitidi præconis filius inter
 Pinnirapi cultos juvenes, juvenesque lanistæ.
 Sic libitum vano, qui nos distinxit, Othoni.
 Quis gener hic placuit censu minor, atque puellæ 160
 Sarcinulis impar? quis pauper scribitur hæres?
 Quando in consilio est ædilibus? agmine factò
 Debuerant olim tenues migrasse Quirites.
 Haud facile emergunt, quorum virtutibus obstat
 Res angusta domi: sed Romæ durior illis 165

Conatus:

Conatus : magno hospitium miserabile ; magno
 Servorum ventres ; et frugi cœnula magno.
 Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negavit
 Translatus subito ad Marfos mensamque Sabellam,
 Contentusque illic Veneto duroque cucullo. 170
 Pars magna Italiæ est, si verum admittimus, in quâ
 Nemo togam sumit, nisi mortuus. ipsa dierum
 Festorum herbofo colitur si quando theatro
 Majestas, tandemque redit ad pulpita notum
 Exodium, cum personæ pallentis hiatum 175
 In gremio matris formidat rusticus infans ;
 Æquales habitus illic, similesque videbis
 Orchestram et populum : clari velamen honoris,
 Sufficiunt tunicæ summis ædilibus albæ.
 Hic ultra vires habitus nitor ; hic aliquid plus, 180
 Quam fatis, est : interdum alienâ sumitur arcâ.
 Commune id vitium est : hic vivimus ambitiosâ
 Paupertate omnes. quid te moror ? omnia Romæ
 Cum pretio. quid das, ut Cossus aliquando salutes ?
 Ut te respiciat clauso Veiento labello ? 185
 Ille metit barbam, crinem hic deponit amati :
 Plena domus libis venalibus. accipe, et istud
 Fermentum tibi habe : præstare tributa clientes
 Cogimur, et cultis augere peculia servis.
 Quis timet aut timuit gelidâ Præneste ruinam, 190
 Aut positis nemorosa inter juga Volfiniis, aut
 Simplicibus Gabiis, aut proni Tiburis arce ?
 Nos urbem colimus tenui tibicine fultam
 Magnâ parte sui : nam sic labentibus obstat
 Villicus, et veteris rimæ contextit hiatum ; 195
 Securos pendente jubet dormire ruinâ.
 Vivendum est illic, ubi nulla incendia, nulli
 Nocte metus. jam poscit aquam, jam frivola transfert,
 Ucalegon : tabulata tibi jam tertia fumant :
 Tu nescis : nam si gradibus trepidatur ab imis, 200
 Ultimus ardebit, quem tegula sola tuetur

A pluvîâ, molles ubi reddunt ova columbæ.
 Lectus erat Codro Proculâ minor, urceoli sex,
 Ornamentum abaci; nec non et parvulus infra
 Cantharus, et recubans sub eodem marmore Chiron;
 Jamque vetus Græcos servabat cista libellos, 206
 Et divina opici rodebant carmina mures.
 Nil habuit Codrus: quis enim negat? et tamen illud
 Perdidit infelix totum nil: ultimus autem
 Ærumnæ cumulus, quod nudum et frustra rogantem
 Nemo cibo, nemo hospitio tectoque, juvabit. 211
 Si magna Aſturici cecidit domus, horrida mater,
 Pullati proceres, differt vadimonia prætor:
 Tunc gemimus casus urbis, tunc odimus ignem.
 Ardet adhuc, et jam accurrit qui marmora donet, 215
 Conferat impensas: hic nuda et candida signa;
 Hic aliquid præclarum Euphranoris et Polycleti;
 Hic Aſianorum vetera ornamenta deorum.
 Hic libros dabit, et forulos, mediamque Minervam;
 Hic modium argenti: meliora ac plura reponit 220
 Perſicus orborum lautiffimus, et merito jam
 Suspectus, tanquam ipſe ſuas incenderit ædes.
 Si potes avelli Circenſibus, optima Soræ,
 Aut Fabrateriæ, domus, aut Fruſinone, paratur.
 Quanti nunc tenebras unum conducis in annum? 225
 Hortulus hic, puteuſque brevis, nec recte movendus,
 In tenues plantas facili diffunditur hauſtu.
 Vive bidentis amans, et culti villicus horti,
 Unde epulum poſſis centum dare Pythagoræis.
 Eſt aliquid quocunque loco, quocunque reſeſſu, 230
 Unius ſeſe dominum feciſſe lacertæ.
 Plurimus hic æger moritur vigilando: ſed illum
 Languorem peperit cibus imperfectus et hærens
 Ardenti ſtomacho: nam quæ meritoria ſomnum
 Admittunt? magnis opibus dormitur in urbe. 235
 Inde caput morbi: rhedarum tranſitus arcto
 Vicorum inflexu et ſtantis convicia mandræ

Eripient somnum Druso vitulisque marinis:
 Si vocat officium, turbâ cedente, vehetur
 Dives, et ingenti curret super ora Liburno, 240
 Atque obiter leget, aut scribet, vel dormiet intus:
 Namque facit somnum clausâ lectica fenestrâ.
 Ante tamen veniet: nobis properantibus obstat
 Unda prior: magno populus premit agmine lumbos
 Qui sequitur; ferit hic cubito, ferit affere duro 245
 Alter; at hic tignum capiti incutit, ille metretam:
 Pinguia crura luto, plantâ mox undique magnâ
 Calcor, et in digito clavus mihi militis hæret.
 Nonne vides, quanto celebretur sportula fumo?
 Centum convivæ; sequitur sua quemque culina. 250
 Corbulo vix ferret tot vasa ingentia, tot res
 Impositas capiti, quas recto vertice portat
 Servulus infelix, et cursu ventilat ignem.
 Scinduntur tunicae fartæ; modo longa coruscat,
 Sarraco veniente, abies, atque altera pinum 255
 Plaustra vehunt, nutant alte, populoque minantur.
 Nam si procubuit, qui faxa Ligustica portat,
 Axis, et eversum fudit super agmina montem,
 Quid superest de corporibus? quis membra, quis ossa,
 Invenit? obtritum vulgi perit omne cadaver, 260
 More animæ. domus interea secura patellas
 Jam lavat, et buccâ foculum excitat, et sonat unctis
 Strigilibus; et pleno componit lintea gutto.
 Hæc inter pueros varie properantur: at ille
 Jam sedet in ripâ, tetrumque novitius horret 265
 Porthmea, nec sperat cœnosi gurgitis alnum
 Infelix, nec habet, quem porrigat, ore trientem.
 Respice nunc alia ac diversa pericula noctis:
 Quod spatium tectis sublimibus, unde cerebrum
 Testa ferit, quoties rimosa et curta fenestris 270
 Vasa cadunt; quanto percussum pondere signent
 Et lædant filicem. possis ignavus haberi,
 Et subiti casus improvidus, ad cœnam si

Intestatus

Intestatus eas : adeo tot fata, quot illa
 Nocte patent vigiles, te prætereunte, fenestra. 275
 Ergo optes, votumque feras miserabile tecum,
 Ut sint contentæ patulas effundere pelves.
 Ebrius ac petulans, qui nullum forte cecidit,
 Dat pœnas ; noctem patitur lugentis amicum
 Pelidæ, cubat in faciem, mox deinde supinus ; 280
 Ergo non aliter poterit dormire : quibusdam
 Somnum rixa facit : sed, quamvis improbus annis
 Atque mero fervens, cavet hunc, quem coccina læna
 Vitari jubet, et comitum longissimus ordo,
 Multum præterea flammæ, et ænea lampas. 285
 Me, quem luna solet deducere, vel breve lumen
 Candelæ, cujus dispenso et tempero filum,
 Contemnit. miseræ cognosce procœmia rixæ,
 Si rixa est, ubi tu pulsas, ego vapulo tantum.
 Stat contra, starique jubet ; parere necesse est : 290
 Nam quid agas, cum te furiosus cogat, et idem
 Fortior ? unde venis ? exclamat. cujus aceto,
 Cujus conche, tumes ? quis tecum sectile porrum
 Sutor et elixi vervecis labra comedit ?
 Nil mihi respondes ? aut dic, aut accipe calcem : 295
 Ede ubi consistas. in quâ te quæro profeuchâ ?
 Dicere si tentes aliquid, taciturne recedas,
 Tantundem est ; feriunt pariter : vadimonia deinde
 Irati faciunt. libertas pauperis hæc est ;
 Pulsatus rogat, et pugnis concisus adorat, 300
 Ut liceat paucis cum dentibus inde reverti.
 Nec tamen hoc tantum metuas : nam qui spoliât te
 Non deerit, clausis domibus, postquam omnis ubique
 Fixa catenatæ filuit compago tabernæ.
 Interdum et ferro subitus grassator agit rem, 305
 Armato quoties tutæ custodæ tenentur
 Et Pomptina palus et Gallinaria pinus.
 Sic inde huc omnes, tanquam ad vivaria, currunt.
 Quâ fornace graves, quâ non incudæ, catenæ ?

Maximus in vinclis ferri modus, ut timeas, ne 310
 Vomer deficiat, ne marrae et sarcula defint.
 Felices proavorum atavos, felicia dicas
 Sæcula, quæ quondam sub regibus atque tribunis
 Viderunt uno contentam carcere Romam.
 His alias poteram et plures subnectere causas: 315
 Sed jumenta vocant et sol inclinat; eundum est:
 Nam mihi commotâ jam dudum mulio virgâ
 Adnuit: ergo vale nostri memor; et quoties te
 Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
 Me quoque ad Helvinam Cererem vestramque Dianam
 Convelle a Cumis: satyrarum ego, ni pudet illas, 321
 Adjutor gelidos veniam caligatus in agros.

SATYRA IV.

ECCCE iterum Crispinus, et est mihi sæpe vocandus
 Ad partes, monstrum nullâ virtute redemptum
 A vitiis, æger, solâque libidine fortis;
 Delicias viduæ tantum aspernatur adulter:
 Quid refert igitur, quantis jumenta fatiget 5
 Porticibus, quantâ nemorum vectetur in umbrâ,
 Jugera quot vicina foro, quas emerit ædes?
 Nemo malus felix; minime corruptor, et idem
 Incestus, cum quo nuper vittata jacebat,
 Sanguine adhuc vivo terram subitura, sacerdos. 10
 Sed nunc de factis levioribus, et tamen alter,
 Si fecisset idem, caderet sub judice morum.
 Nam, quod turpe bonis, Titio Seioque, decebat
 Crispinum. quid agas, cum dira et fœdior omni
 Crimine persona est? mullum sex millibus emit, 15
 Æquantem sane paribus sestertia libris,

Ut

Ut perhibent, qui de magnis majora loquuntur.
Consilium laudo artificis, si munere tanto
Præcipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi.
Est ratio ulterior, magnæ si misit amicæ, 20
Quæ vehitur clauso latis specularibus antro.
Nil tale exspectes; emit sibi. multa videmus,
Quæ miser et frugi non fecit Apicius: hoc tu
Succinctus patriâ quondam, Crispine, papyro
Hoc pretio squamæ? potuit fortasse minoris 25
Piscator, quam piscis, emi. provincia tanti
Vendit agros: sed majores Apulia vendit.
Quales tunc epulas ipsum glutisse putemus
Induperatorem, cum tot sestertia, partem
Exiguam et modicæ sumptam de margine cœnæ, 30
Purpureus magni ructarit scurra palati;
Jam princeps equitum, magnâ qui voce solebat
Vendere municipes fracta de merce filuros!
Incipe Calliope, licet hic confidere; non est
Cantandum; res vera agitur, narrate, puellæ 35
Pierides: profit mihi vos dixisse puellas.
Cum jam semianimum laceraret Flavius orbem
Ultimus, et calvo ferviret Roma Neroni,
Incidit Adriaci spatium admirabile rhombi
Ante domum Veneris, quam Dorica sustinet Ancon,
Implevitque sinus: neque enim minor hæserat illis, 41
Quos operit glacies Mæotica, ruptaque tandem
Solibus effundit torpentis ad ostia Ponti,
Desidiâ tardos, et longo frigore pingues.
Destinat hoc monstrum cymbæ linique magister 45
Pontifici summo: quis enim proponere talem,
Aut emere, auderet, cum plena et litora multo
Delatore forent: dispersi protinus algæ
Inquisitores agerent cum remige nudo,
Non dubitaturi fugitivum dicere piscem, 50
Depastumque diu vivaria Cæsaris; inde
Elapsum, veterem ad dominum debere reverti?

Si quid Palphurio, si credimus Armillato,
 Quicquid conspicuum pulcrumque est æquore toto,
 Res fisci est, ubicunque natat: donabitur ergo, 55
 Ne pereat, jam lethifero cedente pruinis
 Autumno; jam quartanam sperantibus ægris,
 Stridebat deformis hyems, prædamque recentem
 Servabat: tamen hic properat, velut urgeat auster.
 Utque lacus suberant, ubi, quanquam diruta, servat 60
 Ignem Trojanum, et Vestam colit Alba minorem,
 Obstitit intranti miratrix turba parumper;
 Ut cessit, facili patuerunt cardine valvæ.
 Exclusi spectant admissa opsonia patres.
 Itur ad Atridem. tum Picens, accipe, dixit, 65
 Privatis majora focis; genialis agatur
 Iste dies; propera stomachum laxare faginis,
 Et tua servatum consume in sæcula rhombum.
 Ipse capi voluit. quid apertius? et tamen illi
 Surgebant cristæ. nihil est, quod credere de se 70
 Non possit, cum laudatur, dis æqua potestas.
 Sed deerat pisci patinæ mensura: vocantur
 Ergo in concilium procures, quos oderat ille;
 In quorum facie miseræ magnæque sedebat
 Pallor amicitiae. primus, clamante Liburno, 75
 Currite, jam sedit, raptâ properabat abollâ
 Pegasus, attonitæ positus modo villicus urbi.
 Anne aliud tunc præfecti? quorum optimus atque
 Interpres legum sanctissimus; omnia quanquam
 Temporibus diris tractanda putabat inermi 80
 Justitiâ: venit et Crispi jucunda senectus,
 Cujus erant mores qualis facundia; mite
 Ingenium. maria, ac terras, populosque, regenti
 Quis comes utilior; si clade et peste sub illâ
 Sævitiâ damnare et honestum asferre liceret 85
 Consilium? sed quid violentius aure tyranni,
 Cum quo de pluviis, aut æstibus, aut nimboſo
 Vere, locuturi fatum pendebat amici?

Ille

Ille igitur nunquam direxit brachia contra
 Torrentem; nec civis erat, qui libera posset 90
 Verba animi proferre, et vitam impendere vero.
 Sic multas hyemes atque octogesima vidit
 Solstitia; his armis illâ quoque tutus in aulâ.
 Proximus ejusdem properabat Acilius ævi,
 Cum juvene, indigno quem mors tam sæva maneret,
 Et domini gladiis tam festinata: sed olim 96
 Prodigio par est cum nobilitate senectus:
 Unde fit, ut malim fraterculus esse gigantis.
 Profuit ergo nihil misero, quod cominus urfos
 Figebat Numidas, Albanâ nudus arenâ 100
 Venator: quis enim jam non intelligat artes
 Patricias? quis priscum illud miretur acumen,
 Brute, tuum? facile est barbato imponere regi.
 Nec melior vultu, quamvis ignobilis, ibat
 Rubrius, offensæ veteris reus atque tacendæ; 105
 Et tamen improbior satyram scribente cinædo.
 Montani quoque venter adest abdomine tardus;
 Et matutino fudans Crispinus amomo,
 Quantum vix redolent duo funera. sævior illo
 Pompeius tenui jugulos aperire susurro: 110
 Et, qui vulturibus fervabat viscera Dacis,
 Fuscus, marmoreâ meditatus prælia villâ:
 Et cum mortifero prudens Veiento Catullo,
 Qui nunquam visæ flagrabat amore puellæ:
 Grande et conspicuum nostro quoque tempore mon-
 strum! 115
 Cæcus, adulator; dirusque a ponte satelles,
 Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes,
 Blandaue devexæ jactaret basia rhedæ.
 Nemo magis rhombum stupuit; nam plurima dixit
 In lævum conversus: at illi dextra jacebat 120
 Bellua: sic pugnas Cilicis laudabat, et ictus,
 Et pegma, et pueros inde ad velaria raptos.
 Non cedit Veiento: sed, ut fanaticus cæstro
 Percussus,

Percussus, Bellona, tuo, divinat; et, ingens
 Omen habes, inquit, magni clarique triumphi. 125
 Regem aliquem capies, aut de temone Britanno
 Excidet Arviragus, peregrina est bellua. cernis
 Erectas in terga fudes? hoc defuit unum
 Fabricio, patriam ut rhombi memoraret et annos.
 Quidnam igitur censes? conciditur? absit ab illo 130
 Dedecus hoc, Montanus ait; testa alta paretur,
 Quæ tenui muro spatiosum colligat orbem.
 Debetur magnus patinæ subitusque Prometheus.
 Argillam atque rotam citius properate: sed ex hoc
 Tempore jam, Cæsar, figuli tua castra sequantur. 135
 Vicit digna viro sententia: noverat ille
 Luxuriam imperii veterem, noctesque Neronis
 Jam medias, aliamque famem, cum pulmo Falerno
 Arderet. nulli major fuit usus edendi
 Tempestate meâ. Circeis nata forent, an 140
 Lucrinum ad saxum, Rutupinove edita fundo,
 Ostrea, callebat primo deprendere morsu;
 Et semel aspecti litus dicebat echini.
 Surgitur, et misso procures exire jubentur
 Concilio; quos Albanam dux magnus in arcem 145
 Traxerat attonitos, et festinare coactos,
 Tanquam de Cattis aliquid torvisque Sicambris
 Dicturus; tanquam diversis partibus orbis
 Anxia præcipiti venisset epistola pinnâ.
 Atque utinam his potius nugis tota illa dedisset 150
 Tempora sævitæ, claras quibus abstulit urbi
 Illustresque animas, impune et vindicæ nullo.
 Sed periit, postquam cerdonibus esse timendus
 Cœperat; hoc nocuit Lamiarum cæde madenti.

SATYRA V.

SI te propositi nondum pudet, atque eadem est mens,
 Ut bona summa putes alienâ vivere quadrâ;
 Si potes illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas
 Cæsaris ad mensas, nec vilis Galba, tulisset,
 Quamvis jurato metuam tibi credere testi. 5
 Ventre nihil novi frugalius; hoc tamen ipsum
 Defecisse puta, quod inani sufficit alvo.
 Nulla crepido vacat? nusquam pons, et tegetis pars
 Dimidiâ brevior? tantine injuria cœnæ?
 Tam jejuna fames? quin poscis? honestius illic 10
 Et tremere, et sordes farris mordere canini.
 Primo fige loco, quod tu discumbere jussus
 Mercedem solidam veterum capis officiorum.
 Fructus amicitiae magnæ cibus: imputat hunc rex,
 Et, quamvis rarum, tamen imputat. ergo duos post
 Si libuit menses neglectum adhibere clientem, 16
 Tertia ne vacuo cessaret culcita lecto:
 Una sumus, ait. votorum summa: quid ultra
 Quæris? habet Trebius, propter quod rumpere somnum
 Debeat, et ligulas dimittere, sollicitus, ne 20
 Tota salutatrix jam turba peregerit orbem
 Sideribus dubiis, aut illo tempore, quo se
 Frigida circumagunt pigri farraca Boötæ.
 Qualis cœna tamen? vinum, quod succida nolit
 Lana pati: de convivâ Corybanta videbis. 25
 Jurgia proludunt: sed mox et pocula torques
 Saucius, et rubrâ deterges vulnera mappâ;
 Inter vos quoties libertorumque cohortem
 Pugna Saguntinâ fervet commissa lagenâ.

D

Ipse

Ipse capillato diffusum consule potat, 30
 Calcatamque tenet bellis socialibus uvam,
 Cardiacō nunquam cyathum missurus amico.
 Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de
 Setinis, cujus patriam titulumque senectus
 Delevit multā veteris fuligine testæ : 35
 Quale coronati Thrasea Helvidiusque bibebant
 Brutorum et Cassi natalibus. ipse capaces
 Heliadum crustas et inæquales beryllo
 Virro tenet phialas : tibi non committitur aurum :
 Vel, si quando datur, custos affixus ibidem est, 40
 Qui numeret gemmas, unguēsque observet acutos.
 Da veniam ; præclara illic laudatur iaspis ;
 Nam Virro, ut multi, gemmas ad pocula transfert
 A digitis, quas in vaginæ fronte solebat
 Ponere zelotypo juvenis prælatus Hiarbæ. 45
 Tu Beneventani futoris nomen habentem
 Siccabis calicem nasorum quatuor, ac jam
 Quassatum, et rupto poscentem sulphura vitro.
 Si stomachus domini fervet vinoque ciboque ;
 Frigidior Geticis petitur decocta pruinis. 50
 Non eadem vobis poni modo vina querebar ;
 Vos aliam potatis aquam : tibi pocula curfor
 Getulus dabit, aut nigri manus ossæ Mauri,
 Et cui per mediam nolis occurrere noctem,
 Clivosæ veheris dum per monumenta Latinæ. 55
 Flos Asiæ ante ipsum, pretio majore paratus,
 Quam fuit et Tulli census pugnacis et Anci ;
 Et, ne te teneam, Romanorum omnia regum
 Frivola. quod cum ita sit, tu Getulum Ganymedem
 Respice, cum sities : nescit tot millibus emptus 60
 Pauperibus miscere puer : sed forma, sed ætas,
 Digna supercilio. quando ad te pervenit ille ?
 Quando vocatus adest calidæ gelidæque minister ?
 Quippe indignatur veteri parere clienti,
 Quodque aliquid poscas, et quod, se stante, recumbas.
 Maxima

Maxima quæque domus servis est plena superbis. 66
Ecce, alius quanto porrexit murmure panem
Vix fractum, solidæ jam mucida frustra farinæ,
Quæ genuinum agitent, non admittentia morsum :
Sed tener, et niveus, mollique filigine factus, 70
Servatur domino. dextram cohibere memento :
Salva sit artoptæ reverentia. finge tamen te
Improbulum ; superest illic, qui ponere cogat.
Vin' tu consuetis, audax conviva, canistris
Impleri, panisque tui novisse colorem ? 75
Scilicet hoc fuerat, propter quod sæpe, relictâ
Conjuge, per montem adversum gelidasque cucurri
Esquillas, fremeret sævâ cum grandine vernus
Jupiter, et multo stillaret pænula nimbo !
Aspice, quam longo distendat pectore lancem, 80
Quæ fertur domino, squilla, et quibus undique septa
Asparagis, quâ despiciat convivia caudâ,
Cum venit excelsi manibus sublata ministri,
Sed tibi dimidio constrictus cammarus ovo
Ponitur, exiguâ feralis cœna patellâ. 84
Ipse Venafrano piscem perfundit : at hic, qui
Pallidus offertur misero tibi, caulis olebit
Laternam : illud enim vestris datur alveolis, quod
Canna Micipsarum prorâ subvexit acutâ :
Propter quod Romæ cum Boccare nemo lavatur ; 90
Quod tutos etiam facit a serpentibus Afros.
Mullus erit domino, quem misit Corsica, vel quem
Taurominitanæ rupes, quando omne peractum est,
Et jam defecit, nostrum mare ; dum gula sævit,
Retibus assiduis penitus scrutante macello 95
Proxima ; nec patitur Tyrrhenum crescere piscem.
Instruit ergo focum provincia ; sumitur illinc,
Quod captator emat Lenas, Aurelia vendat.
Virroni muræna datur, quæ maxima venit
Gurgite de Siculo : nam, dum se continet aufer, 100
Dum sedet, et siccât madidas in carcere pennas,
Contemnunt

Contemnunt mediam temeraria lina Charybdim.
 Vos anguilla manet longæ cognata colubræ,
 Aut glacie aspersus maculis Tiberinus, et ipse
 Vernula riparum pinguis torrente cloacâ, 105
 Et solitus mediæ cryptam penetrare Suburæ.
 Ipsi pauca velim, facilem si præbeat aurem:
 Nemo petit, modicis quæ mittebantur amicis
 A Seneca; quæ Piso bonus, quæ Cotta, solebat
 Largiri: namque et titulis et fascibus olim 110
 Major habebatur donandi gloria. solum
 Poscimus, ut coenes civiliter. hoc face, et esto,
 Esto, ut nunc multi, dives tibi, pauper amicis.
 Anferis ante ipsum magni jecur, anferibus par
 Altilis, et flavi dignus ferro Meleagri 115
 Fumat aper: post hunc radentur tubera, si ver
 Tunc erit, et facient optata tonitrua coenas
 Majores. tibi habe frumentum, Alledius inquit,
 O Libye; disjunge boves, dum tubera mittas.
 Structorem interea, ne qua indignatio desit, 120
 Saltantem spectes, et chironomonta volanti
 Cultello, donec peragat dictata magistri
 Omnia: nec minimo sane discrimine refert,
 Quo gestu lepores, et quo gallina secetur.
 Duceris plantâ, velut ictus ab Hercule Cacus, 125
 Et ponere foris, si quid tentaveris unquam
 Hiscere, tanquam habeas tria nomina. quando propinat
 Virro tibi, sumitque tuis contacta labellis
 Pocula? quis vestrum temerarius usque adeo, quis
 Perditus, ut dicat regi, bibe? plurima sunt, quæ 130
 Non audent homines pertusâ dicere lanâ.
 Quadringenta tibi si quis deus, aut similis dîs
 Et melior fati, donaret, homuncio, quantus
 Ex nihilo fieres! quantus Virronis amicus!
 Da Trebio; pone ad Trebium; vis, frater, ab istis 135
 Ilibus? o nummi, vobis hunc præstat honorem:
 Vos estis fratres. dominus tamen, et domini rex,

Si vis tu fieri, nullus tibi parvulus aulâ
 Luferit Æneas, nec filia dulcior illo :
 Jucundum et charum sterilis facit uxor amicum. 140
 Sed tua nunc Mycale pariat licet, et pueros tres
 In gremium patris fundat simul, ipse loquaci
 Gaudebit nido : viridem thoraca jubebit
 Afferri, minimasque nuces, assemque rogatum,
 Ad mensam quoties parasitus venerit infans. 145
 Villibus ancipites fungi ponentur amicis,
 Boletus domino : sed qualem Claudius edit
 Ante illum uxoris, post quem nil amplius edit.
 Virro sibi et reliquis Virronibus illa jubebit
 Poma dari, quorum solo pascaris odore : 150
 Qualia perpetuus Phæacum autumnus habebat,
 Credere quæ possis surrepta sororibus Afris :
 Tu scabie frueris mali, quod in aggere rodit,
 Qui tegitur parmâ et galeâ, metuensque flagelli
 Discit ab hirsutâ jaculum torquere capellâ. 155
 Forsitan impensæ Virronem parcere credas :
 Hoc agit, ut doleas : nam quæ comœdia, mimus
 Quis, melior plorante gula ? ergo omnia fiunt,
 Si nescis, ut per lacrymas effundere bilem
 Cogaris, pressoque diu stridere molari. 160
 Tu tibi liber homo et regis conviva videris ;
 Captum te nidore suæ putat ille culinæ ;
 Nec male conjectat : quis enim tam nudus, ut illum
 Bis ferat, Etruscum puero si contigit aurum,
 Vel nodus tantum, et signum de paupere loro ? 165
 Spes bene cœnandi vos decipit. ecce, dabit jam
 Semesum leporem, atque aliquid de clunibus apri.
 Ad nos jam veniet minor altilis : inde parato
 Intactoque omnes et stricto pane tatetis.
 Ille sapit, qui te sic utitur. omnia ferre 170
 Si potes, et debes, pulsandum vertice raso
 Præbebis quandoque caput, nec dura timebis
 Flagra pati, his epulis et tali dignus amico.

SATYRA VI.

CREDO pudicitiam Saturno rege moratam
 In terris, visamque diu; cum frigida parvas
 Præberet spelunca domos, ignemque, laremque,
 Et pecus, et dominos, communi cluderet umbrâ:
 Sylvestrem montana torum cum sterneret uxor
 Frondibus, et cūlmo, vicinarumque ferarum
 Pellibus: haud similis tibi, Cynthia, nec tibi, cujus
 Turbavit nitidos extinctus passer ocellos:
 Sed potanda ferens infantibus ubera magnis,
 Et sæpe horridior glandem ructante marito.
 Quippe aliter tunc orbe novo cœloque recenti
 Vivebant homines; qui, rupto robore nati,
 Compositive luto, nullos habuere parentes.
 Multa pudicitiae veteris vestigia forsan,
 Aut aliqua, exstiterint et sub Jove; sed Jove nondum
 Barbato, nondum Græcis jurare paratis
 Per caput alterius, cum furem nemo timeret
 Caulibus aut pomis; sed aperto viveret horto.
 Paulatim deinde ad superos Astrea recessit
 Hâc comite; atque duæ pariter fugere sorores.
 Antiquum et vetus est alienum, Posthume, lectum
 Concutere, atque sacri genium contemnere fulcri.
 Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas;
 Viderunt primos argentea sæcula moechos.
 Convenit tamen, et pactum, et sponsalia, nostrâ
 Tempestate paras; jamque a tonsore magistro
 Pæsteris, et digito pignus fortasse dedisti.
 Certe sanus eras! uxorem, Posthume, ducis?
 Dic quâ Tisiphone, quibus exagitare colubris?

Ferre

SATYRA VI.

31

Ferre potes dominam, salvis tot restibus, ullam? 30

Cum pateant altæ caligantesque fenestræ?

Cum tibi vicinum se præbeat Æmilius pons?

Aut si de multis nullus placet exitus, illud

Nonne putas melius, quod tecum pufio dormit,

Pufio, qui noctu non litigat? exigit a te 35

Nulla jacens illic munuscula, nec queritur, quod

Et lateri parcas, nec, quantum jussit, anheles.

Sed placet Urfidio lex Julia: tollere dulcem

Cogitat hæredem, cariturus turture magno,

Mullorumque jubis, et captatore macello. 40

Quid fieri non posse putes, si jungitur ulla

Urfidio? si mœchorum notissimus olim

Stulta maritali jam porrigit ora capistro,

Quem toties textit perituri cista Latini?

Quid, quod et antiquis uxor de moribus illi 45

Quæritur? o medici, mediam pertundite venam:

Delicias hominis! Tarpeium limen adora

Pronus, et auratam Junoni cæde juvencam,

Si tibi contigerit capitis matrona pudici.

Paucae adeo Cereris vittas contingere dignæ, 50

Quarum non timeat pater oscula. nocte coronam

Postibus, et densos per limina tende corymbos.

Unus Iberinæ vir sufficit? ocyus illud

Extorquebis, ut hæc oculo contenta sit uno.

Magna tamen fama est cujusdam rure paterno 55

Viventis: vivat Gabiis, ut vixit in agro,

Vivat Fidenis, et agello cedo paterno.

Quis tamen affirmat, nil actum in montibus, aut in

Speluncis? adeon' senuerunt Jupiter et Mars?

Porticibusne tibi monstratur scæmina voto 60

Digna tuo? cuneis an habent spectacula totis

Quod securus ames, quodque inde excerpere possis?

Cheironomon Ledam molli saltante Bathyllo,

Thuscia vesicæ non imperat; Appula gannit,

Sicut

Sicut in amplexu : subitum et miserabile longum 65
 Attendit Thymele : Thymele tunc rustica discit.
 Ast aliæ, quoties aulæa recondita cessant,
 Et, vacuo clausoque, sonant fora sola, theatro,
 Atque a plebeis longe Megalesia, tristes
 Personam, thyrsūque, tenent, et subligar Acci. 70
 Urbicus exodio risum movet Atellanæ
 Gestibus Autonoes ; hunc diligit Ælia pauper.
 Solvitur his magno comædi fibula. sunt, quæ
 Chrysgonum cantare vetent. Hispulla tragædo
 Gaudet : an expectas ut Quintilianus ametur ? 75
 Accipis uxorem, de quâ citharædus Echion,
 Aut Glaphyrus, fiat pater, Ambrosiusve choraules.
 Longa per angustos figantur pulpita vicos ;
 Ornentur postes, et grandi janua lauro,
 Ut testudineo tibi, Lentule, conopeo 80
 Nobilis Euryalum mirmillonem exprimat infans.
 Nupta senatori comitata est Hippiæ ludium
 Ad Pharon, et Nilum, famosæque mœnia Lagi,
 Prodigia et mores urbis damnante Canopo.
 Immemor illa domus, et conjugis, atque sororis, 85
 Nil patriæ indulgit, plorantesque improba natos,
 Utque magis stupeas, ludos Paridemque, reliquit.
 Sed quanquam in magnis opibus, plumæque paternâ,
 Et segmentatis dormisset parvula cunis,
 Contempsit pelagus ; famam contempserat olim, 90
 Cujus apud molles minima est jactura cathedras.
 Tyrrhenos igitur fluctus lateque sonantem
 Pertulit Ionium constanti pectore, quamvis
 Mutandum toties esset mare. justa pericli
 Si ratio est et honesta, timent, pavidoque gelantur
 Pectore, nec tremulis possunt insistere plantis. 96
 Fortem animum præstant rebus, quas turpiter audent.
 Si jubeat conjux, durum est conscendere navim,
 Tunc sentina gravis, tunc summus vertitur ær :

Quæ mœchum sequitur, stomacho valet. illa maritum
 Convomit; hæc inter nautas et prandet, et errat
 Per puppim, et duros gaudet tractare rudentes.
 Quâ tamen exarsit formâ? quâ capta juventâ est
 Hippiâ? quid vidit, propter quod ludia dici
 Sustinuit? nam Sergiolus jam radere guttur
 Cœperat, et secto requiem sperare lacerto:
 Præterea multa in facie deformia, sicut
 Attritus galæâ, mediisque in naribus ingens
 Gibbus, et acre malum semper stillantis ocelli.
 Sed gladiator erat. facit hoc illos Hyacinthos:
 Hoc pueris patriæque, hoc prætulit illa forori
 Atque viro. ferrum est, quod amant. hic Sergius idem,
 Acceptâ rude, cœpisset Veiento videri.
 Quid privata domus, quid fecerit Hippiâ, curas
 Respice rivales divorum: Claudius audiri
 Quæ tulerit: dormire virum cum senserat uxor,
 Ausa Palatino tegetem præferre cubili,
 Sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos,
 Linquebat, comite ancillâ non amplius unâ,
 Et, nigrum flavo crinem abscondente galero,
 Intravit calidum veteri centone lupanar,
 Et cellam, vacuam, atque suam: tunc nuda papillis
 Prostitit auratis, titulum mentita Lyciscæ,
 Ostenditque tuum, generose Britannice, ventrem.
 Excepit blanda intrantes, atque æra poposcit;
 Et resupina jacens multorum absorbuit ictus.
 Mox, lenone suas jam dimittente puellas,
 Tristis abit: sed, quod potuit, tamen ultima cellam
 Clausit, adhuc ardens rigidæ tentigine vulvæ,
 Et lassata viris, nec dum satiata, recessit;
 Obscurisque genis turpis, fumoque lucernæ
 Fœda, lupanaris tulit ad pulvinar odorem.
 Hippomanes, carmenque, loquar, coctumque venenum
 Privignoque datum? faciunt graviora coactæ
 Imperio sexus, minimumque libidine peccant.

Optima sed quare Cæsennia teste marito?
 Bis quingenta dedit, tanti vocat ille pudicam;
 Nec Veneris pharetris macer est, aut lampade fervet:
 Inde faces ardent, veniunt a dote sagittæ.
 Libertas emitur: coram licet innuat, atque 140
 Rescribat, vidua est locuples, quæ nupsit avaro.
 Cur desiderio Bibulæ Sertorius ardet?
 Si verum excutias, facies, non uxor, amatur.
 Tres rugæ subeant, et se cutis arida laxet,
 Fiant obscuri dentes, oculique minores; 145
 Collige sarcinulas, dicet libertus, et exi;
 Jam gravis es nobis, et sæpe emungeris, exi
 Ocyus, et propera: ficco venit altera naso.
 Interea calet, et regnat, poscitque maritum 149
 Pastores, et ovem Canusinam, ulmosque Falernas.
 Quantum in hoc? pueros omnes, ergastula tota;
 Quodque domi non est, et habet vicinus, ematur.
 Mense quidem brumæ, cum jam mercator Iäson
 Clausus, et armatis obstat casa candida nautis,
 Grandia tolluntur crySTALLINA, maxima rursus 155
 Myrrhina, deinde adamas notissimus, et Berenices
 In digito factus pretiosior. hunc dedit olim
 Barbarus incestæ, dedit hunc Agrippa forori,
 Observant ubi festa mero pede sabbata reges,
 Et vetus indulget senibus clementia porcis. 160
 Nullane de tantis gregibus tibi digna videtur?
 Sit formosa, decens, dives, fœcunda, vetustos
 Porticibus disponat avos, intactior omni
 Crinibus effusis bellum dirimente Sabinâ:
 Rara avis in terris, nigroque simillima cygno. 165
 Quis feret uxorem, cui constant omnia? malo,
 Malo Venusinam, quam te, Cornelia mater
 Gracchorum, si cum magnis virtutibus affers
 Grande supercilium, et numeras in dote triumphos.
 Tolle tuum, precor, Annibalem, victumque Syphacem
 In castris; et cum totâ Carthagine migra. 171
 Parce,

Parce, precor, Pæan, et tu dea pone sagittas :
 Nil pueri faciunt, ipsam configite matrem,
 Amphion clamat : sed Pæan contrahit arcum.
 Extulit ergo gregem natorum ipsumque parentem,
 Dum sibi nobilior Latonæ gente videtur 176
 Atque eadem scrofâ Niobe fecundior albâ.
 Quæ tanti gravitas, quæ forma, ut se tibi semper
 Imputet ? hujus enim rari summique voluptas
 Nulla boni, quoties animo corrupta superbo 180
 Plus aloës quam mellis habet : quis deditus autem
 Usque adeo est, ut non illam, quam laudibus effert,
 Horreat, inque diem septenis oderit horis ?
 Quædam parva quidem ; sed non toleranda maritis,
 Nam quid rancidius, quam quod se non putat ulla
 Formosam, nisi quæ de Thuscâ Græcula facta est, 186
 De Sulmonensi mæra Cecropis ? omnia Græce,
 Cum sit turpe magis nostris nescire Latine.
 Hoc sermone pavent ; hoc iram, gaudia, curas,
 Hoc cuncta effundunt animi secreta. quid ultra ?
 Concumbunt Græce. donec tamen ista puellis : 192
 Tune etiam, quam sextus et octogesimus annus
 Pulsat, adhuc Græce ? non est hic sermo pudicus
 In vetulâ, quoties lascivum intervenit illud,
 Ἐνὶ καὶ ψυχῇ, modo sub lodice relictis 195
 Uteris in turbâ : quod enim non excitat inguen
 Vox blanda et nequam ? digitos habet : ut tamen omnes
 Subfidant pennæ, dicas hæc mollius Æmo
 Quanquam et Carpophoro, facies tua computat annos.
 Si tibi legitimis pactam junctamque tabellis 200
 Non es amaturus, ducendi nulla videtur
 Causa : nec est, quare cœnam et mustacea perdas,
 Labente officio, erudis donanda ; nec illud
 Quod primâ pro nocte datur, cum lance beatâ
 Dacicus, et scripto radiat Germanicus auro. 205
 Si tibi, simplicitas uxoria, deditus uni
 Est animus, summitte caput cervice paratâ

Ferre jugum : nullam invenies, quæ parcat amanti.
 Ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amanti
 Et spoliis. igitur longe minus utilis illi 210
 Uxor, quisquis erit bonus optandusque maritus.
 Nil unquam invitâ donabis conjuge : vendes,
 Hâc obstante, nihil : nihil, hæc si nolit, emetur.
 Hæc dabit affectus : ille excludetur amicus
 Jam senior, cujus barbam tua janua vidit. 215
 Testandi cum sit lenonibus atque lanistis
 Libertas, et juris idem contingat arenæ,
 Non unus tibi rivalis dictabitur hæres.
 Pone crucem servo : meruit quo crimine servus 219
 Supplicium ? quis testis, adest ? quis detulit ? audi,
 Nulla unquam de morte hominis cunctatio longa est.
 O demens, ita servus homo est ? nil fecerit, esto :
 Hoc volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas.
 Imperat ergo viro : sed mox hæc regna relinquit,
 Permutatque domos, et flammea conterit : inde 225
 Avolat, et spreti repetit vestigia lecti.
 Ornatas paulo ante fores, pendentia linquit
 Vela domus, et adhuc virides in limine ramos.
 Sic crescit numerus : sic sunt octo mariti
 Quinque per autumnos : titulo res digna sepulcri.
 Desperanda tibi salvâ concordia socru : 231
 Illa docet spoliis nudi gaudere mariti :
 Illa docet missis a corruptore tabellis
 Nil rude, nil simplex, rescribere : decipit illa
 Custodes, aut ære domat : tunc, corpore sano, 235
 Advocat Archigenon, onerosaque pallia jactat.
 Abditus interea latet et secretus adulter,
 Impatiensque moræ filet, et præputia ducit.
 Scilicet exspectas, ut tradat mater honestos,
 Atque alios, mores, quam quos habet ? utile porro
 Filiolam turpi vetula producere turpem, 241
 Nulla fere causa est, in qua non foemina litem
 Moverit. accusat Manilia, si rea non est.

Componunt ipsæ per se formantque libellos,
 Principium atque locos Celso dictare paratæ. 245
 Endromidas Tyrias et fœmineum ceroma
 Quis nescit? vel quis non vidit vulnera pali?
 Quem cavat assiduis sudibus, scutoque laceffit,
 Atque omnes implet numeros, dignissima prorsus
 Florali matrona tubâ, nisi si quid in illo 250
 Pectore plus agitat, veræque paratur arenæ.
 Quem præstare potest mulier galeata pudorem,
 Quæ fugit a sexu, vires amat? hæc tamen ipsa
 Vir nollet fieri: nam quantula nostra voluptas!
 Quale decus rerum, si conjugis auctio fiat? 255
 Balteus, et manicæ, et cristæ, crurisque sinistri
 Dimidium tegmen: vel si diversa movebit
 Prælia, tu felix, ocreas vendente puellâ.
 Hæ sunt, quæ tenui sudant in cyclade, quarum
 Delicias et panniculus bombycinus urit. 260
 Aspice, quo fremitu monstratos perferat ictus;
 Et quanto galeæ curvetur pondere; quanta
 Poplitibus sedeat; quam denso fascia libro;
 Et ride, scaphium positis cum sumitur armis.
 Dicite vos, neptes Lepidi, cæcive Metelli, 265
 Gurgitis aut Fabii, quæ ludia sumpserit unquam
 Hos habitus? quando ad palum gemat uxor Asylli?
 Semper habet lites alternaque jurgia lectus,
 In quo nupta jacet: minimum dormitur in illo.
 Tunc gravis illa viro, tunc orbâ tigride pejor, 270
 Cum simulat gemitus occulti conscia facti,
 Aut odit pueros, aut fictâ pellice plorat
 Uberibus semper lacrymis, semperque paratis
 In statione suâ, atque expectantibus illam,
 Quo jubeat manare modo: tu credis amorem, 275
 Tu tibi tunc, curruca, places, fletumque labellis
 Exorbes; quæ scripta, et quas lecture tabellas,
 Si tibi zelotypæ retegantur scrinia mœchæ!
 Sed jacet in servi complexibus, aut equitis: dic,

Dic

Dic aliquem, fodes, dic, Quintiliane, colorem. 280
 Hæremus : dic, ipsa. olim convenerat, inquit,
 Ut faceres tu, quod velles ; nec non ego possem
 Indulgere mihi : clames licet, et mare cœlo
 Confundas, homo sum. nihil est audacius illis
 Deprensus : iram atque animos a crimine sumunt. 285
 Unde hæc monstra tamen, vel quo de fonte, requiris ?
 Præstabat castas humilis fortuna Latinas
 Quondam, nec vitiis contingi parva sinebat
 Tecta labor, somnique breves, et vellere Thusco
 Vexatæ duræque manus, ac proximus urbi 290
 Annibal, et stantes Collinâ in turre mariti.
 Nunc patimur longæ pacis malâ : sævior armis
 Luxuria incubuit, victumque ulciscitur orbem.
 Nullum crimen abest, facinusque libidinis, ex quo
 Paupertas Romana perit. hinc fluxit ad istos, 295
 Et Sybaris, colles ; hinc et Rhodos, et Miletos,
 Atque coronatum, et petulans, madidumque, Tarentum.
 Prima peregrinos obscœna pecunia mores
 Intulit, et turpi fregerunt sæcula luxu
 Divitiæ molles. quid enim venus ebria curat ? 300
 Inguinis et capitis quæ sint discrimina, nescit ;
 Grandia quæ mediis jam noctibus ostrea mordet,
 Cum perfusa mero spumant unguenta Falerno,
 Cum bibitur conchâ, cum jam vertigine tectum
 Ambulat, et geminis exsurgit mensa lucernis. 305
 I nunc, et dubita quâ sorbeat aëra fannâ
 Tullia, quid dicat notæ Collacia Mauræ ;
 Maura pudicitiae veterem cum præterit aram.
 Noctibus hic ponunt lecticas, micturiunt hic ;
 Effigiemque deæ longis siphonibus implent ; 310
 Inque vices equitant, ac lunâ teste moventur.
 Inde domos abeunt. tu calcas, luce reversâ,
 Conjugis urinam, magnos visurus amicos.
 Nota Bonæ secreta Deæ, cum tibia lumbos
 Incitat, et cornu pariter vinoque feruntur 315
 Attonitæ,

Attonitæ, crinemque rotant, ululantque, Priapi
 Mænades. o quantus tunc illis mentibus ardor
 Concubitus! quæ vox, saltante libidine! quantus
 Ille meri veteris per crura madentia torrens!
 Lenonum ancillas positâ Laufella coronâ 320
 Provocat, et tollit pendentis præmia coxæ:
 Ipsa Medullinæ frictum crissantis adorat.
 Palmam inter dominas virtus natalibus æquat.
 Nil ibi per ludum simulabitur, omnia fient
 Ad verum, quibus incendi jam frigidus ævo 325
 Laomedontiades, et Nestoris hernia, possit.
 Tunc prurigo moræ impatiens; tunc fœmina simplex,
 Et pariter toto repetitur clamor ab antro.
 Jam fas est, admitte viros. jam dormit adulter?
 Illa jubet sumpto juvenem properare cucullo. 330
 Si nihil est, servis incurritur: abstuleris spem
 Servorum, veniet conductus aquarius: hic si
 Quæritur, et desunt homines; mora nulla per ipsam,
 Quo minus imposito clunem summittat asello.
 Atque utinam ritus veteres, et publica saltem 335
 His intacta malis agerentur sacra: sed omnes
 Noverunt Mauri atque Indi, quæ psalteria penem,
 Majorem, quam sint duo Cæsaris Anticatones,
 Illuc, testiculi sibi conscius unde fugit mus,
 Intulerit, ubi velari pictura jubetur, 340
 Quæcunque alterius sexus imitata figuram est.
 Et quis tunc hominum contemptor numinis? aut quis
 Sympuvium ridere Numæ, nigrumque catinum,
 Et Vaticano fragiles de monte patellas,
 Ausus erat? sed nunc ad quas non Clodius aras? 345
 Audio quid veteres olim moneatis amici.
 Pone seram; cohibe. sed quis custodiet ipsos
 Custodes? cauta est, et ab illis incipit, uxor.
 Jamque eadem summis pariter minimisque libido est;
 Nec melior pedibus filicem quæ conterit atrum, 350
 Quam quæ longorum vehitur cervice Syrorum.

Ut

Ut spectet ludos, conducit Ogulnia vestem,
 Conducit comites, sellam, cervical, amicas,
 Nutricem, et flavam, cui det mandata, puellam.
 Hæc tamen, argenti superest quodcunque paterni, 355
 Levibus athleticis, ac vasa novissima, donat.
 Multis res angusta domi est: sed nulla pudorem
 Paupertatis habet; nec se metitur ad illum,
 Quem dedit hæc posuitque, modum. tamen utile quid sit,
 Prospiciunt aliquando viri; frigusque famemque 360
 Formicâ tandem quidam expavere magistrâ.
 Prodigia non sentit pereuntem fœmina censum:
 At, velut exhaustâ redivivus pullulet arcâ
 Nummus, et e pleno semper tollatur acervo,
 Non unquam reputat, quanti sibi gaudia content. 365
 Sunt, quas eunuchi imbelles, ac mollia semper
 Oscula, delectent, et desperatio barbæ,
 Et quod abortivo non est opus. illa voluptas
 Summa tamen, quod jam calida et matura juventâ
 Inguina traduntur medicis, jam pectine nigro. 370
 Ergo expectatos ac jussos crescere primum
 Testiculos, postquam cœperunt esse bilibres,
 Tonsoris damno tantum rapit Heliodorus.
 Conspicius longe cunctisque notabilis intrat
 Balnea, nec dubie custodem vitis et horti 375
 Provocat, a dominâ factus spado. dormiat ille
 Cum dominâ: sed tu jam durum, Posthume, jamque
 Tondendum eunucho Bromium committere noli.
 Si gaudet cantu, nullius fibula durat
 Vocem vendentis prætoribus; organa semper 380
 In manibus; densi radiant testudine totâ
 Sardonyches: crispo numerantur pectine chordæ,
 Quo tener Hedymeles operam dedit: hunc tenet, hoc se
 Solatur, gratoque indulget basia plestro.
 Quædam de numero Lamiarum ac nominis Appi 385
 Cum farre et vino Janum Vestamque rogabat,
 An Capitolinam deberet Pollio quercum
 Sperare,

Sperare, et fidibus promittere. quid faceret plus,
 Ægrotante viro? medicis quid tristibus erga
 Filiolum? stetit ante aram, nec turpe putavit
 Pro citharâ velare caput; dictataque verba
 Protulit, ut mos est, et apertâ palluit agnâ.
 Dic mihi nunc, quæso, dic, antiquissime divum,
 Respondes his, Jane pater? magna ocia coelo,
 Non est, ut video, non est, quod agatur apud vos.
 Hæc de comædis te consulit; illa tragœdum
 Commendare volet; varicosus fiet haruspex.
 Sed cantet potius, quam totam pervolet urbem
 Audax, et coetus possit quam ferre virorum,
 Cumque paludatis ducibus, præsentem marito,
 Ipsa loqui, rectâ facie strictisque mamillis.
 Hæc eadem novit, quid toto fiat in orbe;
 Quid Seres, quid Thraces, agant: secreta noverca,
 Et pueri; quis amet; quis decipiatur adulter.
 Dicet, quis viduam prægnantem fecerit, et quo
 Mense; quibus verbis concumbat quæque, modis quot.
 Instantem regi Armenio Parthoque cometem
 Prima videt: famam rumoresque illa recentes
 Excipit ad portas: quosdam facit: isse Niphatem
 In populos, magnoque illic cuncta arva teneri
 Diluvio: nutare urbes, subsidere terras,
 Quocumque in trivio, cuicumque est obvia, narrat.
 Nec tamen id vitium magis intolerabile, quam quod
 Vicinos humiles rapere, et concidere loris
 Exorata, solet: nam si latratibus alti
 Rumpuntur somni; fustes huc ocyus, inquit,
 Afferte, atque illis dominum jubet ante feriri,
 Deinde canem; gravis occursum, teterrima vultu,
 Balnea nocte subit: conchas et castra moveri
 Nocte jubet; magno gaudet sudare tumultu,
 Cum lassata gravi ceciderunt brachia mæssa,
 Callidus et cristæ digitos impressit aliptes,
 Ac summum dominæ femur exclamare coëgit:

Convivæ miser! interea somnoque fameque
 Urgentur. tandem illa venit rubicundula, totum 425
 Oenophorum sitiens, plenâ quod tenditur urnâ
 Admotum pedibus, de quo sextarius alter
 Ducitur ante cibum, rabidam facturus orexim,
 Dum redit, et loto terram ferit intestino.
 Marmoribus rivi properant, aurata Falernum 430
 Pelvis olet: nam sic, tanquam alta in dolia longus
 Deciderit serpens, bibit, et vomit. ergo maritus
 Nauseat, atque oculis bilem substringit opertis.
 Illa tamen gravior, quæ, cum discumbere cœpit,
 Laudat Virgilium, peritura ignoscit Elisæ: 435
 Committit vates et comparat; inde Maronem,
 Atque aliâ parte in trutinâ suspendit Homerum,
 Cedunt grammatici, vincuntur rhetores, omnis
 Turba tacet, nec causidicus, nec præco, loquatur,
 Altera nec mulier; verborum tanta cadit vis, 440
 Tot pariter pelves et tintinnabula dicas
 Pulsari. jam nemo tubas atque æra fatiget,
 Una laboranti poterit succurrere lunæ.
 Imponit finem sapiens et rebus honestis:
 Nam quæ docta nimis cupit et facunda videri, 445
 Crure tenuis medio tunicas succingere debet,
 Cædere Sylvano porcum, quadrante lavari.
 Non habeat matrona, tibi quæ juncta recumbit,
 Dicendi genus, aut curtum sermone rotato
 Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes: 450
 Sed quædam ex libris et non intelligat. odi
 Hanc ego, quæ repetit volvitque Palæmonis artem,
 Servatâ semper lege et ratione loquendi,
 Ignotosque mihi tenet antiquaria versus,
 Nec curanda viris opicæ castigat amicæ 455
 Verba. solœcismum liceat fecisse marito.
 Nil non permittit mulier sibi; turpe putat nil,
 Cum virides gemmas collo circumdedit, et cum
 Auribus extensis magnos commisit elenchos.

Intolerabilius

Intolerabilius nihil est quam fœmina dives. 460
 Interea, fœda aspectu ridendaque, multo
 Pane tumet facies, aut pingua Poppæana
 Spirat, et hinc miseri viscantur labra mariti.
 Ad mœchum lotâ veniet cute: quando videri
 Vult formosa domi? mœchis foliata parantur. 465
 His emitur quicquid graciles huc mittitis Indi.
 Tandem aperit vultum, et tectoria prima reponit;
 Incipit agnosci, atque illo lacte fovetur,
 Propter quod secum comites educit asellas,
 Exul Hyperboreum si dimittatur ad axem. 470
 Sed quæ mutatis inducitur atque fovetur
 Tot medicaminibus, coctæque filiginis offas
 Accipit et madidæ, facies dicetur, an ulcus?
 Est operæ pretium penitus cognoscere, toto
 Quid faciant agitentque die. si nocte maritus 475
 Aversus jacuit, periit libraria, ponunt
 Cosmetæ tunicas, tarde venisse Liburnus
 Dicitur, et pœnas alieni pendere somni
 Cogitur: hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
 Hic scuticâ; sunt, quæ tortoribus annua præstent. 480
 Verberat, atque obiter faciem linit; audit amicas,
 Aut latum pictæ vestis considerat aurum;
 Et cædens longi relegit transacta diurni,
 Et cædit, donec, lassis cædentibus, exi
 Intonet horrendum, jam cognitione peractâ. 485
 Præfectura domus Siculâ non mitior aulâ:
 Nam si constituit, solitoque decentius optat
 Ornari, et properat, jamque expectatur in hortis,
 Aut apud Isiacæ potius sacraria lenæ;
 Componit crinem, laceratis ipsa capillis, 490
 Nuda humeros Pſecas infelix nudisque mamillis.
 Altior hic quare cincinnus? taurea punit
 Continuo flexi crimen facinusque capilli.
 Quid Pſecas admisit? quænam est hic culpa puellæ,
 Si tibi displicuit nasus tuus? altera lævum 495
 Extendit.

Extendit, pectitque comas, et volvit in orbem.
 Est in consilio matrona, admotaque lanis
 Emeritâ quæ cessat acu: sententia prima
 Hujus erit; post hanc ætate atque arte minores
 Censebunt, tanquam famæ discrimen agatur 500
 Aut animæ: tanta est quærendi cura decoris.
 Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
 Ædificat caput, Andromachen a fronte videbis,
 Post minor est: credas aliam. cedo, si breve parvi
 Sortita est lateris spatium, breviorque videtur 505
 Virgine Pygmæâ, nullis adjuta cothurnis;
 Et levis erectâ confurgit ad oscula plantâ.
 Nulla viri cura interea, nec mentio fiet
 Damnorum; vivit tanquam vicina mariti:
 Hoc solo propior, quod amicos conjugis odit, 510
 Et servos; gravis est rationibus. ecce furentis
 Bellonæ matrisque deûm chorus intrat; et ingens
 Semivir, obscæno facies reverenda minori,
 Mollia qui ruptâ secuit genitalia testâ
 Jampridem, cui rauca cohors, cui tympana cedunt
 Plebeia, et Phrygiâ vestitur bucca tiarâ. 516
 Grande sonat, metuique jubet septembris et austri
 Adventum, nisi se centum lustraverit ovis,
 Et xerampelinas veteres donaverit ipsi;
 Ut quicquid subiti et magni discriminis instat, 520
 In tunicas eat, et totum semel expiet annum.
 Hybernum fractâ glacie descendet in amnem,
 Ter matutino Tiberi mergetur, et ipsis
 Vorticibus timidum caput abluet: inde superbi
 Totum regis agrum nuda ac tremebunda cruentis 525
 Erepet genibus: si candida jusserit Iô,
 Ibit ad Ægypti finem, calidâque petitas
 A Meroë portabit aquas, ut spargat in æde
 Isidis, antiquo quæ proxima surgit ovili:
 Credit enim ipsius dominæ se voce moneri. 530
 En animam, et mentem, cum quâ di nocte loquantur!
 Ergo

Ergo hic præcipuum summumque meretur honorem,
 Qui, grege linigero circumdatus et grege calvo
 Plangentis populi, currit, derisor Anubis.
 Ille petit veniam, quoties non abstinet uxor 535
 Concubitu sacris observandisque diebus;
 Magnaque debetur violato poena cadurco,
 Et movisse caput visa est argentea serpens.
 Illius lacrymæ meditataque murmura præstant,
 Ut veniam culpæ non abnuat, ansere magno 540
 Scilicet et tenui popano corruptus, Osiris.
 Cum dedit ille locum, cophino fœnoque relicto,
 Arcanam Judæa tremens mendicat in aurem,
 Interpretes legum Solymarum, et magna sacerdos
 Arboris, ac summi fida internuntia cœli. 545
 Implet et illa manum, sed parcius, ære minuto.
 Qualiacumque voles, Judæi somnia vendunt,
 Spondet amatorem tenerum, vel divitis orbi
 Testamentum ingens, calidæ pulmone columbæ
 Tractato, Armenius vel Commagenus haruspex. 550
 Pectora pullorum rimatur, et exta catelli,
 Interdum et pueri. faciet quod deferat ipse:
 Chaldæis sed major erit fiducia: quidquid
 Dixerit astrologus, credent a fonte relatum
 Ammonis; quoniam Delphis oracula cessant, 555
 Et genus humanum damnat caligo futuri.
 Præcipuus tamen est horum, qui sæpius exul,
 Cujus amicitia conducendâque tabellâ
 Magnus civis obit, et formidatus Othoni.
 Inde fides arti, sonuit si dextera ferro 560
 Lævaque, si longo castrorum in carcere mansit.
 Nemo mathematicus genium indemnatus habebit:
 Sed qui pene perit, cui vix in Cyclada mitti
 Contigit, et parvâ tandem caruisse Seripho.
 Consulit istericæ lento de funere matris, 565
 Ante tamen de te, Tanaquil tua; quando sororem
 Efferat et patruos; an sit victurus adulter

Post

Post ipsam : quid enim majus dare numina possunt ?
 Hæc tamen ignorat, quid sidus triste minetur
 Saturni ; quo læta Venus se proferat astro ; 579
 Qui mensis damno, quæ dentur tempora lucro.
 Illius occurfus etiam vitare memento,
 In cujus manibus, ceu pingua succina, tritas
 Cernis ephemeridas ; quæ nullum consulit, et jam
 Consulitur ; quæ, castra viro patriamque petente, 575
 Non ibit pariter, numeris revocata Thrasylli.
 Ad primum lapidem vectari cum placet, hora
 Sumitur ex libro ; si prurit frictus ocelli
 Angulus, inspectâ genesi collyria poscit.
 Ægra licet jaceat, capiendo nulla videtur 580
 Aptior hora cibo, nisi quam dederit Petosiris.
 Si mediocris erit, spatium lustrabit utrumque
 Metarum, et sortes ducet ; frontemque manumque
 Præbebit vati crebrum poppysma roganti.
 Divitibus responsa dabit Phryx augur, et Indus 585
 Conductus, dabit astrorum mundique peritus,
 Atque aliquis senior, qui publica fulgura condit.
 Plebeium in circo positum est et in aggere fatum.
 Quæ nudis longum ostendit cervicibus aurum,
 Consulit ante phalas delphinorumque columnas, 590
 An saga vendenti nubat, caupone relicto.
 Hæ tamen et partus subeunt discrimen, et omnes
 Nutricis tolerant, fortunâ urgente, labores.
 Sed jacet aurato vix ulla puerpera lecto. 594
 Tantum artes hujus, tantum medicamina, possunt,
 Quæ steriles facit, atque homines in ventre necandos
 Conducit. gaude infelix, atque ipse bibendum
 Porrige quidquid erit : nam si distendere vellet,
 Et vexare uterum pueris salientibus, esses
 Æthiopis fortasse pater : mox decolor hæres 600
 Impleret tabulas, nunquam tibi mane videndus.
 Transeo suppositos, et gaudia, vota que sæpe
 Ad spurcos decepta lacus, atque inde petitos

Pontifices

Pontifices Salios, Scaurorum nomina falso
 Corpore laturus. stat fortuna improba noctu, 605
 Arridens nudis infantibus. hos fovet omnes,
 Involvitque sinu : domibus tunc porrigit altis,
 Secretumque sibi mimum parat : hos amat, his se
 Ingerit, atque suos ridens producit alumnos.
 Hic magicos affert cantus, hic Thessala vendit 610
 Philtra, quibus valeat mentem vexare mariti,
 Et soleâ pulsare nates. quod desipis inde est,
 Inde animi caligo, et magna oblivio rerum,
 Quas modo gessisti : tamen hoc tolerabile, si non
 Et furere incipias, ut avunculus ille Neronis, 615
 Cui totam tremuli frontem Cæsonia pulli
 Infudit. quæ non faciet, quod principis uxor ?
 Ardebant cuncta, et fractâ compage ruebant,
 Non aliter, quam si fecisset Juno maritum.
 Insanum. minus ergo nocens erit Agrippinæ 620
 Boletus ; siquidem unius præcordia pressit
 Ille senis, tremulumque caput descendere iussit
 In cælum, et longâ manantia labra salivâ.
 Hæc poscit ferrum atque ignes, hæc potio torquet ;
 Hæc lacerat mistos equitum cum sanguine patres. 625
 Tanti partus equæ ! quanti una venefica constat !
 Oderunt natos de pellice : nemo repugnet,
 Nemo vetet. jam jam privignum occidere fas est.
 Vos ego, pupilli, moneo, quibus amplior est res,
 Custodite animas, et nulli credite mensæ : 630
 Livida materno fervent adipata veneno.
 Mordeat ante aliquis, quicquid porrexerit illa,
 Quæ peperit ; timidus prægustet pocula papas.
 Fingimus hæc, altum satyrâ fumente cothurnum,
 Scilicet, et, finem egressi legemque priorum, 635
 Grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu,
 Montibus ignotum Rutulis cæloque Latino.
 Nos utinam vani : sed clamat Pontia, feci,
 Confiteor, puerisque meis aconita paravi,

Quæ

Quæ deprensa patent; facinus tamen ipsa peregi. 640
 Tune duos unâ, sævissima vipera, cenâ?
 Tune duos? septem, si septem forte fuissent.
 Credamus tragicis, quicquid de Colchide torvâ
 Dicitur et Progne. nil contra conor; et illæ
 Grandia monstra suis audebant temporibus: sed 645
 Non propter nummos. minor admiratio summis
 Debetur monstis, quoties facit ira nocentem
 Hunc sexum; et rabie jecur incendente feruntur
 Præcipites, ut saxa jugis abrupta, quibus mons
 Subtrahitur, clivoque latus pendente recedit. 650
 Illam ego non tulerim, quæ computat, et scelus ingens
 Sana facit. spectant subeuntem fata mariti
 Alcestim; et similis si permutatio detur,
 Morte viri cupiant animam servare catellæ.
 Occurrunt multæ tibi Belides atque Eriphylæ. 655
 Mane Clytemnestram nullus non vicus habebit.
 Hoc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem
 Insulam et fatuam dextrâ lævâque tenebat:
 At nunc res agitur tenui pulmone rubetæ:
 Sed tamen et ferro, si prægustarit Atrides 660
 Pontica ter victi cautus medicamina regis.

S A T Y R A VII.

ET spes et ratio studiorum in Cæsare tantum:
 Solus enim tristes hâc tempestate Camænas
 Respexit, cum jam celebres notique poëtæ
 Balneolum Gabiis Romæ conducere furnos
 Tentarent; nec scædum alii nec turpe putarent
 Præcones fieri; cum, desertis Aganippes
 Vallibus, esuriens migraret in atria Clio.
 Nam si Pieriâ quadrans tibi nullus in umbrâ
 Ostendatur, ames nomen victumque Macheræ,

Et vendas potius commissa quod auctio vendit 10
 Stantibus, cenophorum, tripodes, armaria, cistas,
 Alcitheon Pacci, Thebas et Terea Fausti.
 Hoc satius quam si dicas sub iudice, vidi,
 Quod non vidisti. faciant equites Asiani,
 Quanquam et Cappadoces faciant equitesque Bithyni,
 Altera quos nudo traducit Gallia talo. 16
 Nemo tamen studiis indignum ferre laborem
 Cogetur posthac, nescit quicumque canoris
 Eloquium vocale modis, laurumque momordit.
 Hoc agite, o juvenes: circumspicit, et stimulat vos,
 Materiamque sibi ducis indulgentia quærit. 21
 Si qua aliunde putas rerum expectanda tuarum
 Præfidia, atque ideo croceæ membrana tabellæ
 Impletur, lignorum aliquid posce ocyus, et, quæ
 Componis, dona Veneris, Telesine, marito, 25
 Aut clude, et positos tineâ pertunde libellos.
 Frange miser calamos, vigilataque prælia dele,
 Qui facis in parvâ sublimia carmina cellâ,
 Ut dignus venias hederis et imagine macrâ.
 Spes nulla ulterior: didicit jam dives avarus 30
 Tantum admirari, tantum laudare, disertos,
 Ut pueri Junonis avem: sed defluit ætas,
 Et pelagi patiens, et cassidis, atque ligonis;
 Tædia tunc subeunt animos, tunc seque suamque
 Terpsichoren odit facunda et nuda senectus. 35
 Accipe nunc artes, ne quid tibi conferat iste,
 Quem colis, et Musarum et Apollinis æde relictâ:
 Ipse facit versus, atque uni cedit Homero
 Propter mille annos: at, si dulcedine famæ
 Succensus recites, Maculonus commodat ædes; 40
 Ac longe ferrata domus servire jubetur,
 In quâ sollicitas imitatur janua portas.
 Scit dare libertos extremâ in parte sedentes
 Ordinis, et magnas comitum disponere voces.
 Nemo dabit regum, quanti subsellia consent, 45
 G Et

Et quæ conducto pendent anabathra tigillo,
 Quæque reportandis posita est orchestra cathedris.
 Nos tamen hoc agimus, tenuique in pulvere sulcos
 Ducimus, et litus sterili versamus aratro.
 Nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi 50
 Consuetudo mali; tenet insanabile multos
 Scribendi cacoëthes, et ægro in corde senescit.
 Sed vatem egregium, cui non sit publica vena,
 Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui
 Communi feriat carmen triviale monetâ; 55
 Hunc, qualem nequeo monstrare et sentio tantum,
 Anxietate carens animus facit, omnis acerbi
 Impatiens, cupidus sylvarum, aptusque bibendis
 Fontibus Aonidum: neque enim cantare sub antro
 Pierio thyrsumve potest contingere sana 60
 Paupertas atque æris inops, quo nocte dieque
 Corpus eget. satur est, cum dicit Horatius, evæ!
 Quis locus ingenio, nisi cum se carmine solo
 Vexant, et dominis Cirrhæ Nisæque feruntur,
 Pectora nostra duas non admittentia curas? 65
 Magnæ mentis opus, nec de lodice parandâ
 Attonitæ, currus, et equos, faciesque deorum,
 Aspicere, et qualis Rutulum confundat Erymnis:
 Nam si Virgilio puer et tolerabile desit
 Hospitium, caderent omnes a crinibus hydri: 70
 Surda, nihil gemeret grave buccina. poscimus, ut sit
 Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
 Cujus et alveolos et lænam pignerat Atreus.
 Non habet infelix Numitor, quod mittat amico;
 Quintiliæ quod donet, habet: non defuit illi, 75
 Unde emeret multâ pascendum carne leonem
 Jam domitum: constat leviori bellua sumptu
 Nimirum, et capiunt plus intestina poetæ.
 Contentus famâ jaceat Lucanus in hortis
 Marmoreis: at Serrano tenuique Saleio 80
 Gloria quantalibet quid erit, si gloria tantum est?
 Curritur

Curritur ad vocem jucundam et carmen amicæ
 Thebaïdos, lætam fecit cum Staius urbem,
 Promisitque diem; tantâ dulcedine captos
 Afficit ille animos, tantâque libidine vulgi 85
 Auditur: sed, cum fregit subsellia versu,
 Esurit, intactam Paridi nisi vendat Agaven.
 Ille et militiæ multis largitur honorem,
 Semestri vatum digitos circumligat auro:
 Quod non dant proceres, dabit histrio: tu Camerinos
 Et Bareas, tu nobilium magna atria, curas? 91
 Præfectos Pelopea facit, Philomela tribunos.
 Haud tamen inideas vati, quem pulpita pascunt.
 Quis tibi Mæcenas? quis nunc erit aut Proculæius,
 Aut Fabius? quis Cotta iterum? quis Lentulus alter?
 Tunc par ingenio pretium: nunc utile multis 96
 Pallere, et vinum toto nescire decembri.
 Vester porro labor fecundior, historiarum
 Scriptores; petitur plus temporis, atque olei plus:
 Namque oblita modi millesima pagina surgit 100
 Omnibus, et crescit multâ damnosa papyro:
 Sic ingens rerum numerus jubet, atque operum lex.
 Quæ tamen inde seges? terræ quis fructus aperta?
 Quis dabit historico quantum daret acta legenti?
 Sed genus ignavum, quod lecto gaudet et umbrâ,
 Dic igitur, quid causidicis civilia præstent 106
 Officia, et magno comites in fasce libelli?
 Ipsi magna sonant: sed tunc, cum creditor audit,
 Præcipue, vel, si tetigit latus acrior illo,
 Qui venit ad dubium grandi cum codice nomen: 110
 Tunc immensa cavi spirant mendacia folles,
 Conspuiturque sinus. veram deprendere messem
 Si libet, hinc centum patrimonia causidicorum,
 Parte aliâ solum Ruffati pone Lacernæ.
 Confedere duces: surgis tu pallidus Ajax, 115
 Dicturus dubiâ pro libertate, Bubulco
 Iudice. rumpe miser tensum jecur, ut tibi lasso
 Figantur

Figantur virides, scalarum gloria, palmæ:
 Quod vocis pretium? ficcus petasunculus, et vas
 Pelamydum, aut veteres, Afrorum epimenia, bulbi;
 Aut vinum Tiberi devectum, quinque lagenæ, 121
 Si quater egisti; si contigit aureus unus,
 Inde cadunt partes, ex fredere pragmaticorum.
 Emilio dabitur, quantum petet; et melius nos
 Egimus: hujus enim stat currus abeneus, alti 125
 Quadrijuges in vestibulis, atque ipse feroci
 Bellatore sedens curvatum hastile minatur
 Eminus, et statuâ meditatur prælia luscâ.
 Sic Pedito conturbat, Matho deficit; exitus hic est
 Tongilli, magno cum rhinocerote lavari 130
 Qui solet, et vexat lutulentâ balnea turbâ,
 Perque forum juvenes longo premit assere Medos,
 Empturus pueros, argentum, myrrhina, villas:
 Spondet enim Tyrio stilaria purpura filo.
 Et tamen hoc ipsis est utile: purpura vendit 135
 Causidicum, vendunt amethystina: convenit illis
 Et strepitu et facie majoris vivere census.
 Sed finem impensæ non servat prodiga Roma.
 Ut redeant veteres, Ciceroni nemo ducentos
 Nunc dederit nummos, nisi fulserit annulus ingens.
 Respicit hoc primum qui litigat, an tibi servi 141
 Octo, decem comites, post te an sit sella, togati
 Ante pedes: ideo conductâ Paulus agebat
 Sardonyche, atque ideo pluris, quam Cossus, agebat,
 Quam Basilius. rara in tenui facundia panno. 145
 Quando licet flentem Basilo producere matrem?
 Quis bene dicentem Basilius ferat? accipiat te
 Gallia, vel potius nutricula causidicorum
 Africa, si placuit mercedem imponere linguæ.
 Declamare doces, o, ferrea pectora, Vestii, 150
 Cum perimit sævos classis numerosa tyrannos.
 Nam quæcumque sedens modo legerat, hæc eadem stans
 Proferet, atque eadem cantabit versibus isdem.

Occidit

Occidit miseros crambe repetita magistros.
 Quis color, et quod sit causæ genus, atque ubi summa
 Quæstio, quæ veniant diversâ parte sagittæ, 156
 Scire volunt omnes, mercedem solvere nemo.
 Mercedem appellas? quid enim scio? culpa docentis
 Scilicet arguitur, quod lævâ in parte mamillæ
 Nil falit Arcadio juveni, cujus mihi sextâ 160
 Quâque die miserum dirus caput Annibal implet.
 Quicquid id est, de quo deliberat, an petat urbem
 A Cannis; an post nimbos et fulmina cautus
 Circumagat madidas a tempestate cohortes.
 Quantum vis stipulare, et protinus accipe, quod do, 165
 Ut toties illum pater audiat. hæc alii sex
 Et plures uno conclamant ore sophistæ,
 Et veras agitant lites, raptore relicto:
 Fusa venena silent, malus ingratusque maritus,
 Et quæ jam veteres sanant mortaria cæcos. 170
 Ergo sibi dabit ipse rudem, si nostra movebunt
 Consilia, et vitæ diversum iter ingredietur,
 Ad pugnam qui rhetoricâ descendit ab umbrâ,
 Summula ne pereat, quâ vilis tessera vænit
 Frumenti: quippe hæc merces lautissima. tenta 175
 Chrysogonus quanti doceat, vel Pollio quanti,
 Lautorum pueros, artem scindens Theodori.
 Balnea sexcentis, et pluris porticus, in quâ
 Gestetur dominus, quoties pluit; anne serenum
 Exspectet, spargatve luto jumenta recenti? 180
 Hic potius: namque hic mundæ nitet ungula mulæ.
 Parte aliâ longis Numidarum fulta columnis
 Surgat, et algentem rapiat cœnatio solem.
 Quanticumque domus, veniet, qui fercula docte
 Componit, veniet, qui pulmentaria condit. 185
 Hos inter sumptus festertia Quintiliano,
 Ut multum, duo sufficient: res nulla minoris
 Constabit patri, quam filius. unde igitur tot
 Quintilianus habet saltus? exempla novorum
 Fatorum.

Fatorum transi: felix, et pulcer, et acer, 190
 Felix, et sapiens, et nobilis, et generosus
 Appositam nigræ lunam subtexit alutæ:
 Felix, orator quoque maximus, et jaculator,
 Et si perfrixit, cantat bene. distat enim, quæ
 Sidera te excipiant modo primos incipientem 195
 Edere vagitus, et adhuc a matre rēbentem.
 Si fortuna volet, fies de rhetore consul:
 Si volet hæc eadem, fies de consule rhetor.
 Ventidius quid enim? quid Tullius? anne aliud quam
 Sidus, et occulti miranda potentia fati? 200
 Servis regna dabunt captivis fata triumphos.
 Felix ille tamen, corvo quoque rarior albo.
 Pœnituit multos vanæ sterilisque cathedræ,
 Sicut Thrasymachi probat exitus atque Secundi
 Carrinatis: et hunc inopem vidistis, Athenæ, 205
 Nil præter gelidas ausæ conferre cicutas.
 Dī majorum umbris tenuem et sine pondere terram,
 Spirantesque crocos, et in urnâ perpetuum ver,
 Qui præceptorem sancti voluere parentis
 Esse loco. metuens virgæ jam grandis Achilles 210
 Cantabat patriis in montibus; et cui non tunc
 Eliceret risum citharœdi cauda magistri?
 Sed Ruffum atque alios cædit suæquæ juvenus;
 Ruffum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.
 Quis gremio Enceladi doctique Palæmonis affert, 215
 Quantum grammaticus meruit labor? et tamen ex hoc
 Quodcunque est, minus est autem quam rhetoris æra,
 Discipuli custos præmordet Accenitus ipse,
 Et qui dispensat frangit sibi. cede, Palæmon,
 Et patere inde aliquid decrescere, non aliter, quam
 Institor hybernæ tegētis niveique cadurci: 220
 Dummodo non pereat, mediæ quod noctis ab horâ
 Sedisti, quâ nemo faber, quâ nemo federet,
 Qui docet obliquo lanam deducere ferro:
 Dummodo non pereat totidem olfecisse luternas, 225
 Quot

Quot stabant pueri, cum totus decolor esset
 Flaccus, et hæreret nigro fuligo Maroni.
 Rara tamen merces, quæ cognitione tribuni
 Non egeat. sed vos sævas imponite leges,
 Ut præceptori verborum regula constet, 230
 Ut legat historias, auctores noverit omnes,
 Tanquam unguēs digitosque suos; ut forte rogatus,
 Dum petit aut Thermas aut Phœbi balnea, dicat
 Nutricem Anchisæ, nomen patriamque novercæ
 Archemori; dicat quot Acestes vixerit annos, 235
 Quot Siculo Phrygibus vini donaverit urnas.
 Exigite, ut mores teneros ceu pollice ducat,
 Ut si quis cerâ vultum facit: exigite, ut sit
 Et pater ipsius cœtus, ne turpia ludant,
 Ne faciant vicibus. non est leve tot puerorum 240
 Observare manus oculosque in fine trementes.
 Hæc, inquit, cura: sed, cum se verterit annus,
 Accipe, victori populus quod postulat, aurum.

S A T Y R A VIII.

Stemmata quid faciunt? quid prodest, Pontice, longo
 Sanguine censerī, pictosque ostendere vultus
 Majorum, et stantes in curribus Æmilianos,
 Et Curios jam dimidios, humerosque minorem
 Corvinum, et Galbam auriculis nasoque carentem? 5
 Quis fructus generis tabulâ jactare capaci
 Corvinum, posthac multâ deducere virgâ
 Fumosos equitum cum dictatore magistros,
 Si coram Lepidis male vivitur? effigies quo
 Tot bellatorum, si luditur alea pernōx 10
 Ante Numantinos; si dormire incipis ortu
 Luciferi, quo signa duces et castra movebant?
 Cur Allobrogicis et magnâ gaudeat arâ
 Natus in Herculeo Fabius lare, si cupidus, si
 Vanus,

Vanus, et Euganeâ quantumvis mollior agnâ ? 15
 Si tenerum attritus Catinenſi pumice lumbum
 Squallentes traducit avos, emptorque veneni
 Frangendâ miſeram funeſtat imagine gentem ?
 Tota licet veteres exornent undique ceræ
 Atria, nobilitas ſola eſt atque unica virtus. 20
 Paulus, vel Coſſus, vel Druſus, moribus eſto :
 Hos ante effigies majorum pone tuorum :
 Præcedant ipſas illi, te conſule, virgas.
 Prima mihi debes animi bona. ſanctus haberi,
 Juſtiæque tenax factis dictiſque, mereris ? 25
 Agnoſco procerem. ſalve, Getulice, ſeu tu
 Silanus, quocumque alio de ſanguine rarus
 Civis et egregius patriæ contingis ovanti.
 Exclamare libet, populus quod clamat, Oſiri
 Invento. quis enim generoſum dixerit hunc, qui 30
 Indignus genere, et præclaro nomine tantum
 Inſignis ? nanum cujuſdam Atlanta vocamus ;
 Æthiopem cygnum ; pravam extortamque puellam
 Europen : canibus pigris, ſcabieque vetuſſâ
 Levibus, et ficcæ lambentibus ora lucernæ, 35
 Nomen erit pardus, tigris, leo ; ſi quid adhuc eſt,
 Quod fremat in terris violentius. ergo cavebis,
 Et metues, ne tu ſic Creticus, aut Camerinus.
 His ego quem monui ? tecum eſt mihi ſermo, Rubelli
 Blande. tumes alto Druſorum ſanguine, tanquam 40
 Feceris ipſe aliquid, propter quod nobilis eſſes ;
 Ut te conciperet, quæ ſanguine fulget Iuli,
 Non quæ ventoso conducta ſub aggere textit.
 Vos humiles, inquis, vulgi pars ultima noſtri,
 Quorum nemo queat patriam monſtrare parentis : 45
 Aſt ego Cecropides. vivas, et originis hujus
 Gaudia longa ſeras : tamen imâ plebe Quiritem
 Facundum invenies. ſolet hic defendere cauſas
 Nobilis indocti. veniet de plebe togatâ,
 Qui juris nodos et legum ænigmata ſolvat. 50

Hic petit Euphraten juvenis, domitique Batavi
 Custodes aquilas, armis industrius : at tu
 Nil nisi Cecropides, truncoque simillimus Hermæ ;
 Nullo quippe alio vincis discrimine, quam quod
 Illi marmoreum caput est, tua vivit imago. 55
 Dic mihi, Teucrorum proles, animalia muta
 Quis generosa putet, nisi fortia ? nempe volucrem
 Sic laudamus equum, facili cui plurima palma
 Fervet, et exsultat rauco victoria circo.
 Nobilis hic, quocumque venit de gramine, cujus 60
 Clara fuga ante alios, et primus in æquore pulvis.
 Sed venale pecus Corithæ posteritas et
 Hirpini, si rara jugo victoria fedit.
 Nil ibi majorum respectus, gratia nulla
 Umbrarum ; dominos pretiis mutare jubentur 65
 Exiguis, tritoque trahunt epirhedia collo
 Segnipedes, dignique molam versare Nepotis.
 Ergo, ut miremur te, non tua, primum aliquid da,
 Quod possim titulis incidere præter honores,
 Quos illis damus, et dedimus, quibus omnia debes. 70
 Hæc satis ad juvenem, quem nobis fama superbum
 Tradit, et inflatum, plenumque Nerone propinquo.
 Rarus enim ferme sensus communis in illâ
 Fortunâ : sed te censeri laude tuorum,
 Pontice, noluerim, sic ut nihil ipse futuræ 75
 Laudis agas : miserum est aliorum incumbere famæ,
 Ne collapsa ruant subductis testa columnis.
 Stratus humi palmes viduas desiderat ulmos.
 Esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
 Integer : ambiguae si quando citabere testis 80
 Incertæque rei, Phalaris licet imperet ut sis
 Falsus, et admoto dictet perjuriam tauro,
 Summum crede nefas animam præferre pudori,
 Et propter vitam vivendi perdere causas.
 Dignus morte perit, cœnet licet ostrea centum 85
 Gaurana, et Cosmi toto mergatur aheno.

Expectata diu tandem provincia cum te
 Rectorem accipiet, pone iræ frena modumque,
 Pone et avaritiæ; miserere inopum sociorum.
 Ossa vides regum vacuis exsucta medullis. 90
 Respice, quid moneant leges, quid curia mandat;
 Præmia quanta bonos maneant; quam fulmine iusto
 Et Capito et Tutor ruerint, damnante fenatu,
 Piratæ Cilicum: sed quid damnatio confert,
 Cum Panfa eripiat, quicquid tibi Natta reliquit? 95
 Præconem, Chærippe, tuis circumspice pannis,
 Jamque tace: furor est post omnia perdere naulum.
 Non idem gemitus olim, neque vulnus erat par
 Damnorum, fociis florentibus et modo victis.
 Plena domus tunc omnis, et ingens stabat acervus 100
 Nummorum, Spartana chlamys, conchylia Coa,
 Et cum Parrhasii tabulis signisque Myronis
 Phidiacum vivebat ebur, nec non Polycleti
 Multus ubique labor; raræ sine Mentore mensæ.
 Inde Dolabella est, atque hinc Antonius; inde 105
 Sacrilegus Verres: referebant navibus altis
 Occulta spolia et plures de pace triumphos.
 Nunc fociis juga pauca boum, et grex parvus equarum,
 Et pater armenti capto eripietur agello:
 Ipsi deinde lares, si quod spectabile signum, 110
 Si quis in ædiculâ deus unicus: hæc etenim sunt
 Pro summis; nam sunt hæc maxima. despicias tu
 Forsitan imbelles Rhodios unctamque Corinthum;
 Despicias merito. quid refinata juvenus
 Cruraque totius facient tibi levia gentis? 115
 Horrida vitanda est Hispania, Gallicus axis,
 Illyricumque latus: parce et messoribus illis,
 Qui saturent urbem circo scenæque vacantem.
 Quanta autem inde feres tam diræ præmia culpæ,
 Cum tenues nuper Marius discinxerit Afros? 120
 Curandum in primis, ne magna injuria fiat
 Fortibus et miseris: tollas licet omne quod usquam est
 Auri atque argenti, scutum gladiumque relinques,
 Et

Et jaculum, et galeam. spoliatis arma supersunt.
 Quod modo proposui, non est sententia : verum 125
 Credite me vobis folium recitare Sibyllæ.
 Si tibi sancta cohors comitum ; si nemo tribunal
 Vendit acerssecomes ; si nullum in conjuge crimen,
 Nec per conventus, nec cuncta per oppida, curvis
 Unguibus ire parat nummos raptura Celæno ; 130
 Tunc licet a Pico numeres genus, altaque si te
 Nomina delectant, omnem Titanida pugnam
 Inter majores, ipsumque Promethea, ponas :
 De quocumque voles proavum tibi sumito libro.
 Quod si præcipitem rapit ambitus, atque libido ; 135
 Si frangis virgas fociorum in sanguine ; si te
 Delectant hebetes lasso lictore secures ;
 Incipit ipsorum contra te stare parentum
 Nobilitas, claramque facem præferre pudendis.
 Omne animi vitium tanto conspectius in se 140
 Crimen habet, quanto major qui peccat habetur.
 Quo mihi te, solitum falsas signare tabellas
 In templis, quæ fecit avus, statuamque parentis
 Ante triumphalem ? quo, si nocturnus adulter
 Tempora Santonico velas adoperta cucullo ? 145
 Præter majorum cineres atque ossa volucris
 Carpentio rapitur pinguis Damasippus ; et ipse,
 Ipse rotam stringit multo sufflamine consul :
 Nocte quidem : sed luna videt ; sed sidera testes
 Intendunt oculos. finitum tempus honoris 150
 Cum fuerit, clarâ Damasippus luce flagellum
 Sumet, et occursum nusquam trepidabit amici
 Jam senis, ac virgâ prior innuet, atque maniplos
 Solvet, et infundet jumentis hórdea lassis.
 Interea, dum lanatas torvumque juvencum, 155
 More Numæ, cædit Jovis ante altaria, jurat
 Solam Eponam et facies olida ad præsepia pictas.
 Sed cum pervigiles placet instaurare popinas,
 Obvius assiduo Syrophœnix udus amomo

Currit,

Currit, Idumææ Syrophœnix incola portæ, 160
 Hospitis affectu dominum regemque salutat,
 Et cum venali Cyane succincta lagenâ.
 Defensor culpæ dicet mihi: fecimus et nos
 Hæc juvenes. esto; defisti nempe, nec ultra
 Fovisti errorem. breve sit quod turpiter audès. 165
 Quædam cum primâ resecentur crimina barbâ;
 Indulge veniam pueris. Damasippus ad illos
 Thermarum calices inscriptaque lintea vadit,
 Maturus bello Armeniæ, Syriæque tuendis
 Annibus, et Rheno, atque Istro. præstare Neronem
 Securum valet hæc ætas. mitte Ostia, Cæsar, 171
 Mitte: sed in magnâ legatum quære popinâ.
 Invenies aliquo cum percussore jacentem,
 Permissum nautis, et furibus, ac fugitivis;
 Inter carnifices et fabros sandapilarum, 175
 Et resupinati cessantia tympana Galli.
 Æqua ibi libertas, communia pocula, lectus
 Non alius cuiquam, nec mensa remotior ulli.
 Quid facias talem sortitus, Pontice, servum?
 Nempe in Lucanos aut Thusca ergastula mittas. 180
 At vos, Trojugenæ, vobis ignoscitis, et, quæ
 Turpia cerdoni, Volesos Brutosque decebunt.
 Quid, si nunquam adeo scedis adeoque pudendis
 Utimur exemplis, ut non pejora superfint?
 Consumptis opibus, vocem, Damasippe, locasti 185
 Sipario, clamosum ageres ut Phasma Catulli.
 Laureolum Velox etiam bene Lentulus egit,
 Judice me, dignus verâ cruce. nec tamen ipsi
 Ignoscas populo: populi frons durior hujus,
 Qui sedet, et spectat triscurria patriciorum: 190
 Planipedes audit Fabios, ridere potest qui
 Mamercorum alapas. quanti sua funera vendant,
 Quid refert? vendunt, nullo cogente Nerone,
 Nec dubitant Celsi prætoris vendere ludis. 194
 Finge tamen gladios inde, atque hinc pulpita pone:
 Quid

Quid fatius ? mortem sic quisquam exhorruit, ut sit
 Zelotypus Thymeles, stupidi collega Corinthi ?
 Res haud mira tamen, citharædo principe, mimus
 Nobilis : hic ultra quid erit nisi ludus ? et illic
 Dedecus urbis habes, nec mirmillonis in armis, 200
 Nec clypeo, Gracchum pignantem, aut falce supinâ ;
 Damnat enim tales habitus, et damnat et odit ;
 Nec galeâ frontem abscondit : movet, ecce, tridentem,
 Postquàm libratâ pendentia retia dextrâ
 Nequicquam effudit, nudum ad spectacula vultum
 Erigit, et totâ fugit agnoscendus arenâ. 206
 Credamus tunicæ, de faucibus aurea cum se
 Porrigat et longo jactetur spira galero.
 Ergo ignominiam graviolem pertulit omni
 Vulnere, cum Graccho jussus pugnare secutor. 210
 Libera si dentur populo suffragia, quis tam
 Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni ;
 Cujus supplicio non debuit una parari
 Simia, nec serpens unus, nec culeus unus ?
 Par Agamemnonidæ crimen ; sed causa facit rem 215
 Dissimilem : quippe ille, deis auctoribus, ultor
 Patris erat cæsi media inter pocula : sed nec
 Electræ jugulo se polluit, aut Spartani
 Sanguine conjugii, nullis aconita propinquis
 Miscuit, in scenâ nunquam cantavit, Orestes, 220
 Troïca non scripsit. quid enim Virginus armis
 Debuit ulcisci magis, aut cum Vindice Galba ?
 Quid Nero tam sævâ crudâque tyrannide fecit ?
 Hæc opera atque hæ sunt generosi principis artes,
 Gaudentis fædo peregrina ad pulpita cantu 225
 Prostitui, Graiæque apium meruisse coronæ.
 Majorum effigies habeant insignia vocis,
 Ante pedes Domiti longum tu pone Thyestæ
 Syrma, vel Antigones, seu personam Menalippes,
 Et de marmoreo citharam suspende colosso. 230
 Quis, Catilina, tuis natalibus atque Cethegi

Inveniet

Inveniet quicquam sublimius? arma tamen vos
 Nocturna et flammæ domibus templisque parastis,
 Ut Braccatorum pueri Senonumque minores,
 Ausi, quod liceat tunicâ punire molestâ : 235
 Sed vigilat consul, vexillaque vestra coercet.
 Hic novus, Arpinas ignobilis, et modo Romæ
 Municipalis eques, galeatum ponit ubique
 Præsidium attonitis, et in omni gente laborat.
 Tantum igitur muros intra toga contulit illi 240
 Nominis et tituli, quantum non Leucade, quantum
 Thessaliæ campis, Octavius abstulit udo
 Cædibus assiduus gladio : sed Roma parentem,
 Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.
 Arpinas alius Volscorum in monte solebat 245
 Poscere mercedes alieno lassius aratro ;
 Nodosam post hæc frangebatur vertice vitem,
 Si lentus pigrâ muniret castra dolabrâ :
 Hic tamen et Cimbros, et summa pericula rerum
 Excipit, et solus trepidantem protegit urbem. 250
 Atque ideo, postquam ad Cimbros stragemque volabant,
 Qui nunquam attigerant majora cadavera, corvi,
 Nobilis ornatur lauro collega secundâ.
 Plebeia Deciorum animæ, plebeia fuerunt
 Nomina : pro totis legionibus hi tamen, et pro 255
 Omnibus auxiliis, atque omni pube Latinâ,
 Sufficiunt dîs infernis terræque parenti ;
 Pluris enim Decii, quam qui servantur ab illis.
 Ancillâ natus trabeam, et diadema Quirini,
 Et fascēs, meruit regum ultimus ille bonorum. 260
 Proditæ laxabant portarum claustra tyrannis
 Exulibus juvenes ipsius consulis, et quos
 Magnum aliquid dubiâ pro libertate deceret,
 Quod miraretur cum Coclite Mutius, et quæ
 Imperii fines Tiberinum virgo natavit. 265
 Occulta ad patres produxit crimina servus
 Matronis lugendus : at illos verbera iustis

Afficiunt

SATYRA IX.

63

Afficiunt pœnis et legum prima securis.
 Malo pater tibi sit Therfites, dummodo tu sis
 Æacidæ similis, Vulcaniaque arma capeffas, 270
 Quam te Therfitæ similem producat Achilles.
 Et tamen ut longe repetas, longeque revolvas
 Nomen, ab infami gentem deducis aſylo.
 Majorum primus quifquis fuit ille tuorum,
 Aut paſtor fuit, aut illud quod dicere nolo. 275

SATYRA IX.

SCIRE velim quare toties mihi, Nævole, triftis
 Occurras fronte obductâ, ceu Marſya victus.
 Quid tibi cum vultu, qualem deprenſus habebat
 Ravola, dum Rhodopes udâ terit inguina barbâ?
 Nos colaphum incutimus lambenti cruſtula ſervo. 5
 Non erat hâc facie miſerabilior Crepereius
 Pollio, qui triplicem uſuram præſtare paratus
 Circuit, et fatuos non invenit. unde repente
 Tot rugæ? certe modico contentus agebas
 Vernam equitem, conviva joco mordente facetus, 10
 Et ſalibus vehemens intra pomœria natis.
 Omnia nunc contra: vultus gravis, horrida ficcæ
 Sylva comæ, nullus totâ nitor in cute, qualem
 Præſtabat calidi circumlita fascia viſci:
 Sed fruticante pilo neglecta et ſquallida crura. 15
 Quid macies ægri veteris, quem tempore longo
 Torret quarta dies, olimque domeſtica febris?
 Deprendas animi tormenta latentis in ægro
 Corpore, deprendas et gaudia; ſumit utrumque
 Inde habitum facies: igitur flexiſſe videris 20
 Propoſitum, et vitæ contrarius ire priori.
 Nuper enim, ut repeto, fanum Iſidis, et Ganymedem
 Pacis, et adveſtæ ſecreta palatia matris,

Et

Et Cererem, nam quo non prostat scemina templo?

Notior Ausidio mœchus scelerare solebas,

25

Quodque taces, ipsos etiam inclinare maritos.

N. Utile et hoc multis vitæ genus: at mihi nullum

Inde operæ pretium. pingues aliquando lacernas,

Munimenta togæ, duri crassique coloris,

Et male percussas textoris pectine Galli,

30

Accipimus, tenue argentum venæque secundæ.

Fata regunt homines: fatum est et partibus illis,

Quas finus abscondit. nam si tibi sidera cessant,

Nil faciet longi mensura incognita nervi;

Quamvis te nudum spumanti Virro labello

35

Viderit, et blandæ, assiduæ, densæque, tabellæ

Solicitent; αὐτὸς γὰρ ἐφίλειται ἀνδρά κίναϊδος.

Quod tamen ulterius monstrum, quam mollis avarus?

Hæc tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti.

Computat, ac cevet. ponatur calculus; adsint

40

Cum tabulâ pueri; numera sestertia quinque

Omnibus in rebus; numerentur deinde labores.

An facile et pronum est agere intra viscera penem

Legitimum, atque illic hesternæ occurrere cœnæ?

Servus erit minus ille miser, qui foderit agrum,

45

Quam dominum: sed tu sane tener, et puerum te,

Et pulcrum, et dignum cyatho cœloque, putabas.

Vos humili affeclæ, vos indulgebitis unquam

Cultori, jam nec morbo donare parati?

En cui tu viridem umbellam, cui succina mittas

50

Grandia, natalis quoties reddit, aut madidum ver

Incipit, et stratâ positus longâque cathedrâ

Munera scemineis tractas secreta kalendis.

Dic, passer, cui tot montes tot prædia servas

Appula, tot milvos intra tua pascua lassos?

55

Te Trifolinus ager scœcundis vitibus implet,

Suspectumque jugum Cumis, et Gaurus inanis;

Nam quis plura linit victuro dolia musto?

Quantum

Quantum erat exhausti lumbos donare clientis
 Jugeribus paucis? meliusne hic rusticus infans 60
 Cum matre, et casulis, et collusore catello
 Cymbala pulsantis legatum fiet amici?
 Improbus es, cum poscis, ait. sed pensio clamat,
 Posce: sed appellat puer unicus, ut Polyphemi
 Lata acies, per quam solers evasit Ulysses: 65
 Alter emendus erit; namque hic non sufficit; ambo
 Pascendi. quid agam, brumâ spirante? quid, oro,
 Quid dicam scapulis servorum mense decembri
 Et pedibus? durate, atque exspectate cicadas?
 Verum ut dissimules, ut mittas cætera, quanto 70
 Metiris pretio, quod ni tibi deditus essem
 Devotasque cliens, uxor tua virgo maneret?
 Scis certe quibus ista modis, quam sæpe rogâris,
 Et quæ pollicitus. fugientem sæpe puellam
 Amplexu rapui; tabulas quoque ruperat, et jam 75
 Signabat. totâ vix hoc ego nocte redemi,
 Te plorante foris. testis mihi lectulus, et tu,
 Ad quem pervenit lecti sonus, et dominæ vox.
 Instabile, ac dirimi cœptum, et jam pene solutum,
 Conjugium in multis domibus servavit adulter. 80
 Quo te circumagas? quæ prima, aut ultima, ponas?
 Nullum ergo meritum est, ingratis ac perfide, nullum,
 Quod tibi filiulus, vel filia, nascitur ex me?
 Tollis enim, et libris actorum spargere gaudes
 Argumenta viri. foribus suspende coronas: 85
 Jam pater es: dedimus quod famæ opponere possis:
 Jura parentis habes; propter me scriberis hæres;
 Legatum omne capis, nec non et dulce caducum.
 Commoda præterea jungentur multa caducis,
 Si numerum, si tres, implevero. P. justa doloris, 90
 Nævole, causa tui: contra tamen ille quid affert?
 N. Negligit, atque alium bipedem sibi quærit asellum.
 Hæc soli commissâ tibi celare memento,
 Et tacitis nostras intra te fige querelas.

Nam res mortifera est inimicas pumice levis. 95

Qui modo secretum commiserat, ardet, et odit,
Tanquam prodiderim quicquid scio. fumere ferrum,
Fuste aperire caput, candelam apponere valvis,
Non dubitat: nec contemnas, aut despicias, quod
His opibus nunquam cara est annona veneni. 100

Ergo occulta tegēs; ut curia Martis Athenis.

P. O Corydon, Corydon, secretum divitis ullum
Esse putas? servi ut taceant, jumenta loquentur,
Et canis, et postes, et marmora: claude fenestras,
Vela tegant rimas, junge ostia, tollito lumen 105
E medio, clament omnes, prope nemo recumbat;
Quod tamen ad cantum galli facit ille secundi,
Proximus ante diem caupo sciet, audiet et quæ
Finxerunt pariter librarius, archimagiri,
Carptores. quod enim dubitant componere crimen 110
In dominos, quoties rumoribus ulciscuntur
Baltea? nec deerit qui te per compita quærat
Nolentem, et miseram vinofus inebriet aurem.
Illos ergo roges, quicquid paulo ante petebas
A nobis. taceant illi: sed prodere malunt 115
Arcanum, quam subrepti potare Falerni,
Pro populo faciens quantum Laufella bibebat.
Vivendum recte est, cum propter plurima, tum de his
Præcipue causis, ut linguas mancipiorum
Contemnas: nam lingua mali pars pessima servi. 120
Deterior tamen hic, qui liber non erit, illis,
Quorum animas et farre suo custodit et ære.

N. Idcirco ut possim linguam contemnere servi,
Utile consilium modo, sed commune, dedisti:
Nunc mihi quid suades post dampnum temporis et spes
Deceptas? festinat enim decurrere velox 126
Flosculus angustæ miseræque brevissima vitæ
Portio; dum bibimus, dum ferta, unguenta, puellas,
Poscimus, obrepit non intellecta senectus.

P. Ne trepida: nunquam pathicus tibi deerit amicus, 130
Stantibus

Stantibus et salvis his collibus. undique ad illos
 Conveniunt, et carpentis et navibus, omnes,
 Qui digito scalpunt uno caput. altera major
 Spes superest: tu tantum erucis imprime dentem.
 N. Hæc exempla para felicibus: at mea Clotho 135
 Et Lachesis gaudent, si pascitur inguine venter.
 O parvi nostrique lares, quos thure minuto,
 Aut farre, et tenui soleo exorare coronâ,
 Quando ego figam aliquid, quo sit mihi tuta senectus
 A tegete et baculo? viginti millia fœnus 140
 Pignoribus positis, argenti vascula puri,
 Sed quæ Fabricius censor notet, et duo fortes
 De grege Mæforum, qui me cervice locatâ
 Securum jubeant clamoso insistere Circo?
 Sit mihi præterea curvus cælator, et alter, 145
 Qui multas facies fingat cito; sufficient hæc,
 Quando ego pauper ero. P. votum miserabile Nec spes
 His saltem: nam cum pro me fortuna rogatur,
 Affigit ceras illâ de nave petitas,
 Quæ Siculos cantus effugit remige surdo. 150

SATYRA X.

OMNIBUS in terris, quæ sunt a Gadibus usque
 Auroram et Gangem, pauci dignoscere possunt
 Vera bona atque illis multum diversa, remotâ
 Erroris nebulâ: quid enim ratione timemus,
 Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te 5
 Conatus non pœniteat votique peracti?
 Evertere domos totas optantibus ipsis
 Dî faciles. nocitura togâ, nocitura petuntur
 Militiâ: torrens dicendi copia multis
 Et sua mortifera est facundia: viribus ille 10

Confusus

Confusus periit admirandisque lacertis.
 Sed plures nimiam congesta pecunia curam
 Strangulat, et cuncta exsuperans patrimonium census,
 Quanto delphinis balæna Britannica major.
 Temporibus diris igitur, jussuque Neronis, 15
 Longinum et magnos Senecæ prædivitis hortos
 Clausit, et egregias Lateranorum obsidet ædes,
 Tota cohors. rarus venit in cœnacula miles.
 Patca licet portes argenti vascula puri,
 Nocte iter ingressus, gladium contumque timebis, 20
 Et motæ ad lunam trepidabis arundinis umbram :
 Cantabit vacuus coram latrone viator.
 Prima fere vota et cunctis notissima templis
 Divitiæ; crescant ut opes, ut maxima toto
 Nostra sit arca foro. sed nulla aconita bibuntur 25
 Fictilibus; tunc illa time, cum pocula fumes
 Gemmata, et lato Setinum ardebit in auro.
 Jamne igitur laudas, quod de sapientibus alter
 Ridebat, quoties a limine moverat unum
 Protuleratque pedem, flebat contrarius alter ? 30
 Sed facilis rigidi cuiusvis censura cachinni :
 Mirandum est, unde ille oculis suffecerit humor.
 Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
 Democritus, quanquam non essent urbibus illis
 Prætexta, et trabes, fasces, lectica, tribunal. 35
 Quid si vidisset prætorem in curribus altis
 Exstantem, et medio sublimem in pulvere circi
 In tunica Jovis, et pictæ Sarrana ferentem
 Ex humeris aulæ togæ, magnæque coronæ
 Tantum orbem, quanto cervix non sufficit ulla ? 40
 Quippe tenet sudans hanc publicus, et, sibi consul
 Ne placeat, curru servus portatur eodem.
 Da nunc et volucrem, sceptro quæ surgit eburno ;
 Illinc cornicines, hinc præcedentia longi
 Agminis officia, et niveos ad frena Quirites, 45
 Defossa in loculis quos sportula fecit amicos.

Tunc

Tunc quoque materiam risus invenit ad omnes
 Occursus hominum, cujus prudentia monstrat
 Spissimos posse viros et magna exempla datures
 Ververcum in patriâ crassoque sub aëre nasci. 50
 Ridebat curas, nec non et gaudia vulgi,
 Interdum et lacrymas, cum fortunæ ipse minaci
 Mandaret laqueum, mediumque ostenderet unguem.
 Ergo supervacua hæc aut perniciofa petuntur,
 Propter quæ fas est genua incerare deorum. 55
 Quosdam præcipitat subiecta potentia magnæ
 Invidiæ, mergit longa atque insignis honorum
 Pagina; descendunt statutz restemque sequuntur.
 Ipsas deinde rotas bigarum impacta securis
 Cædit, et immeritis franguntur crura caballis. 60
 Jam stridunt ignes, jam follibus atque caminis
 Ardet adoratum populo caput, et crepat ingens
 Sejanus: deinde ex facie toto orbe secundâ
 Riunt urceoli, pelves, sartago, patellæ.
 Pone domi lauros, duc in Capitolia magnum 65
 Cretatumque bovem, Sejanus ducitur unco
 Spectandus: gaudent omnes: quæ labra? quis illi
 Vultus erat? nunquam, si quid mihi credis, amavi
 Hunc hominem: sed quo cecidit sub crimine? quisnam
 Delator? quibus indicibus, quo teste probavit? 70
 Nil horum: verbosa et grandis epistola venit
 A Capreis: bene habet, nil plus interrogo: sed quid
 Turba Remi? sequitur fortunam, ut semper, et odit
 Damnatos: idem populus, si Nurscia Thufco
 Favisset, si oppressa foret secuta senectus 75
 Principis, hæc ipsâ Sejanum diceret horâ
 Augustum. jampridem, ex quo suffragia nulli
 Vendimus, effugit curas: nam qui dabat olim
 Imperium, fasces, legiones, omnia, nunc se
 Continet, atque duas tantum res anxius optat, 80
 Panem et Circenses. perituros audio multos:
 Nil dubium: magna est fornacula: pallidulus mî

Brutidius

Brutidius meus ad Martis fuit obvius aram;
 Quam timeo, victus ne poenas exigat Ajax,
 Ut male defensus! curramus præcipientes, et, 85
 Dum jacet in ripâ, calcemus Cæsaris hostem.
 Sed videant servi, ne quis neget, et pavidum in jus
 Cervicæ obstrictâ dominum trahat. hi sermones
 Tunc de Sejano, secreta hæc murmura vulgi.
 Visne salutari sicut Sejanus? habere 90
 Tantundem? atque illi sellas donare curules;
 Illum exercitibus præponere? tutor haberi
 Principis, angustâ Caprearum in rupe sedentis
 Cum grege Chaldæo? vis certe pila, cohortes,
 Egregios equites, et castra domestica. quidni 95
 Hæc cupias? et qui nolunt occidere quemquam,
 Possent volunt: sed quæ præclara et prospera tanti,
 Ut rebus lætis par sit mensura malorum?
 Hujus qui trahitur prætextam fumere mavis;
 An Fidenarum Gabiorumque esse potestas, 100
 Et de mensurâ jus dicere, vasa minora
 Frangere, pannosus vacuis ædilis Ulubris?
 Ergo, quid optandum foret, ignorasse fateris
 Sejanum: nam qui nimios optabat honores,
 Et nimias poscebat opes, numerosa parabat 105
 Excelsæ turris tabulata, unde altior esset
 Casus, et impulsæ præceps immane ruinæ.
 Quid Crassos, quid Pompeios, evertit, et illum,
 Ad sua qui domitos deduxit flagra Quirites?
 Summus nempe locus nullâ non arte petitus, 110
 Magnaque numinibus vota exaudita malignis.
 Ad generum Cereris sine cæde et vulnere pauci
 Descendunt reges, et ficcâ morte tyranni.
 Eloquium et famam Demosthenis, aut Ciceronis,
 Incipit optare, ac totis Quinquatribus optat, 115
 Quisquis adhuc uno partam colit asse Minervam,
 Quem sequitur custos angustæ vernula capsæ.
 Eloquio sed uterque perit orator; utrumque
 Largus

Largus et exundans letho dedit ingenii fons.
 Ingenio manus est et cervix cæsa; nec unquam 126
 Sanguine caufidici maduerunt rostra pusilli.
 O fortunatam natam, me consule, Romam!
 Antoni gladios potuit contemnere, si sic
 Omnia dixisset. ridenda poemata malo,
 Quam te, conspicuæ divina Philippica famæ, 127
 Volveris a primâ quæ proxima. sævus et illum
 Exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
 Torrentem, et pleni moderantem frena theatri.
 Dis ille adversis genitus fatoque sinistro,
 Quem pater ardentis massæ fuligine lippus 130
 A carbone, et forcipibus, gladiosque parante
 Incude, ac luteo Vulcano, ad rhetora misit.
 Bellorum exuviz, truncis affixa trophæis
 Lorica, et fractâ de casside buecula pendens,
 Et curtum temone jugum, victæque triremis 135
 Aplustre, et summo tristis captivus in arcu,
 Humanis majora bonis creduntur: ad hæc se
 Romanus, Graiusque, ac Barbarus, induperator
 Erexit; causas discriminis atque laboris
 Inde habuit: tanto major famæ sitis est, quam 140
 Virtutis: quis enim virtutem amplectitur ipsam,
 Præmia si tollas? patriam tamen obruit olim
 Gloria paucorum, et laudis titulique cupido
 Hæfuri saxis cinerum custodibus, ad quæ
 Discutienda valent sterilis mala robora ficus: 145
 Quandoquidem data sunt ipsis quoque fata sepulcris.
 Expende Annibalem: quot libras in duce summo
 Invenies? hic est, quem non capit Africa, Mauro
 Perfusa oceano, Niloque admota tepenti.
 Rursus ad Æthiopum populos aliosque elephantos 150
 Additur imperiis Hispania: Pyrenæum
 Transilit. opposuit natura Alpemque nivemque:
 Diducit scopulos, et montem rumpit aceto.
 Jam tenet Italiam; tamen ultra pergere tendit.

Acturus

Actum, inquit, nihil est, nisi Pœno milite portas
 Frangimus, et mediâ vexillum pono Suburâ.
 O qualis facies, et quali digna tabellâ,
 Cum Getula ducem portaret bellua luscum!
 Exitus ergo quis est? o gloria! vincitur idem
 Nempe, et in exilium præceps fugit, atque ibi magnus
 Mirandusque cliens sedet ad prætoria regis, 161
 Donec Bithyno libeat vigilare tyranno.
 Finem animæ, quæ res humanas miscuit olim,
 Non gladii, non saxa, dabunt, non tela; sed ille,
 Cannarum vindex ac tanti sanguinis ultor, 165
 Annulus. i, demens, et sævas curre per Alpes,
 Ut pueris placeas, et declamatio fias.
 Unus Pellæo juveni non sufficit orbis;
 Æstuat infelix angusto limite mundi,
 Ut Gyaræ clausus scopulis parvâque Seripho. 170
 Cum tamen a figulis munitam intraverit urbem,
 Sarcophago contentus erit. mors sola fatetur,
 Quantula sint hominum corpuscula. creditur olim
 Velificatus Athos, et quicquid Græcia mendax
 Audet in historiâ; constratum classibus isdem, 175
 Suppositumque rotis, solidum mare. credimus altos
 Defecisse amnes, epotaquæ flumina Medo
 Prandente, et madidis cantat quæ Sostratus alis.
 Ille tamen qualis rediit, Salamine relicta,
 In corum atque eorum solitus sævire flagellis, 180
 Barbarus, Æolio nunquam hoc in carcere passos,
 Ipsum compedibus qui vinxerat Ennosigæum?
 Mitius id sane, quod non et stigmatè dignum
 Credidit. huic quisquam vellet servire deorum?
 Sed qualis rediit? nempe unâ nave, cruentis 185
 Fluctibus, ac tardâ per densa cadavera prorâ:
 Has toties optata exegit gloria poenas.
 Da spatium vitæ, multos da Jupiter annos;
 Hoc recto vultu solum, hoc et pallidus, optas.
 Sed quam continuus et quantis longa senectus 190
 Plena

Plena malis! deformem et tetrum ante omnia vultum,
 Dissimilemque sui, deformem pro cute pellem,
 Pendentesque genas, et tales aspice rugas,
 Quales, umbriferos ubi pandit Tabraca saltus,
 In vetulâ scalpit jam mater simia buccâ. 195

Plurima sunt juvenum discrimina; pulchrior ille
 Hoc, atque ille alio; multum hic robustior illo:
 Una senum facies, cum voce trementia membra,
 Et jam leve caput, madidique infantia nasi.

Frangendus misero gingivâ panis inermi: 200
 Usque adeo gravis uxori, natîque, sibique,
 Ut captatori moveat fastidia Cossô.

Non eadem vini atque cibi, torpente palato,
 Gaudia: nam coitus jam longa oblivio; vel si
 Coneris, jacet exiguus cum ramice nervus, 205
 Et, quamvis totâ palpetur nocte, jacebit.

Anne aliquid sperare potest hæc inguinis ægri
 Canities? quid, quod merito suspecta libido est,
 Quæ venerem affectat sine viribus? aspice partis
 Nunc damnum alterius: nam quæ cantantē voluptas,
 Sit licet eximius citharædus, sitve Seleucus, 211
 Et quibus auratâ mos est fulgere lacernâ?

Quid refert, magni sedeat quâ parte theatri,
 Qui vix cornicines exaudiet atque tubarum
 Concentus? clamore opus est, ut sentiat auris, 215
 Quem dicat venisse puer, quot nuntiet horas.

Præterea minimus gelido jam in corpore sanguis
 Febre calet solâ: circumfilit, agmine factô,
 Morborum omne genus, quorum si nomina quæras,
 Promptius expediam, quot amaverit Hippia mœchos;
 Quot Themison ægros autumnô occiderit uno; 221
 Quot Basilus socios, quot circumscripserit Hirrus

Pupillos; quot longa viros exorbeat uno
 Maura die; quot discipulos inclinet Hamillus:
 Percurram citius, quot villas possideat nunc, 225
 Quo tondente gravis juveni mihi barba sonabat:

Ille humero, hic lumbis, hic coxâ, debilis; ambos
 Perdidit ille oculos, et luscis invidet; hujus
 Pallida labra cibum capiunt digitis alienis;
 Ipse, ad conspectum cœnæ diducere rictum 230
 Suetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis, ad quem
 Ore volat pleno mater jejuna. sed omni
 Membrorum damno major dementia, quæ nec
 Nomina servorum, nec vultum agnoscit amici,
 Cum quo præteritâ cœnavit nocte, nec illos, 235
 Quos genuit, quos eduxit: nam codice sævo
 Hæredes vetat esse suos; bona tota feruntur
 Ad Phialen: tantum artificis valet halitus oris,
 Quod steterat multis in carcere fornicis annis.
 Ut vigeant sensus animi, ducenda tamen sunt 240
 Funera natorum, rogos aspiciendus amatæ
 Conjugis et fratris, plenæque sororibus urnæ.
 Hæc data pœna diu viventibus, ut, renovatâ
 Semper clade domus, multis in luctibus, inque
 Perpetuo mœrore, et nigrâ veste, senescant. 245
 Rex Pylius, magno si quidquam credis Homero,
 Exemplum vitæ fuit a cornice secundæ.
 Felix nimirum, qui tot per sæcula mortem
 Distulit, atque suos jam dextrâ computat annos,
 Quique novum toties mustum bibit: oro parumper
 Attendas, quantum de legibus ipse queratur 250
 Fatorum, et nimio de stamine, cum videt acris
 Antilochi barbam ardentem: nam quærit ab omni,
 Quisquis adest, focio, cur hæc in tempora duret;
 Quod facinus dignum tam longo admiserit ævo. 255
 Hæc eadem Peleus, raptum cum luget Achillem,
 Atque alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
 Incolumi Trojâ Priamus venisset ad umbras
 Assaraci magnis solennibus, Hectore funus
 Portante, ac reliquis fratrum cervicibus, inter 260
 Iliadum lacrymas, ut primos edere planctus
 Cassandra inciperet, scissâque Polyxena pallâ:

Si foret extinctus diverso tempore, quo jam
 Cœperat audaces Paris ædificare carinas.
 Longa dies igitur quid contulit? omnia vidit 265
 Everſa, et flammis Aſiam ferroque cadentem.
 Tunc miles tremulus poſitâ tulit arma tiarâ,
 Et ruit ante aram ſummi Jovis, ut vetulus bos,
 Qui domini cultris tenuæ et miſerabile collum
 Præbet, ab ingrato jam ſaſtiditus aratro. 270
 Exitus ille utcunque hominis: ſed torva canino
 Latravit riſtu, quæ poſt hunc vixerat, uxor.
 Feſtino ad noſtros, et regem tranſeo Ponti,
 Et Cræſum, quem vox juſti ſacunda Solonis
 Reſpicere ad longæ juſſit ſpatia ultima vitæ. 275
 Exilium, et carcer, Minturnarumque paludès,
 Et mendicatus victâ Carthagine panis,
 Hinc cauſas habuere. quid illo cive tuliffet
 Natura in terris, quid Roma, beatius unquam,
 Si, circumduſto captivorum agmine et omni 280
 Bellorum pompâ, animam exhalaffet opimam,
 Cum de Teutonico vellêt deſcendere curru?
 Provida Pompeio dederat Campania febres
 Optandas: ſed multæ urbes et publica vota
 Vicerunt: igitur fortuna ipſius et urbis 285
 Servatum viſto caput abſtulit. hoc cruciâtus
 Lentulus, hæc poenâ, caruit, ceciditque Cethægus
 Integer, et jaciit Catilinâ cadavere toto.
 Formam optat modico pueris, majorè puellis,
 Murmure, cum Veneris ſanum videt, anxia mater, 290
 Uſque ad delicias votorum. cur tamen, inquit,
 Corripias? pulcrâ gaudet Latona Dianâ.
 Sed vetat optari faciem Lucretia, qualem
 Ipſa habuit. cuperet Rutilæ Virginia gibbum
 Accipere, atque ſuam Rutilæ dare: filius autem 295
 Corporis egregii miſeros trepidosque parentes
 Semper habet. rara eſt adeo concordia formæ
 Atque pudicitia! ſanctos licet horrida mores

Tradiderit

Tradiderit domus, ac veteres imitata Sabinas:
 Præterea castum ingenium, vultumque modesto 300
 Sanguine ferventem, tribuat natura benignâ
 Larga manu, (quid enim puero conferre potest plus
 Custode et curâ natura potentior omni?)
 Non licet esse viros: nam prodiga corruptoris
 Improbilas ipsos audet tentare parentes; 305
 Tanta in muneribus fiducia. nullus ephebum
 Deformem sævâ castravit in arce tyrannus;
 Nec prætextatum rapuit Nero loripedem, vel
 Strumosum, aut utero pariter gibboque tumentem.
 I nunc, et juvenis specie lætare tui, quem 310
 Majora expectant discrimina: fiet adulter
 Publicus, et pœnas metuet, quascunque maritus
 Exigit iratus: nec erit felicior astro
 Martis, ut in laqueos nunquam incidat. exigit autem
 Interdum ille dolor plus, quam lex ulla dolori 315
 Concessit. necat hic ferro, secatur ille cruentis
 Verberibus, quosdam mœchos et mugilis intrat.
 Sed tuus Endymion dilectæ fiet adulter
 Matronæ. mox cum dederit Servilia nummos,
 Fiet et illius, quam non amat: exuet omnem 320
 Corporis ornatum. quid enim ulla negaverit udis
 Inguinibus, five est hæc Hippia, five Catulla?
 Deterior totos habet illic fœmina mores.
 Sed casto quid forma nocet? quid profuit olim
 Hippolyto grave propositum? quid Bellerophonti?
 Erubuit nempe hæc, ceu fastidita repulsâ: 326
 Nec Sthenobœa minus, quam Cressa, exaudivit, et se
 Concussere ambæ. mulier sævissima tunc est,
 Cum stimulos odio pudor admovet. elige quidnam
 Suadendum esse putes, cui nubere Cæsaris uxor 330
 Destinatur. optimus hic et formosissimus idem
 Gentis patriciæ rapitur miser exstinguendus
 Messalinæ oculis: dudum sedet illa parato
 Flammeolo: Tyriusque palam genialis in hortis
 Sternitur,

Sternitur, et ritu decies centena dabuntur 335
 Antiquo; veniet cum signatoribus auspex.
 Hæc tu secreta et paucis commissa putabas?
 Non nisi legitime vult nubere. quid placeat, dic:
 Ni parere velis, pereundum est ante lucernas; 339
 Si scelus admittas, dabitur mora parvula, dum res,
 Nota urbi et populo, contingat principis aures.
 Dedecus ille domus sciet ultimus. interea tu
 Obsequere imperio, si tanti est vita dierum
 Paucorum. quicquid levius meliusque putaris, 344
 Præbenda est gladio pulcra hæc et candida cervix.
 Nil ergo optabunt homines? si consilium vis,
 Permites ipsis expendere numinibus, quid
 Conveniat nobis, rebusque sit utile nostris:
 Nam pro jucundis aptissima quæque dabunt dî.
 Carior est illis homo, quam sibi. nos, animorum 350
 Impulsu et cæcâ magnâque cupidine ducti,
 Conjugium petimus partumque uxoris: at illis
 Notum, qui pueri, qualisque futura sit uxor.
 Ut tamen et poscas aliquid, voveasque facellis
 Extâ, et candiduli divina tomacula porci; 355
 Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano:
 Fortem posce animum et mortis terrore carentem;
 Qui spatium vitæ extremum inter munera ponat
 Naturæ, qui ferre queat quoscunque labores,
 Nesciat irasci, cupiat nihil, et potiores 360
 Herculis ærumnas credat sævosque labores,
 Et venere, et cœnis, et plumis, Sardanapali.
 Monstro quod ipse tibi possis dare; semita certe
 Tranquillæ per virtutem patet unica vitæ.
 Nullum numen habes, si sit prudentia, sed te
 Nos facimus, Fortuna, deam, cœloque locamus.

SATYRA XI.

ATTICUS eximie si cœnat, lautus habetur;
 Si Rutilus, demens: quid enim majore cachinnò
 Excipitur vulgi, quam pauper Apicius? omnis
 Convictus, thermæ, stationes, omne theatrum,
 De Rutilo: nam, dum valida ac juvenilia membra 5
 Sufficiunt galeæ, dumque ardent sanguine, fertur,
 Non cogente quidem, sed nec prohibente, tribuno,
 Scripturus leges et regia verba lanistæ.
 Multos porro vides, quos sæpe elusus ad ipsum
 Creditor introitum solet expectare macelli, 10
 Et quibus in solo vivendi causa palato est.
 Egregius cœnat meliusque miserrimus horum,
 Et cito casurus, jam perluciente ruinâ.
 Interea gustus elementa per omnia quærunt,
 Nunquam animo pretiis obstantibus: interius si 15
 Attendas, magis illa juvant, quæ pluris emuntur.
 Ergo haud difficile est perituram arcescere summam,
 Lancibus oppositis, vel matris imagine fractâ,
 Et quadringentis nummis condire gulosum
 Fictile: sic veniunt ad miscellanea ludî. 20
 Refert ergo, quis hæc eadem paret: in Rutilo nam
 Luxuria est, in Ventidio laudabile nomen
 Sumit, et a censu famam trahit. illum ego jure
 Despiciam, qui scit, quanto sublimior Atlas
 Omnibus in Libyâ sit montibus, hic tamen idem 25
 Ignoret, quantum ferratâ distet ab arcâ
 Sacculus. e cœlo descendit, *γυνὴ δὲ σεαυτὸν*,
 Figendum et memori tractandum pectore, five
 Conjugium quæras, vel sacri in parte senatus
 Esse velis, nec enim lorica poscit Achillis 30
 Therfites,

Therfites, in quâ se traducebat Ulyffes.
 Ancipitem seu tu magno discrimine causam
 Protegere affectas, te consule, dic tibi quis sis;
 Orator vehemens, an Curtius, an Matho. buccæ
 Noscenda est mensura tuæ; spectandaque rebus 35
 In summis minimisque; etiam cum piscis emetur,
 Ne nullum cupias, cum sit tibi gobio tantum
 In oculis: quis enim te, deficiente crumenâ
 Et crescente gulâ, manet exitus, ære paterno
 Ac rebus merfis in ventrem, fornoris, atque 40
 Argenti gravis, et pecorum, agrorumque, capacem?
 Talibus a dominis post cuncta novissimus exit
 Annulus, et digito mendicat Pollio nudo.
 Non præmaturi cineres, nec funus acerbum
 Luxuriæ, sed morte magis metuenda senectus. 45
 Hi plerumque gradus; conductâ pecunia Romæ
 Et coram dominis consumitur: inde ubi paulum
 Nescio quid superest, et pallet scenoris auctor,
 Qui vertere solum, Baias et ad Ostia currunt.
 Cedere namque foro jam non est deterius, quam 50
 Esquilias a ferventi migrare Suburâ.
 Ille dolor solus patriam fugientibus, illa
 Mcestitia, est, caruisse anno Circensibus uno.
 Sanguinis in facie non hæret gutta; morantur
 Pauci ridiculum et fugientem ex urbe pudorem. 55
 Experiere hodie numquid pulcerrima dictu,
 Perfice, non præstem vitâ, vel moribus, et re:
 Sed laudem filiquas occultus ganeo, pultes
 Coram aliis dictem puero, sed in aure placentas.
 Nam, cum sis conviva mihi promissus, habebis 60
 Evandrum, venies Tirynthius, aut minor illo
 Hospes, et ipse tamen contingens sanguine cælum,
 Alter aquis, alter flammis, ad sidera missus.
 Fercula nunc audi nullis ornata macellis.
 De Tiburtino veniet pinguiissimus agro 65
 Hædulus, et toto grege mollior, inscius herbæ,
 Nec

Nec dum ausus virgas humilis mordere faliſci,
 Qui plus lactis habet quam sanguinis, et montani
 Asparagi, posito quos legit villica fuſo.
 Grandia præterea tortoque calentia ſceno 70
 Ova adſunt iſſis cum matribus, et ſervatæ
 Parte anni, quales fuerant in vitibus, uvæ;
 Signinum Syriumque pyrum; de corbibus iſdem
 Æmula Picenis et odoris mala recentis,
 Nec metuenda tibi, ſiccatum frigore poſtquam 75
 Autumnum et crudi poſuere pericula ſucci.
 Hæc olim noſtri jam luxurioſa ſenatus
 Cœna fuit. Curius, parvo quæ legerat horto,
 Ipſe focus brevibus ponebat oluſcula, quæ nunc
 Squallidus in magnâ ſaſtidit compede ſoffor, 80
 Qui meminit, calidæ ſapiat quid vulva popinæ.
 Sicci terga ſuis, rarâ pendentia crate,
 Moris erat quondam feſtis ſervare diebus,
 Et natalitium cognatis ponere lardum,
 Accedente novâ, ſi quam dabat hoſtia, carne. 85
 Cognatorum aliquis titulo ter conſulis, atque
 Caſtrorum imperiis, et dictatoris honore,
 Functus, ad has epulas ſolito maturius ibat,
 Erectum domito referens a monte ligonem.
 Cum tremere autem Fabios, durumque Catonem,
 Et Scauros, et Fabricios, rigidique ſeveros 91
 Cenſoris mores etiam collega timeret:
 Nemo inter curas et ſeria duxit habendum,
 Qualis in oceani fluctu teſtudo nataret,
 Clarum Trojugenis factura ac nobile fulcrum: 95
 Sed nudo latere et parvis frons ærea lectis
 Vile coronati caput offendeſbat afelli,
 Ad quod laſcivi ludebant ruris alumni.
 Tales ergo cibi, qualis domus atque ſupellex.
 Tunc, rudis et Graias mirari neſcius artes, 100
 Urbibus everſis, prædarum in parte repertâ
 Magnorum artificum frangebat pocula miles,
 Ut

Ut phaleris gauderet equis, calataque cassis
 Romuleæ simulacra feræ mansuescere iussæ
 Imperii fato, et geminos sub rupe Quirinos, 105
 Ac nudam effigiem, clypeo fulgentis et hastâ,
 Pendentisque dei, perituro ostenderet hosti.
 Argenti quod erat solis fulgebat in armis.
 Ponebant igitur Thusco farrata catino
 Omnia tunc, quibus invidas, si lividulus sis. 110
 Templorum quoque majestas præsentior, et vox
 Nocte fere mediâ mediamque audita per urbem,
 Litore ab oceani Gallis venientibus, et dis
 Officium vatis peragentibus: his monuit nos,
 Hanc rebus Latiis curam præstare solebat 115
 Fictilis et nullo violatus Jupiter auro.
 Illa domi natas, nostrâque ex arbore, mensas
 Tempora viderunt; hos lignum stabat in usus,
 Annosam si forte nucem dejecerat eurus.
 At nunc divitibus cœnandi nulla voluptas, 120
 Nil rhombus, nil dama, sapit; putere videntur
 Unguenta atque rosæ, latos nisi sustinet orbes
 Grande ebur, et magno sublimis pardus hiatu,
 Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
 Et Mauri celeres, et Mauro obscurior Indus, 125
 Et quos deposuit Nabathæo bellua saltu,
 Jam nimios capitique graves. hinc surgit orexis,
 Hinc stomacho vires: nam pes argenteus illis,
 Annulus in digito quod ferreus. ergo superbum
 Convivam caveo, qui me sibi comparat, et res 130
 Despiciit exiguas: adeo nulla uncia nobis
 Est eboris, nec tessellæ nec calculus ex hac
 Materiâ; quin ipsa manubria cultellorum
 Ossea: non tamen his ulla unquam obsonia fiunt
 Rancidula, aut ideo pejor gallina secatur. 135
 Sed nec structor erit, cui cedere debeat omnis
 Pergula, discipulus Trypheri doctoris, apud quem
 Sumine cum magno lepus, atque aper, et pygargus,

Et Scythicæ volucres, et phœnicopterus ingens,
 Et Getulus oryx, hebeti lautissima ferro 140
 Cæditur, et totâ sonat ulmea cœna Suburâ.
 Nec frustum capreæ subducere, nec latus Afræ
 Novit avis noster tirunculus, ac rudis omni
 Tempore, et exiguæ frustis imbutus ofellæ.
 Plebeios calices et paucis assibus emptos 145
 Porriget incultus puer atque a frigore tutus;
 Non Phryx, aut Lycius, non a mangone petitus
 Quisquam erit et magno; cum posces, posce Latine.
 Idem habitus cunctis, tonsi rectique capilli;
 Atque hodie tantum propter convivia pexi. 150
 Pastoris duri est hic filius, ille bubulci;
 Suspirat longo non visam tempore matrem,
 Et casulam et notos tristis desiderat hœdos;
 Ingenui vultus puer ingenuique pudoris,
 Quales esse decet, quos ardens purpura vestit: 155
 Nec pugillares desert in balnea raucus
 Testiculos, nec vellendas jam præbuit alas,
 Crassa nec opposito pavidus tegit inguina gutto.
 Hic tibi vina dabit diffusa in montibus illis,
 A quibus ipse venit, quorum sub vertice ludit: 160
 Namque una atque eadem vini patria atque ministri.
 Forsitan exspectes, ut Gaditana canoro
 Incipiat prurire choro, plausuque probatæ
 Ad terram tremulo descendant clune puellæ,
 Irritamentum veneris languentis, et acres 165
 Divitis urticæ: major tamen ista voluptas
 Alterius sexus: magis ille extenditur; et mox
 Auribus atque oculis concepta urina movetur.
 Non capit has nugas humilis domus: audiat ille
 Testarum crepitus cum verbis, nudum olido stans 170
 Fornice mancipium quibus abstinet: ille fruatur
 Vocibus obscœnis omnique libidinis arte,
 Qui Lacedæmonium pytismate lubricat orbem.
 Namque ibi fortunæ veniam damus: alea turpis,
 Turpe

Turpe et adulterium, mediocribus : hæc eadem illi 175
 Omnia cum faciant, hilares nitidique vocantur.
 Nostra dabunt alios hodie convivia ludos.
 Conditor Iliados cantabitur, atque Maronis
 Altifoni dubiam facientia carmina palmam.
 Quid refert, tales versus quâ voce legantur ? 180
 Sed nunc dilatis averte negotia curis,
 Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
 Per totam cessare diem : non scenoris ulla
 Mentio ; nec, primâ si luce egressa reverti
 Nocte solet, tacito bilem tibi contrahat uxor, 185
 Humida suspectis referens multitia rugis,
 Vexatasque comas, et vultum auremque calentem.
 Protinus ante meum, quicquid dolet, exue limen.
 Pone domum, et servos, et quicquid frangitur illis,
 Aut perit ; ingratos ante omnia pone sodales. 190
 Interea Megalesiacæ spectacula mappæ,
 Idæum solenne colunt, similisque triumpho,
 Præda caballorum, prætor sedet ; ac, mihi pace
 Immensæ nimisæque licet si dicere plebis,
 Totam hodie Romam circus capit, et fragor aurem
 Percutit, eventum viridis quo colligo panni. 196
 Nam si deficeret, mœstam attonitamque videres
 Hanc urbem, veluti Cannarum in pulvere victis
 Consulibus. spectent juvenes, quos clamor et audax
 Sponsio, quos cultæ decet assedisse puellæ : 200
 Spectent hoc nuptæ, juxta recubante marito,
 Quod pudeat narrasse aliquem præsentibus ipsis.
 Nostra bibat vernum contracta cuticula solem,
 Effugiatque togam. jam nunc in balnea (salvâ
 Fronte licet) vadas, quanquam solida hora superfit
 Ad sextam : facere hoc non possis quinque diebus 206
 Continuis, quia sunt talis quoque tædia vitæ
 Magna : voluptates commendat rarior usus.

SATYRA XII.

NATALI, Corvine, die mihi dulcior hæc lux,
 Quâ festus promissa deis animalia cespes
 Exspectat; niveam reginæ cædimus agnam;
 Par vellus dabitur pugnanti Gorgone Maurâ.
 Sed procul extensum petulans quatit hostia funem 5
 Tarpeio servata Jovi, frontemque coruscat:
 Quippe ferox vitulus, templis maturus et aræ,
 Spargendusque mero, quem jam pudet ubera matris
 Ducere, qui vexat nascenti robora cornu.
 Si res ampla domi, similisque affectibus, esset, 10
 Pinguior Hispullâ traheretur taurus, et ipsâ
 Mole piger, nec finitimâ nutritus in herbâ:
 Læta sed ostendens Clitumni pascua sanguis
 Iret, et a grandi-cervix ferienda ministro,
 Ob reditum trepidantis adhuc, horrendaque passi 15
 Nuper, et incolumem sese mirantis, amici.
 Nam, præter pelagi casus et fulguris ictum
 Evasi, densæ cælum abscondere tenebræ
 Nube unâ, subitusque antennas impulit ignis,
 Cum se quisque illo percussum crederet, et mox 20
 Attonitus nullum conferri posse putaret
 Naufragium velis ardentibus. omnia fiunt
 Talia, tam graviter, si quando poëtica surgit
 Tempestas. genus ecce aliud discriminis; audi,
 Et miserere iterum, quanquam sint cætera fortis 25
 Ejusdem, pars dira quidem, sed cognita multis,
 Et quam votivâ testantur fana tabellâ
 Plurima. pictores quis nescit ab Ifide pasci?
 Accidit et nostro similis fortuna Catullo,
 Cum plenus fluctu medius foret alveus, et jam, 30
 Alternum

Alternum puppis latus evertentibus undis
 Arboris incertæ, nullam prudentia cani
 Rectoris conferret opem; decidere jactu
 Cœpit cum ventis, imitatus castora, qui se
 Eunuchum ipse facit, cupiens evadere damno 35
 Testiculorum; adeo medicatum intelligit inguen.
 Fundite quæ mea sunt, dicebat, cuncta, Catullus,
 Præcipitare volens etiam pulcerrima, vestem
 Purpuream, teneris quoque Mæcenatibus aptam,
 Atque alias, quarum generosi graminis ipsum 40
 Infecit natura pecus, sed et egregius fons,
 Viribus occultis, et Bæticus adjuvat aër.
 Ille nec argenti dubitabat mittere, lances
 Parthenio factas, urnæ cratera capacem,
 Et dignum sitiente Pholo vel conjuge Fusci. 45
 Adde et bascaudas, et mille escaria, multum
 Cælati, biberat quo callidus emptor Olynthi.
 Sed quis nunc alius, quâ mundi parte, quis, audet
 Argento præferre caput, rebusque salutem?
 Non propter vitam faciunt patrimonia quidam, 50
 Sed vitio cæci propter patrimonia vivunt.
 Jactatur rerum utilium pars maxima; sed nec
 Damna levant: tunc, adversis urgentibus, illuc
 Recidit, ut malum ferro summitteret, ac se
 Explicat angustum, discriminis ultima quando 55
 Præsidia afferimus, navem factura minorem.
 I nunc, et ventis animam committe, dolato
 Confusus ligno, digitis a morte remotus
 Quatuor, ac septem, si sit latissima tæda.
 Mox cum reticulis, et pane, et ventre lagenæ, 60
 Aspice sumendas in tempestate secures.
 Sed postquam jacuit planum mare, tempora postquam
 Prospera, vectoris fatumque valentius euro
 Et pelago, postquam parca meliora benignâ
 Pensa manu ducunt, hilares, et staminis albi
 Lanificæ; modicâ nec multo fortior aurâ

Ventus

Ventus adest ; inopi miserabilis arte cucurrit
 Vestibus extensis, et, quod superaverat unum,
 Velo prora suo : jam, deficientibus austris,
 Spes vitæ cum sole redit. tum gratus Iūlo, 70
 Atque novercali sedes prælata Lavino,
 Conspicitur sublimis apex, cui candida nomen
 Scrofa dedit, lætis Phrygibus mirabile fumen,
 Et nunquam visis triginta clara mamillis.
 Tandem intrat positas inclusa per æquora moles, 75
 Tyrrhenamque Pharon, porrectaque brachia rursum,
 Quæ pelago occurrunt medio, longeque relinquunt
 Italiam. non sic igitur mirabere portus,
 Quos natura dedit, sed truncâ puppe magister
 Interiora petit Baianæ pervia cymbæ 80
 Tuti stagna finus. gaudent ibi vertice raso
 Garrula securi narrare pericula nautæ.
 Ite igitur, pueri, linguis animisque faventes,
 Sertaque delubris et farra imponite cultris,
 Ac molles ornate focos glebamque virentem. 85
 Jam sequar ; et, sacro quod præstat rite peracto,
 Inde domum repetam, graciles ubi parva coronas
 Accipiunt fragili simulacra nitentia cerâ.
 Hic nostrum placabo Jovem, laribusque paternis
 Thura dabo, atque omnes violæ jactabo colores. 90
 Cuncta nitent, longos erexit janua ramos,
 Et matutinis operitur festa lucernis.
 Nec suspecta tibi sint hæc, Corvine ; Catullus,
 Pro cujus reditu tot pono altaria, parvos
 Tres habet hæredes. libet exspectare, quis ægram 95
 Et claudentem oculos gallinam impendat amico
 Tam sterili : verum hæc nimia est impensa : coturnix
 Nulla unquam pro patre cadet. sentire calorem
 Si cœpit locuples Gallita et Paccius, orbi,
 Legitime fixis vestitur tota tabellis 100
 Porticus. existunt, qui promittant hecatomben :
 Quatenus hic non sunt nec venales elephantî,
 Nec

Nec Latio, aut usquam nostro sub fidere, talis
 Bellua concipitur : sed furvâ gente petita
 Arboribus Rutulis et Turni pascitur agro, 105
 Cæsaris armentum, nulli servire paratum
 Privato : siquidem Tyrio parere solebant
 Hannibali, et nostris ducibus, regique Molosso,
 Horum majores, ac dorso ferre cohortes, 109
 Partem aliquam belli, et euntem in prælia turrim.
 Nulla igitur mora per Novium, mora nulla per Istrum
 Pacuvium, quin illud ebur ducatur ad aras,
 Et cadat ante lares Gallitæ victima sacra,
 Tantis digna deis, et captatoribus horum.
 Alter enim, si concedas mactare, vovebit 115
 De grege servorum magna et pulcerrima quæque
 Corpora ; vel pueris et frontibus ancillarum
 Imponet vittas ; et si qua est nubilis illi
 Iphigeneia domi, dabit hanc altaribus, et si
 Non sperat tragicæ furtiva piacula cervæ. 120
 Laudo meum civem, nec comparo testamento
 Mille rates : nam si Libitinam evaserit æger,
 Delebit tabulas, inclusus carcere nassæ,
 Post meritum sane mirandum, atque omnia soli
 Forfan Pacuvio breviter dabit : ille superbus 125
 Incedet victis rivalibus. ergo vides, quam
 Grande operæ pretium faciat jugulata Mycenis.
 Vivat Pacuvius, quæso, vel Nestora totum ;
 Possideat quantum rapuit Nero ; montibus aurum 129
 Exæquet ; nec amet quemquam, nec ametur ab ullo.

S A T Y R A XIII.

EXEMPLO quodcumque malo committitur, ipsi
 Displicet auctori. prima est hæc ultio, quod, se
 Judice, nemo nocens absolvitur, improba quamvis
 Gratia fallaci prætoris vicerit urnâ.
 Quid sentire putas omnes, Calvine, recenti
 De scelere et fidei violatæ crimine? sed nec
 Tam tenuis census tibi contigit, ut mediocris
 Jacturæ te mergat onus: nec rara videmus
 Quæ pateris; casus multis hic cognitus, ac jam
 Tritus, et e medio fortunæ ductus acervo. 10
 Ponamus nimios gemitus; flagrantior æquo
 Non debet dolor esse viri, nec vulnere major.
 Tu quamvis levium minimam exigamque malorum
 Particulam vix ferre potes, spumantibus ardens
 Visceribus, sacrum tibi quod non reddat amicus 15
 Depositum. stupet hæc, qui jam post terga reliquit
 Sexaginta annos, Fonteio consule natus?
 An nihil in melius tot rerum proficis usu?
 Magna quidem, sacris quæ dat præcepta libellis,
 Victrix fortunæ sapientia: dicimus autem 20
 Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitæ,
 Nec jactare jugum, vitâ didicere magistrâ.
 Quæ tam festa dies, ut cesset prodere furem,
 Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
 Quæsitum, et partos gladio vel pyxide nummos? 25
 Rari quippe boni; numero vix sunt totidem, quot
 Thebarum portæ, vel divitis ostia Nili.
 Nona ætas agitur, pejoraque sæcula ferri
 Temporibus; quorum sceleri non invenit ipsa
 Nomen et a nullo posuit natura metallo. 30

Nos hominum divûmque fidem clamore ciemus;
 Quanto Fessidium laudat vocalis agentem
 Sportula. dic senior bullâ dignissime, nescis
 Quas habeat veneres aliena pecunia? nescis
 Quem tua simplicitas risum vulgo moveat, cum 35
 Exigis a quoquam ne pejeret, et putet ullis
 Esse aliquod numen templis, aræque rubenti?
 Quondam hoc indigenæ vivebant more, prius quam
 Sumeret agrestem, posito diademate, falcem
 Saturnus fugiens: tunc, cum virguncula Juno, 40
 Et privatus adhuc Idæis Jupiter antris:
 Nulla super nubes convivia cœlicolarum,
 Nec puer Iliacus, formosa nec Herculis uxor
 Ad cyathos, et jam siccato nectare tergens
 Brachia Vulcanus Liparæâ nigra tabernâ. 45
 Prandebat sibi quisque deus, nec turba deorum
 Talis, ut est hodie, contentaque sidera paucis
 Numinibus miserum urgebant Atlanta minori
 Pondere. nondum aliquis sortitus triste profundi
 Imperium, aut Siculâ torvus cum conjuge Pluton: 50
 Nec rota, nec furia, nec saxum, aut vulturis atri
 Pœna; sed infernis hilares sine regibus umbræ.
 Improbitas illo fuit admirabilis ævo.
 Credebant hoc grande nefas et morte piandum,
 Si juvenis vetulo non affurrexerat, et si 55
 Barbato cuicumque puer, licet ipse videret
 Plura domi fraga et majores glandis acervos:
 Tam venerabile erat præcedere quatuor annis,
 Primaque par adeo sacra lanugo senectæ.
 Nunc, si depositum non inficietur amicus, 60
 Si reddat veterem cum totâ ærugine follem,
 Prodigiosa fides et Thuscis digna libellis,
 Quæque coronatâ lustrari debeat agnâ.
 Egregium sanctumque virum si cerno, bimembri
 Hoc monstrum puero, vel miranti sub aratro 65
 Piscibus inventis, et fœtæ comparo mulæ;

Sollicitus, tanquam lapides effuderit imber,
 Examenque apium longâ confederit uvâ
 Culmine delubri, tanquam in mare fluxerit amnis
 Gurgitibus miris, et lactis vortice torrens. 70
 Intercepta decem quereris sestertia fraude
 Sacrilegâ: quid si bis centum perdidit alter
 Hoc arcana modo? majorem tertius illâ
 Summam, quam patulæ vix ceperat angulus arcæ?
 Tam facile et pronum est superos contemnere testes,
 Si mortalis idem nemo sciat. aspice quantâ 76
 Voce neget, quæ sit ficti constantia vultus:
 Per solis radios, Tarpeiaque fulmina, jurat,
 Et Martis frameam, et Cirrhæi spicula vatis,
 Per calamos venatricis pharetramque puellæ, 80
 Perque tuum, pater Ægæi Neptune, tridentem:
 Addit et Herculeos arcus, hastamque Minervæ,
 Quicquid habent telorum armamentaria cœli.
 Si vero et pater est, comedam, inquit, flebile nati
 Sinciput elixi Pharioque madentis aceto. 85
 Sunt, in fortunæ qui casibus omnia ponant,
 Et nullo credant mundum rectore moveri,
 Naturâ volvente vices et lucis et anni;
 Atque ideo intrepidi quæcunque altaria tangunt.
 Est alius metuens, ne crimen pœna sequatur: 90
 Hic putat esse deos, et pejerat, atque ita secum:
 Decernat quodcumque volet de corpore nostro
 Isis, et irato feriat mea lumina fistro,
 Dummodo vel cæcus teneam, quos abnego, nummos.
 Et phthisis, et vomicæ putres, et dimidium crus 95
 Sunt tanti? pauper locupletem optare podagram
 Nec dubitet Ladas, si non eget Anticyrâ, nec
 Archigene: quid enim velocis gloria plantæ
 Præstat, et esuriens Pisææ ramus olivæ?
 Ut sit magna, tamen certe lenta ira deorum est. 100
 Si curant igitur cunctos punire nocentes,
 Quando ad me venient? sed et exorabile numen

Fortasse

Fortasse experiar : solet his ignoscere. multi
 Committunt eadem diverso crimina fato :
 Ille crucem pretium sceleris tulit, hic diadema. 105
 Sic animum diræ trepidum formidine culpæ
 Confirmant : tunc te sacra ad delubra vocantem
 Præcedit, trahere imo ultro ac vexare paratus.
 Nam, cum magna malæ superest audacia causæ,
 Creditur a multis fiducia. mimum agit ille, 110
 Urbani qualem fugitivus scurra Catulli :
 Tu miser exclamas, ut Stentora vincere possis,
 Vel potius quantum Gradivus Homericus : audis,
 Jupiter, hæc, nec labra moves, cum mittere vocem
 Debueras, vel marmoreus, vel aheneus ? aut cur 115
 In carbone tuo chartâ pia thura solutâ
 Ponimus, et sectum vituli jecur, albaque porci
 Omenta ? ut video, nullum discrimen habendum est
 Effigies inter vestras statuamque Bathylli.
 Accipe quæ contra valeat solatia ferre, 120
 Et qui nec Cynicos nec Stoïca dogmata legit
 A Cynicis tunicâ distantia ; non Epicurum
 Suspicit exigui lætum plantaribus horti.
 Curentur dubii medicis majoribus ægri :
 Tu venam vel discipulo committe Philippi. 125
 Si nullum in terris tam detestabile factum
 Ostendis, taceo, nec pugnis cedere pectus
 Te veto, nec planâ faciem contundere palmâ ;
 Quandoquidem accepto claudenda est janua damno,
 Et majore domus gemitu, majore tumultu, 130
 Planguntur nummi, quam funera. nemo dolorem
 Fingit in hoc casu, vestem diducere summam
 Contentus, vexare oculos humore coacto.
 Ploratur lacrymis amissa pecunia veris.
 Sed si cuncta vides simili fora plena querelâ ; 135
 Si decies lectis diversâ in parte tabellis,
 Vana supervacui dicunt cheisographa ligni,
 Arguit ipsorum quos litera, gemmaque princeps.

Sardo.

Sardonychum, loculis quæ custoditur eburnis :
 Ten' o delicias extra communia censes 140
 Ponendum ; quia tu gallinæ filius albæ,
 Nos viles pulli, nati infelicibus ovis.
 Rem pateris modicam, et mediocri bile ferendam,
 Si flectas oculos majora ad crimina : confer
 Conductum latronem, incendia sulphure cœpta, 145
 Atque dolo, primos cum janua colligit ignes :
 Confer et hos, veteris qui tollunt grandia templi
 Pocula adorandæ rubiginis, et populorum
 Dona, vel antiquo positas a rege coronas.
 Hæc ibi si non sunt, minor exstat sacrilegus, qui 150
 Radat inaurati femur Herculis, et faciem ipsam
 Neptuni ; qui bracteolam de Castore ducat.
 An dubitet, solitus totum conflare Tonantem ?
 Confer et artifices mercatoremque veneni,
 Et deducendum corio bovis in mare, cum quo 155
 Clauditur adversis innoxia simia fatis.
 Hæc quota pars scelerum, quæ custos Gallicus urbis,
 Usque a Lucifero donec lux occidat, audit ?
 Humani generis mores tibi nosse volenti
 Sufficit una domus. paucos consume dies, et 160
 Dicere te miserum, postquam illinc veneris, aude.
 Quis tumidum guttur miratur in Alpibus, aut quis
 In Meroë crasso majorem infante mamillam ?
 Cœrula quis stupuit Germani lumina, flavam
 Cæsariem, et madido torquentem cornua cirro ? 165
 Nempe quod hæc illis natura est omnibus una.
 Ad subitas Thracum volucres nubemque sonoram
 Pygmæus parvis currit bellator in armis ;
 Mox, impar hosti, raptusque, per aëra curvis
 Unguibus a sævâ fertur grue : si videas hoc 170
 Gentibus in nostris, risu quatiere : sed illic,
 Quanquam eadem assidue spectentur prælia, ridet
 Nemo, ubi tota cohors pede non est altior uno.
 Nullane perjuri capitis fraudisque nefandæ

Pœna

Pœna erit? abreptum crede hunc graviore catenâ 175
 Protinus, et nostro, (quid plus velit ira?) necari
 Arbitrio. manet illa tamen jactura, nec unquam
 Depositum tibi sospes erit. sed corpore trunco
 Invidiosa dabit minimus solatia sanguis:
 At vindicta bonum vitâ jucundius ipsâ. 180
 Nempe hoc indocti, quorum præcordia nullis
 Interdum, aut levibus, videas flagrantia causis:
 Quantulacunque adeo est occasio, sufficit iræ.
 Chrysipus non dicet idem, nec mite Thaletis
 Ingenium, dulcique senex vicinus Hymetto, 185
 Qui partem acceptæ sæva inter vincla cicutæ
 Accusatori nollet dare. plurima felix
 Paulatim vitia atque errores exuit omnes
 Prima docens rectum sapientia. quippe minuti
 Semper et infirmi est animi exiguique voluptas 190
 Ultio: continuo sic collige, quod vindictâ
 Nemo magis gaudet, quam fœmina. cur tamen hos tu
 Evassisse putes, quos diri conscia facti
 Mens habet attonitos, et furdo verberare cædit,
 Occultum quatiente animo tortore flagellum? 195
 Pœna autem vehemens, ac multo sævior illis,
 Quas et Cæditius gravis invenit et Rhadamanthus,
 Nocte dieque suum gestare in pectore testem.
 Spartano cuidam respondit Pythia vates,
 Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret 200
 Depositum retinere, et fraudem jure tueri
 Jurando: quærebat enim quæ numinis esset
 Mens, et an hoc illi facinus suaderet Apollo.
 Reddidit ergo metu, non moribus; et tamen omnem
 Vocem adyti dignam templo veramque probavit, 205
 Exstinctus totâ pariter cum prole, domoque,
 Et quamvis longâ deductis gente propinquis.
 Has patitur pœnas peccandi sola voluntas.
 Nam, scelus intra se tacitum qui cogitat ullum,
 Facti crimen habet. cedo, si conata peregit? 210

Perpetua

Perpetua anxietas, nec mensæ tempore cessat,
 Faucibus ut morbo siccis, interque molares
 Difficili crescente cibo : sed vina misellus
 Exspuit ; Albani veteris pretiosa senectus
 Displicet : ostendas melius, densissima ruga 215
 Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno.
 Nocte brevem si forte indulsit cura soporem,
 Et toto versata toro jam membra quiescunt,
 Continuo templum, et violati numinis aras,
 Et, quod præcipuis mentem sudoribus urget, 220
 Te, videt in somnis. tua sacra et major imago
 Humanâ turbat pavidum, cogitque fateri.
 Hi sunt qui trepidant et ad omnia fulgura pallent,
 Cum tonat exanimes, primo quoque murmure cœli,
 Non quasi fortuitus, nec ventorum rabie, sed 225
 Iratus, cadat in terras, et vindicet, ignis.
 Illa nihil nocuit; curâ graviore timetur
 Proxima, tempestas, velut hoc dilata sereno.
 Præterea lateris vigili cum febre dolorem
 Si cœpere pati, missum ad sua corpora morbum 230
 Infesto credunt a numine ; faxes deorum
 Hæc et tela putant. pecudem spondere facello
 Balantem, et laribus cristam promittere galli,
 Non audent. quid enim sperare nocentibus ægris
 Concessum ? vel quæ non dignior hostia vitâ ? 235
 Mobilis et varia est ferme natura malorum.
 Cum scelus admittunt, superest constantia : quid fas
 Atque nefas tandem incipiunt sentire, peractis
 Criminibus : tamen ad mores natura recurrit
 Damnatos, fixa et mutari nescia : nam quis 240
 Peccandi finem posuit sibi ? quando recepit
 Ejectum semel attritâ de fronte ruborem ?
 Quisnam hominum est, quem tu contentum videris uno
 Flagitio ? dabit in laqueum vestigia noster
 Perfidus, et nigri patietur carceris uncum, 245
 Aut maris Ægæi rupem, scopulosque frequentes
 Exulibus

Exulibus magnis. pœnâ gaudebis amarâ
Nominis invisi ; tandemque fatebere lætus
Nec furdum, nec Tiresiam, quenquam esse deorum.

SATYRA XIV.

PLURIMA sunt, Fuscine, et famâ digna sinistra,
Et nitidis maculam ac rugam figentia rebus,
Quæ monstrant ipsi pueris traduntque parentes.
Si damnosa senem juvat alea, Judit et hæres
Bullatus, parvobque eadem movet arma fritillo. 5
Nec de se melius cuiquam sperare propinquo
Concedet juvenis, qui radere tubera terræ,
Boletum condire, et eodem jure natantes
Mergere ficedulas, didicit, nebulone parente,
Et canâ monstrante gulâ : cum septimus annus 10
Transierit puerum, nondum omni dente renato,
Barbatos licet admoveas mille inde magistros,
Hinc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
Semper, et a magnâ non degenerare culinâ.
Mitem animum et mores modicis erroribus æquos 15
Præcipit, atque animos fervorum et corpora nostrâ
Materiâ constare putat paribusque elementis,
An sævire docet, Rutilus, qui gaudet acerbo
Plagarum strepitu, et nullam Sirena flagellis
Comparat, Antiphates trepidi laris ac Polyphemus ?
Tum felix, quoties aliquis, tortore vocato, 21
Uritur ardenti duo propter lintea ferro.
Quid suadet juveni lætus stridore catenæ,
Quem mire afficiunt inscripta ergastula, carcer
Rusticus ? expectas ut non fit adultera Largæ 25
Filia, quæ nunquam maternos dicere mœchos
Tam cito nec tanto poterit contexere cursu,

Ut

Ut non ter decies respiret ? conscia matri
 Virgo fuit : ceras nunc, hâc dictante, pusillas
 Implet, et ad mœchum dat eisdem ferre cincedis. 30
 Sic natura jubet, velocius et citius nos
 Corruptunt vitiorum exempla domestica, magnis
 Cum subeunt animos auctoribus. unus et alter
 Forsitan hæc spernant juvenes, quibus arte benignâ
 E meliore luto finxit præcordia Titan: 35
 Sed reliquos fugienda patrum vestigia ducunt,
 Et monstrata diu veteris trahit orbita culpæ :
 Abstineas igitur damnandis ; hujus enim vel
 Una potens ratio est, ne crimina nostra sequantur
 Ex nobis geniti : quoniam dociles imitandis 40
 Turpibus ac pravis omnes sumus ; et Catilinam
 Quocunque in populo videas, quocunque sub axe :
 Sed nec Brutus erit, Bruti nec avunculus usquam.
 Nil dictu fœdum visuque hæc limina tangat,
 Intra quæ puer est. procul hinc, procul inde puellæ
 Lenonum, et cantus pernoctantis parafiti. 46
 Maxima debetur puero reverentia : si quid
 Turpe paras, nec tu pueri contempseris annos :
 Sed peccaturo obsistat tibi filius infans.
 Nam si quid dignum censoris fecerit irâ, 50
 Quandoque, et similem tibi se non corpore tantum
 Nec vultu dederit, morum quoque filius ; et cum
 Omnia deterius tua per vestigia peccet,
 Corripies nimirum, et castigabis acerbo
 Clamore, ac post hæc tabulas mutare parabis. 55
 Unde tibi frontem libertatemque parentis,
 Cum facias pejora senex, vacuumque cerebro
 Jampridem caput hoc ventosa cucurbita quærat ?
 Hospite venturo, cessabit nemo tuorum :
 Verre pavementum, nitidas ostende columnas, 60
 Arida cum totâ descendat aranea telâ,
 Hic leve argentum, vasa aspera tergeat alter,
 Vox domini fremit instantis virgamque tenentis.

Ergo

Ergo miser trepidas, ne stercore foeda canino
Atria displiceant oculis venientis amici, 65
Ne perfusa luto sit porticus, et tamen uno
Semodio scobis hæc emendat servulus unus.
Illud non agitas, ut sanctam filius omni
Aspiciat sine labe domum vitioque carentem?
Gratum est, quod patriæ civem populoque dedisti, 70
Si facis, ut patriæ sit idoneus, utilis agris,
Utilis et bellorum et pacis rebus agendis.
Plurimum enim intererit quibus artibus et quibus hunc tu
Moribus instituas. serpente ciconia pullos
Nutrit et inventâ per devia rura lacertâ: 75
Illi eadem sumptis quærun animalia pennis.
Vultur, jumento, et canibus, crucibusque relictis,
Ad foetus properat, partemque cadaveris affert:
Hic est ergo cibus magni quoque vulturis et se
Pascentis, propriâ cum jam facit arbore nidos. 80
Sed leporem aut capream famulæ Jovis et generosæ
In saltu venantur aves, hinc præda cubili
Ponitur, inde autem, cum se matura levarit,
Progenies, stimulante fame, festinat ad illam
Quam primum rupto prædam gustaverat ovo. 85
Ædificator erat Centronius, et modo curvo
Litore Caietæ, summâ nunc Tiburis arce,
Nunc Prænestinis in montibus, alta parabat
Culmina villarum, Gracis longæque petitis
Marmoribus vincens Fortunæ atque Herculis ædem,
Ut spado vincebat Capitolia nostra Posides. 91
Dum sic ergo habitat Centronius, imminuit rem,
Fregit opes, nec parva tamen mensura relictæ
Partis erat, totam hanc turbavit filius amens,
Dum meliore novas attollit marmore villas. 95
Quidam, sortiti metuentem sabbata patrem,
Nil præter nubes et coeli numen adorant,
Nec distare putant humanâ carne suillam,

Quâ pater abstinuit ; mox et præputia ponunt :
 Romanas autem soliti contemnere leges 100
 Judaicum ediscunt, et servant, et metuunt, jus,
 Tradidit arcano quodcunque volumine Moses :
 Non monstrare vias, eadem nisi sacra colenti,
 Quæsitum ad fontem solos deducere verpos.
 Sed pater in causâ est, cui septima quæque fuit lux 105
 Ignava, et partem vitæ non attigit ullam.
 Sponte tamen juvenes imitantur cætera, solam
 Inviti quoque avaritiam exercere jubentur :
 Fallit enim vitium specie virtutis et umbrâ,
 Cum sit triste habitu, vultuque et veste severum, 110
 Nec dubie tanquam frugi laudetur avarus,
 Tanquam parcus homo, et rerum tutela suarum
 Certa magis, quam si fortunas servet easdem
 Hesperidum serpens aut Ponticus. adde, quod hunc, de
 Quo loquor, egregium populus putat atque verendum
 Artificem ; quippe his crescunt patrimonia fabris. 116
 Sed crescunt quocunque modo, majoraque fiunt
 Incude assiduâ, semperque ardente camino.
 Et pater ergo animi felices credit avaros,
 Qui miratur opes, qui nulla exempla beati 120
 Pauperis esse putat : juvenes hortatur, ut illam
 Ire viam pergant, et eidem incumbere sectæ.
 Sunt quædam vitiorum elementa ; his protinus illos
 Imbuit, et cogit minimas ediscere fordes :
 Mox acquirendi docet infatiabile votum. 125
 Servorum ventres modio castigat iniquo,
 Ipse quoq; esuriens : neq; enim omnia sustinet unquam
 Mucida cœrulei panis consumere frustra,
 Hesternum solitus medio servare minutal
 Septembri, nec non differre in tempora cœnæ 130
 Alterius conchem æstivi cum parte lacerti
 Signatam, vel dimidio putrique filuro,
 Filaque festivi numerata includere porri:
 Invitatus ad hæc aliquis de ponte negabit.

Sed

Sed quo divitias hæc per tormenta coactas, 135
 Cum furor haud dubius, cum sit manifesta phrenesis,
 Ut locuples moriaris, egenti vivere fato?
 Interea pleno cum turget sacculus ore,
 Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit;
 Et minus hanc optat, qui non habet. ergo paratur 140
 Altera villa tibi, cum rus non sufficit unum;
 Et proferre libet fines; majorque videtur
 Et melior vicina seges: mercaris et hanc, et
 Arbusa, et densâ montem qui canet olivâ:
 Quorum si pretio dominus non vincitur ullo, 145
 Nocte boves macri, lassoque famelica collo
 Armenta ad virides hujus mittentur aristas,
 Nec prius inde domum, quam tota novalia sævos
 In ventres abeant, ut credas falcibus actum.
 Dicere vix possis, quam multi talia plorent, 150
 Et quot venales injuria fecerit agros.
 Sed qui sermones? quam fœdæ buccina famæ?
 Quid nocet hæc, inquit. tunicam mihi malo lupini,
 Quam si me toto laudet vicinia pago
 Exigui ruris paucissima farra secantem. 155
 Scilicet et morbis et debilitate carebis,
 Et luctum et curam effugies, et tempora vitæ
 Longa tibi posthæc fato meliore dabuntur;
 Si tantum culti solus possederis agri,
 Quantum sub Tatio populus Romanus arabat. 160
 Mox etiam fractis ætate, ac Punica passis
 Prælia, vel Pyrrhum immanem gladiosque Molossos,
 Tandem pro multis vix jugera bina dabantur
 Vulneribus: merces ea sanguinis atque laboris
 Nullis visa unquam meritis minor, aut ingratae 165
 Curta fides patriæ. saturabat glebula talis
 Patrem ipsum turbamque casæ, quâ fœta jacebat
 Uxor, et infantes ludebant quatuor, unus
 Vernula, tres domini: sed, magnis fratribus horum
 A scrobe vel sulco redeuntibus, altera cœna 170
 Amplior,

Amplior, et grandes fumabant pultibus ollæ.
 Nunc modus hic agri nostro non sufficit horto.
 Inde fere scelerum causæ, nec plura venena
 Miscuit, aut ferro grassatur sæpius, ullum
 Humanæ mentis vitium, quam sæva cupido 175
 Immodici census : nam dives qui fieri vult,
 Et cito vult fieri. sed quæ reverentia legum,
 Quis metus aut pudor est unquam properantis avari ?
 Vivite contenti casulis et collibus istis,
 O pueri, Marfus dicebat et Hernicus olim 180
 Vestinusque senex : panem quæramus aratro
 Qui satis est mensis : laudant hoc numina ruris,
 Quorum ope et auxilio, gratæ post munus aristæ,
 Contingunt homini veteris fastidia quercus.
 Nil vetitum fecisse volet, quem non pudet alto 185
 Per glaciem perone tegi, qui summovet euros
 Pellibus inversis. peregrina ignotaque nobis
 Ad scelus atque nefas, quæcunque est, purpura ducit.
 Hæc illi veteres præcepta minoribus : at nunc
 Post finem autumnæ mediâ de nocte supinum 190
 Clamosus juvenem pater excitat : accipe ceras,
 Scribe puer, vigila, causas age, perlege rubras
 Majorum leges; aut vitem posce libello ;
 Sed caput intactum buxo naresque pilosas
 Adnotet, et grandes miretur Lælius alas. 195
 Dirue Maurorum attegias, castella Brigantum,
 Ut locupletem aquilam tibi sexagesimus annus
 Afferat : aut, longos castrorum ferre labores
 Si piget, et trepidum solvunt tibi cornua ventrem
 Cum lituis audita, pares, quod vendere possis 200
 Pluris dimidio; nec te fastidia mercis
 Ullius subeant ablegandæ Tiberim ultra,
 Neu credas ponendum aliquid discriminis inter
 Unguenta et corium. lucri bonus est odor ex re
 Quâlibet. illa tuo sententia semper in ore 205
 Versetur, dis atque ipso Jovè digna, poetæ.

Unde

Unde habeas quærit nemo ; sed oportet habere :
 Hoc monstrant vetulæ pueris poscentibus assem ;
 Hoc discunt omnes ante alpha et beta puellæ.
 Talibus instantem monitis, quemcunque parentem
 Sic possem affari : dic, o vanissime, quis te 211
 Festinare jubet ? meliorem præsto magistro
 Discipulum. securus abi ; vinceris, ut Ajax
 Præterit Telamonem, ut Pelea vicit Achilles.
 Parcendum est teneris, nondum implevere medullas 215
 Nativæ mala nequitiae. cum pectere barbam
 Cœperit, et longi mucronem admittere cultri,
 Falsus erit testis, vendet perjuriam summâ
 Exiguâ, et Cereris tangens aramque pedemque.
 Elatam jam crede nurum, si limina vestra 220
 Mortiferâ cum dote subit. quibus illa premetur
 Per somnum digitis ! nam, quæ terræque marique
 Acquirenda putas, brevior via conferet illi :
 Nullus enim magni sceleris labor. hæc ego nunquam
 Mandavi, dices olim, neque talia suasi : 225
 Mentis causa malæ tamen est et origo penes te :
 Nam quisquis magni census præcepit amorem,
 Et lævo monitu pueros producit avaros,
 [Et qui per fraudes patrimonia conduplicare]
 Dat libertatem, et totas effundit habenas 230
 Curriculo ; quem si revoces, subsistere nescit,
 Et, te contempto, rapitur, metisque relictis.
 Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
 Permittas : adeo indulgent sibi latius ipsi.
 Cum dicis juveni stultum, qui donet amico, 235
 Qui paupertatem levet attollatque propinqui ;
 Et spoliare doces, et circumscribere, et omni
 Crimine divitias acquirere, quarum amor in te est,
 Quantus erat patriæ Deciorum in pectore, quantum
 Dilexit Thebas, si Græcia vera, Menœceus : 240
 In quarum fulcis legiones dentibus anguis
 Cum clypeis nascuntur, et horrida bella capeffunt
 Continuo,

Continuo, tanquam et tubicen surrexerit una :
 Ergo ignem, cujus scintillas ipse dedisti,
 Flagrantem late et rapientem cuncta videbis : 245
 Nec tibi parcetur misero, trepidumque magistrum
 In caveâ magno fremitu leo tollet alumnus.
 Nota mathematicis genesis tua : sed grave tardas
 Expectare colos. morieris, stamine nondum
 Abrupto. jam nunc obitas, et vota moraris : 250
 Jam torquet juvenem longa et cervina senectus.
 Ocyus Archigenem quære, atque eme, quod Mithridates
 Composuit, si vis aliam decerpere ficum,
 Atque alias tractare rosas. medicamen habendum est,
 Sorbere ante cibum quod debeat et pater, et rex. 255
 Monstro voluptatem egregiam, cui nulla theatra
 Nulla æquare queas prætoris pulpita lauti,
 Si spectes quanto capitis discrimine consistant
 Incrementa domus, æratâ multus in arcâ
 Fiscus, et ad vigilem ponendi Castora nummi, 260
 Ex quo Mars ultor galeam quoque perdidit, et res
 Non potuit servare suas. ergo omnia Floræ,
 Et Cereris licet, et Cybeles, aulæa relinquant :
 Tanto majores humana negotia ludi.
 An magis oblectant animum jactata petauro 265
 Corpora, quique solent rectum descendere funem,
 Quam tu, Coryciâ semper qui puppe moraris
 Atque habitas, coro semper tollendus et austro,
 Perditus, ac vilis sacci mercator olentis,
 Qui gaudes pingue antiquæ de litore Cretæ 270
 Passum et municipes Jovis advexisse lagenas ?
 Hic tamen ancipiti figens vestigia plantâ
 Victum illâ mercede parat, brumamque famemque
 Illâ recte cavet : tu propter mille talenta
 Et centum villas temerarius. aspice portus, 275
 Et plenum magnis trabibus mare : plus hominum est jam
 In pelago. veniet classis, quocunque vocarit
 Spes lucri, nec Carpathiam Getulaque tantum
Æquora

Æquora transfiliet : sed, longe Calpe relictâ,
 Audiet Herculeo stridentem gurgite solem. 280
 Grande operæ pretium est, ut tenso folle reverti
 Inde domum possis, tumidâque superbus alutâ
 Oceani monstra et juvenes vidisse marinos.
 Non unus mentes agitat furor : ille sororis
 In manibus vultu Eumenidum terretur et igni ; 285
 Hic, bove percusso, mugire Agamemnona credit
 Aut Ithacum. parcat tunicis licet atque lacernis,
 Curatoris eget, qui navem mercibus implet
 Ad summum latus, et tabulâ distinguitur undâ :
 Cum sit causa mali tanti et discriminis hujus, 290
 Concisum argentum in titulos faciesque minutas.
 Occurrunt nubes et fulgura : solvite funem,
 Frumenti dominus clamat piperisque coëmti.
 Nil color hic cœli, nil fascia nigra, minatur :
 Æstivum tonat. infelix, hâc forsitan ipsâ 295
 Nocte cadet fractis trabibus, fluctuque premetur
 Obrutus, et zonam lævâ morsuque tenebit.
 Sed, cujus votis modo non suffecerat aurum,
 Quod Tagus et rutilâ volvit Pactolus arenâ,
 Frigida sufficient velantes inguina panni, 300
 Exiguusque cibus, mersâ rate naufragus assem
 Dum rogat, et pictâ se tempestate tuetur.
 Tantis parta malis curâ majore metuque
 Servantur : misera est magni custodia census.
 Dispositis prædives hamis vigilare cohortem 305
 Servorum noctu Licinus jubet, attonitus pro
 Electro, signisque suis, Phrygiâque columnâ,
 Atque ebore, et latâ testudine. dolia nudi
 Non ardent Cynici : si fregeris, altera fiet
 Cras domus, aut eadem plumbo commissâ manebit.
 Sensit Alexander, testâ cum vidit in illâ 311
 Magnum habitatorem, quanto felicior hic, qui
 Nil cuperet, quam qui totum sibi posceret orbem,
 Passurus gestis æquanda pericula rebus.

Nullum

Nullum numen habes, si sit prudentia, sed te 315
 Nos facimus, Fortuna, deam. mensura tamen quæ
 Sufficiat census, si quis me consulat, edam :
 In quantum fitis, atque fames, et frigora poscunt ;
 Quantum, Epicure, tibi paryis suffecit in hortis ;
 Quantum Socratici ceperunt ante penates. 320
 Nunquam aliud natura, aliud sapientia, dicit.
 Acribus exemplis videor te cludere ; misce
 Ergo aliquid nostris de moribus : effice summam,
 Bis septem ordinibus quam lex dignatur Othonis.
 Hæc quoque si rugam trahit, extenditque labellum ;
 Sume duos equites, fac tertia quadringenta. 326
 Si nondum implevi gremium, si panditur ultra ;
 Nec Cræsi fortuna unquam, nec Persica regna,
 Sufficient animo, nec divitiæ Narcissi,
 Indulfit Cæsar cui Claudius omnia, cujus 330
 Paruit imperiis uxorem occidere jussus.

SATYRA XV.

QUIS nescit, Volusi Bithynice, qualia demens
 Ægyptus portenta colat ? Crocodilon adorat
 Pars hæc ; illa pavet saturam serpentibus Ibim.
 Effigies sacri nitet aurea cercopitheci,
 Dimidio magicæ resonant ubi Memnone chordæ, 5
 Atque vetus Thebe centum jacet obruta portis.
 Illic cœruleos, hic piscem fluminis, illic
 Oppida tota canem venerantur, nemo Dianam.
 Porrum et cepe nefas violare ac frangere morsu.
 O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis 10
 Numina ! lanatis animalibus abstinet omnis
 Mensa : nefas illic fœtum jugulare capellæ ;
 Carnibus humanis vesci licet. attonito cum
 Tale super cœnam facinus narraret Ulysses

Alcinoq.

Alcinoë, bilem aut risum fortasse quibusdam 15
 Moverat, ut mendax aretalogus. in mare nemo
 Hunc abicit, sævâ dignum verâque Charybdi,
 Fingentem immanes Læstrygonas atque Cyclopas?
 Nam citius Scyllam, vel concurrentia saxa
 Cyanes, plenos et tempestatibus utres, 20
 Crediderim, aut tenui percussum verbere Circes
 Et cum remigibus grunnisse Elpenora porcis.
 Tam vacui capitis populum Phæaca putavit?
 Sic aliquis merito nondum ebrius, et minimum qui
 De Corcyræâ temetum duxerat urnâ. 25
 Solus enim hoc Ithacus nullo sub teste canebat.
 Nos miranda quidem, sed nuper, consule Junio,
 Gesta super calidæ referemus moenia Copti;
 Nos vulgi scelus et cunctis graviora cothurnis:
 Nam scelus a Pyrrhâ, quanquam omnia firmata volvas,
 Nullus apud tragicos populus facit. accipe nostro 31
 Dira quod exemplum feritas produxerit ævo.
 Inter finitimos vetus atque antiqua similtas,
 Immortale odium, et nunquam sanabile vulnus,
 Ardet adhuc, Ombos et Tentyra. summus utrinque
 Inde furor vulgo, quod numina vicinorum 36
 Odit uterque locus; cum solos credat habendos
 Esse deos, quos ipse colit. sed tempore festo
 Alterius populi, rapienda occasio cunctis
 Visa inimicorum primoribus ac ducibus; ne 40
 Lætum hilaremque diem, ne magnæ gaudia cœnæ,
 Sentirent, positis ad templa et compita mensis,
 Pervigilique toro, quem nocte ac luce jacentem
 Septimus interdum sol invenit. horrida fane
 Ægyptus: sed luxuriâ, quantum ipse notavi, 45
 Barbara famoso non cedit turba Canopo.
 Adde quod et facilis victoria de madidis, et
 Blæsis, atque mero titubantibus. inde virorum
 Saltatus nigro tibicine, qualiacunque
 Unguenta, et flores, multæque in fronte coronæ: 50
 O Hinc

Hinc jejunum odium. sed jurgia prima sonare
 Incipiunt animis ardentibus : hæc tuba rixæ.
 Dein clamore pari concurritur, et vice teli
 Sævit nuda manus : paucae sine vulnere malæ :
 Vix cuiquam aut nulli toto certamine natus 55
 Integer. aspiceres jam cuncta per agmina vultus
 Dimidios, alias facies, et hiantia ruptis
 Ossa genis, plenos oculorum sanguine pugnos.
 Ludere se credunt ipsi tamen, et pueriles
 Exercere acies, quod nulla cadavera calcent ; 60
 Et sane quo tot rixantis millia turbæ,
 Si vivunt omnes ? ergo acrior impetus, et jam
 Saxa inclinatis per humum quæsitæ lacertis
 Incipiunt torquere, domestica seditione
 Tela ; nec hunc lapidem, quales et Turnus, et Ajax ;
 Vel quo Tydides percussit pondere coxam 66
 Æneæ : sed quem valeant emittere dextræ,
 Illis dissimiles, et nostro tempore natæ :
 Nam genus hoc vivo jam decrefcebat Homero.
 Terra malos homines nunc educat atque pufillos. 70
 Ergo deus quicumque aspexit, ridet et odit.
 A diverticulo repetatur fabula. postquam
 Subsidiis aucti, pars altera promere ferrum
 Audet, et infestis pugnam instaurare sagittis.
 Terga fugæ celeri præstantibus omnibus instant 75
 Qui vicina colunt umbrosæ Tentyra palmæ.
 Labitur hic quidam, nimiâ formidine cursum
 Præcipitans, capiturque : ast illum in plurima sectum
 Frustra ac particulas, ut multis mortuus unus
 Sufficeret, totum corrosis ossibus edit 80
 Viatrix turba ; nec ardenti decoxit ahenò,
 Aut verubus : longum usque adeo tardumque putavit
 Exspectare focos, contenta cadavere crudo.
 Hinc gaudere libet, quod non violaverit ignem,
 Quem summâ cœli raptum de parte Prometheus 85
 Donavit terris. elemento gratulor, et te
 Exultare

Exultare reor. sed qui mordere cadaver
 Sustinuit, nihil unquam hâc carne libentius edit :
 Nam scelere in tanto ne quæras, et dubites, an
 Prima voluptatem gula senserit. ultimus autem 90
 Qui stetit, absumpto jam toto corpore, ductis
 Per terram digitis, aliquid de sanguine gustat.
 Vascones, ut fama est, alimentis talibus usi
 Produxere animas : sed res diversa ; sed illic
 Fortunæ invidia est, bellorumque ultima, casus 95
 Extremi, longæ dira obsidionis egestas.
 Hujus enim, quod nunc agitur, miserabile debet
 Exemplum esse cibi : sicut modo dicta mihi gens
 Post omnes herbas, post cuncta animalia, quicquid
 Cogebat vacui ventris furor, hostibus ipsis 100
 Pallorem ac maciem ac tenues miserantibus artus,
 Membra aliena fame lacerabant, esse parati
 Et sua. quisnam hominum veniam dare, quisve deorum,
 Urbibus abnuerit dira atque immania passis,
 Et quibus ipsorum poterant ignoscere manes, 105
 Quorum corporibus vescebantur ? melius nos
 Zenonis præcepta monent : nec enim omnia, quædam,
 Pro vitâ facienda putat. sed Cantaber unde
 Stoïcus, antiqui præsertim ætate Metelli ?
 Nunc totus Graias nostrasque habet orbis Athenas. 110
 Gallia caufidicos docuit facunda Britannos :
 De conducendo loquitur jam rhetore Thule.
 Nobilis ille tamen populus, quem diximus, et par
 Virtute atque fide, sed major clade, Saguntus,
 Tale quid excusat. Mœotide sævior arâ 115
 Ægyptus : quippe illa nefandi Taurica sacri
 Inventrix homines, ut jam quæ carmina tradunt
 Digna fide credas, tantum immolat : ulterius nil
 Aut gravius cultro timet hostia. quis modo casus
 Impulit hos ? quæ tanta fames infestaque vallo 120
 Arma coëgerunt tam detestabile monstrum
 Audere ? anne aliam, terrâ Memphitide siccâ,
 Invidiam

Invidiam facerent nolenti surgere Nilo?
 Quâ nec terribiles Cimbri, nec Britones unquam,
 Sauromatæve truces, aut immanes Agathyrsi, 125
 Hâc sævit rabie imbelles et inutile vulgus,
 Parvula fœtilibus solitum dare vela phaselis,
 Et brevibus pictæ remis incumbere testæ.
 Nec pœnam sceleri invenies, nec digna parabis
 Supplicia his populis, in quorum mente pares sunt 130
 Et similes ira atque fames. mollissima corda
 Humano generi dare se natura fatetur,
 Quæ lacrymas dedit: hæc nostri pars optima sensus.
 Plorare ergo jubet causam lugentis amici,
 Squalloremque rei; pupillum ad jura vocantem 135
 Circumscriptorem, cujus manantia fletu
 Ora puellares faciunt incerta capilli.
 Naturæ imperio gemimus, cum funus adultæ
 Virginis occurrit, vel terrâ clauditur infans,
 Et minor igne rogi. quis enim bonus, aut face dignus
 Arcanâ, qualem Cereris vult esse sacerdos, 141
 Ulla aliena sibi credat mala? separat hoc nos
 A grege mutorum, atque ideo venerabile soli
 Sortiti ingenium, divinorumque capaces,
 Atque exercendis capiendisq; artibus apti, 145
 Sensum a cœlesti demissum traximus arce,
 Cujus egent prona et terram spectantia. mundi
 Principio indulsit communis conditor illis
 Tantum animas, nobis animum quoque; mutuus ut nos
 Affectus petere auxilium et præstare juberet; 150
 Dispersos trahere in populum; migrare vetusto
 De nemore, et proavis habitatas linquere sylvas;
 Ædificare domos; laribus conjungere nostris
 Tectum aliud, tutos vicino limine somnos
 Ut collata daret fiducia; protegere armis 155
 Lapsum, aut ingenti nutantem vulnere, civem;
 Communi dare signa tubæ; defendier isdem
 Turribus, atque unâ portarum clave teneri.

Sed

SATYRA XVI.

109

Sed jam serpentum major concordia : parcit
 Cognatis maculis similis fera. quando leoni 160
 Fortior eripuit vitam leo ? quo nemore unquam
 Expiravit aper majoris dentibus apri ?
 Indica tigris agit ravidâ cum tigride pacem
 Perpetuam : sævis inter se convenit urfis.
 Ast homini ferrum lethale incude nefandâ 165
 Produxisse parum est, cum, rastra et sarcula tantum
 Assueti coquere, et marris ac vomere lassî,
 Nescierint primi gladios excudere fabri.
 Aspicimus populos, quorum non sufficit iræ
 Occidisse aliquem : sed pectora, brachia, vultum, 170
 Crediderint genus esse cibi. quid diceret ergo,
 Vel quo non fugeret, si nunc hæc monstra videret,
 Pythagoras, cunctis animalibus abstinuit qui
 Tanquam homine, et ventri indulgit non omne legumen?

SATYRA XVI.

QUIS numerare queat felicitis præmia, Galle,
 Militiæ ? nam si subeantur prospera castra,
 Me pavidum excipiat tyronem porta secundo
 Sidere : plus etenim fati valet hora benigni,
 Quam si nos Veneris commendet epistola Marti, 5
 Et Samiâ genitrix quæ delectatur arenâ.
 Commoda tractemus primum communia, quorum
 Haud minimum illud erit, ne te pulsare togatus
 Audeat : imo, et si pulsetur, diffimulet, nec
 Audeat excussos prætori ostendere dentes, 10
 Et nigram in facie tumidis livoribus offam,
 Atque oculos medico nil promittente relictos.
 Bardiacus judex datur hæc punire volenti,
 Calceus, et grandes magna ad subsellia suræ,
 Legibus

Legibus antiquis castrorum, et more Camilli
 Servato, miles ne vallum litiget extra,
 Et procul a signis. justissima centurionum
 Cognitio est igitur de milite; nec mihi deerit
 Ultio, si justæ defertur causa querelæ.
 Tota cohors tamen est inimica, omnesque manipuli 20
 Consensu magno efficiunt. curabitis, ut sit
 Vindicta gravior quam injuria: dignum erit ergo
 Declamatoris Mutinensis corde Vagelli,
 Cum duo crura habeas, offendere tot caligas, tot
 Millia clavorum. quis tam procul absit ab urbe? 25
 Præterea, quis tam Pylades, molem aggeris ultra
 Ut veniat? lacrymæ siccentur protinus, et se
 Excusaturos non sollicitemus amicos.
 Da testem, judex cum dixerit: audeat ille,
 Nescio quis, pugnos vidit qui, dicere, vidi; 30
 Et credam dignum barbâ dignumque capillis
 Majorum. citius falsum producere testem
 Contra paganum possis, quam vera loquentem
 Contra fortunam armati contraque pudorem.
 Præmia nunc alia atque alia emolumenta notemus 35
 Sacramentorum. convallem ruris aviti
 Improbus aut campum mihi si vicinus ademit,
 Aut sacrum effodit medio de limite saxum,
 Quod mea cum vetulo coluit puls annua libo,
 Debitor aut sumptos pergit non reddere nummos, 40
 Vana supervacui dicens chirographa ligni:
 Exspectandus erit, qui lites inchoet, annus,
 Totius populi: sed tunc quoque mille ferenda
 Tædia, mille moræ; toties subsellia tantum
 Sternuntur; jam facundo ponente lacernas 45
 Cæditio, et Fusco jam miçturiente, parati
 Digredimur, lentâque fori pugnamus arenâ.
 Ast illis, quos arma tegunt et balteus ambit,
 Quod placitum est illis præstatur tempus agendi,
 Nec res atteritur longo sufflamine litis. 50

Solis præterea testandi militibus jus,
Vivo patre, datur : nam quæ sunt parta labore
Militiæ, placuit non esse in corpore census,
Omne tenet cujus regimen pater. ergo Coranum,
Signorum comitem, castrorumque æra merentem, 55
Quamvis jam tremulus captat pater. hunc labor æquus
Provehit, et pulcro reddit sua dona labori.
Ipfius certe ducis hoc referre videtur,
Ut qui fortis erit, fit feliciffimus idem ;
Ut læti phaleris omnes, et torquibus omnes. 60

1
1
1
A
C
F
M
V
C
C
C

AULI PERSII FLACCI
SATYRÆ.

PROLOGUS.

NEC fonte labra prolui caballino ;
 Nec in bicipiti somniasse Parnasso
 Memini, ut repente sic Poëta prodirem:
 Heliconiadasque pallidamque Pirenen
 Illis remitto, quorum imagines lambunt 5
 Hederæ sequaces ; ipse semipaganus
 Ad sacra vatum carmen affero nostrum.
 Quis expedivit psittaco suum XAIPE,
 Picasque doctit nostra verba conari ?
 Magister artis ingenique largitor 10
 Venter, negatas artifex sequi voces.
 Quod si dolosi spes refulserit nummi,
 Corvos poëtas & poëtrias picas
 Cantare credas Pegaseium melos.

SATYRA I.

O Curas hominum ! o quantum est in rebus inane !
 Quis leget hæc ? min' tu istud ais ? nemo her-
 cule. nemo ?

Vel duo, vel nemo. turpe et miserabile. quare ?
 Ne mihi Polydamas et Troïades Labeonem
 Prætulerint. nugæ. non, si quid turbida Roma 5
 Elevet, accedas ; examenve improbum in illâ
 Castiges trutinâ ; nec te quæfiveris extra.
 Nam Romæ quis non ? ah, si fas dicere ! sed fas
 Tunc, cum ad canitiem et nostrum istud vivere triste
 Aspexi, et nucibus facimus quæcunque relictis : 10
 Cum sapimus patruos, tunc, tunc, ignoscite. nolo.
 Quid faciam ? sed sum petulanti splene cachinno.
 Scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber,
 Grande aliquid, quod pulmo animæ prælargus anhelet.
 Scilicet hæc populo, pexusque, togæque recenti, 15
 Et natalitiâ tandem cum Sardonyche albus,
 Sede leges celsâ, liquido cum plasmate guttur
 Mobile collueris, patranti fractus ocello.
 Hic neque more probo videas, neque voce serenâ,
 Ingentes trepidare Titos, cum carmina lumbum 20
 Intran, et tremulo scalpuntur ubi intima versu.
 Tun' vetule auriculis alienis colligis escas ?
 Auriculis, quibus et dicas cute perditus, ohe !
 Quo didicisse, nisi hoc fermentum, et, quæ semel intus
 Innata est, rupto jecore exierit caprificus ? 25
 En pallor seniumque ! o mores ! usque adeone
 Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter ?
 At pulcrum est digito monstrari, et dicier, hic est.

Ten'

Ten' cirrorum centum dictata fuisse
Pro nihilo pendas? ecce inter pocula quærunt 30
Romulidæ sature, quid dia poemata narrent.
Hic aliquis, cui circum humeros hyacinthina læna est,
Rancidulum quiddam balbâ de nare locutus,
Phyllidas, Hypsipylas, vatum et plorabile si quid,
Eliquat, et tenero supplantat verba palato. 35
Assensere viri. nunc non cinis ille poetæ
Felix? non levior cippus nunc imprimit ossa?
Laudant convivæ. nunc non e manibus illis,
Nunc non e tumulto fortunatâque favillâ
Nascentur violæ? rides, ait, et nimis uncis 40
Naribus indulges. an erit, qui velle recuset
Os populi meruisse; et, cedro digna locutus,
Linquere nec scombros metuentia carmina nec thus?
Quisquis es o, modo quem ex adverso dicere feci,
Non ego, cum scribo, si forte quid aptius exit, 45
Quando hæc rara avis est, si quid tamen aptius exit,
Laudari metuam: neque enim mihi cornea fibra est:
Sed recti finemque extremumque esse recuso
Euge tuum et belle: nam belle hoc excute totum,
Quid non intus habet? non hic est Ilias Acci 50
Ebria veratro? non, si qua elegidia crudi
Dictarunt procures? non quicquid denique lectis
Scribitur in citreis? calidum scis ponere fumen;
Scis comitem horridulum tritâ donare lacernâ;
Et verum, inquis, amo: verum mihi dicite de me. 55
Qui pote? vis dicam? nugaris, cum tibi, calve,
Pinguis aqualiculus propenso sesquipede exstet.
O Jane, a tergo quem nulla ciconia pinxit,
Nec manus auriculas imitata est mobilis albas,
Nec linguæ, quantum fitiat canis Appula, tantum. 60
Vos o patricius sanguis, quos vivere fas est
Occipiti cæco, posticæ occurrere sannæ.
Quis populi sermo est? quis enim, nisi carminâ molli
Nunc demum numero fluere, ut per leve severos

Effundat

Effundat junctura ungues? scit tendere versum 65
 Non secus, ac si oculo rubricam dirigat uno:
 Sive opus in mores, in luxum, et prandia regum,
 Dicere, res grandes nostro dat musa poeta.
 Ecce modo heroas sensus afferre videmus
 Nugari solitos Græce, nec ponere lucum 70
 Artifices, nec rus satura laudare, ubi corbes,
 Et focus, et porci, et fumosa Palilia sæno:
 Unde Remus, sulcoque terens dentalia, Quinti,
 Cum trepida ante boves dictatorem induit uxor,
 Et tua aratra domum licitor tulit. euge poeta: 75
 Est nunc, Briseis quem venosus liber Acci,
 Sunt, quos Pæuviusque et verrucosa moretur
 Antiopa, ærumnis cor luctificabile fulta.
 Hos pueris monitus patres infundere lippos
 Cum videas, quærisne, unde hæc sartago loquendi 80
 Venerit in linguas? unde istud dedecus, in quo
 Troilus exultat tibi per subsellia levis?
 Nilne pudet capiti non posse pericula cano
 Pellere, quin tepidum hoc optes audire, decenter?
 Fur es, ait, Pedio. Pedius quid? crimina rasis 85
 Librat in antithetis: doctas posuisse figuras
 Laudatur. bellum hoc. hoc bellum? an Romule ceves?
 Men' moveat quippe, et, cantet si naufragus, assem
 Protulerim? cantas, cum fractâ te in trabe pictum
 Ex humero portes? verum, nec nocte paratum, 90
 Plorabit, qui me volet incurvasse querelâ.
 Sed numeris decor est, et junctura addita crudis.
 Claudere sic versum didicit: Berecynthius Atys,
 Et qui cœruleum dirimebat Nerea delphin.
 Sic costam longo subduximus Appennino. 95
 Arma virum: nonne hoc spumofum et cortice pingui?
 Ut ramale vetus prægrandi subere costum.
 Quidnam igitur tenerum, et laxâ cervice legendum?
 Torva Mimalloneis implerunt cornua bombis;
 Et raptum vitulo caput ablaturo superbo 100
 Bassaris,

Bassaris, et lyncem Mænas flexura corymbis,
 Evion ingeminat: reparabilis adsonat echo.
 Hæc fierent, si testiculi vena ulla paterni
 Viveret in nobis? summâ delumbe salivâ 104
 Hoc natat in labris; et in udo est Mænas, et Atyx:
 Nec pluteum cædit, nec demorsos sapit ungues.
 Sed quid opus teneras mordaci radere vero
 Auriculas? vide sis, ne majorum tibi forte
 Limina frigescant; sonat hic de nare canina 109
 Litera. per me equidem sint omnia protinus alba.
 Nil moror; euge, omnes, omnes, bene, miræ eritis res.
 Hoc juvat: hic, inquis, veto quisquam faxit oletum.
 Pinge duos angues: pueri, sacer est locus, extra
 Meiite. discedo. secuit Lucilius urbem,
 Te Lupe, te Muti, et gentinum fregit in illis. 115
 Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
 Tangit, et admissus circum præcordia ludit,
 Callidus excusso populum suspendere naso.
 Men' mutire nefas, nec clam, nec cum scrobe, nusquam?
 Hic tamen infodiam: vidi, vidi ipse, libelle: 120
 Auriculas asini quis non habet? hoc ego opertum,
 Hoc ridere meum tam nil, nullâ tibi vendo
 Iliade. audaci quicunque afflate Cratino
 Iratum Eupolidem prægrandi cum sene palles,
 Aspice et hæc, si forte aliquid decoctius audis; 125
 Inde vaporatâ lector mihi ferveat aure.
 Non hic, qui in crepidas Graiorum ludere gestit,
 Sordidus; et lusco qui possit dicere, lusce,
 Sese aliquem credens, Italo quod honore supinus,
 Fregerit heminas Areti ædilis iniquas. 130
 Nec qui abaco numeros et secto in pulvere metas
 Scit risisse vafer, multum gaudere paratus,
 Si Cynico barbâ petulans Nonaria vellat.
 His mane edictum, post prandia Callirhoën, do.

SATYRA II.

HUNC, Macrine, diem numera meliore lapillo,
Qui tibi labentes apponit candidus annos.

Funde merum genio : non tu prece poscis emaci,

Quæ nisi seductis nequeas committere divis.

At bona pars procerum tacitâ libabit acerrâ. 5

Haud cuivis promptum est murmurque humilesque
fufurros

Tollere de templis, et aperto vivere voto.

Mens bona, fama, fides, hæc clare, et ut audiat hospes,

Illa sibi introrsum et sub linguâ immurmurat : o si

Ebullit patruî præclarum funus ! et o si 10

Sub rastro crepet argenti mihi seria, dextro

Hercule ! pupillumve utinam, quem proximus hæres

Impello, expungam ; namque est scabiosus, et acri

Bile tumet. Nerio jam tertia conditur uxor.

Hæc sancte ut poscas, Tyberino in flumine mergis 15

Mane caput bis terve, et noctem flumine purgas.

Heus, age responde, minimum est quod scire laboro :

De Jove quid sentis ? estne, ut præponere cures

Hunc cuiquam ? cuinam ? vis Staio ? an scilicet hæres,

Quis potior iudex, puerive quis aptior orbis ? 20

Hoc igitur, quo tu Jovis aurem impellere tentas,

Dic agedum Staio ; pro Jupiter ! o bone, clamet,

Jupiter ! at sese non clamet Jupiter ipse ?

Ignovisse putas, quia, cum tonat, ocyus ilex

Sulphure discutitur sacro, quam tuque domusque ? 25

An quia non fibris ovium, Ergennâque jubente,

Triste jaces lucis evitandumque bidental,

Idcirco stolidam præbet tibi vellere barbâ

Jupiter ? aut quidnam est, quâ tu mercede deorum

Emeris

Emeris auriculas? pulmone et lactibus unctis? 30
 Ecce avia, aut metuens divum matertera, cunis
 Exemit puerum, frontemque atque uda labella
 Infami digito et lustralibus ante salivis
 Expiat, urentes oculos inhibere perita. 34
 Tunc manibus quatit, et spem macram supplice voto,
 Nunc Licini in campos, nunc Crassi mittit in ædes.
 Hunc optent generum rex et regina. puellæ
 Hunc rapiant. quicquid calcaverit hic, rosa fiat.
 Ast ego nutrici non mando vota: negato
 Jupiter hæc illi, quamvis te albata rogarit. 40
 Poscis opem nervis, corpusque fidele senectæ?
 Esto, age: sed grandes patinæ tucetaque crassa
 Annuere his superos vetuere, Jovemque morantur.
 Rem struere exoptas cæso bove, Mercuriumque
 Arceffis fibrâ. da fortunare penates, 45
 Da pecus et gregibus foetum. quo, pessime, pacto,
 Tot tibi cum in flammis junicum omenta liquecant?
 Attamen hic extis et opimo vincere farto
 Intendit. jam crescit ager, jam crescit ovile,
 Jam dabitur, jam jam; donec deceptus, et exspes 50
 Nequicquam fundo suspiret nummus in imo.
 Si tibi crateras argenti incusaque pingui
 Auro dona feram, sudes, et pectore lævo
 Excutias guttas, lætari prætrepidum cor;
 Hic illud subiit, auro sacras quod ovato 55
 Perducis facies; nam fratres inter ahenos,
 Somnia pituitâ qui purgatissima mittunt,
 Præcipui sunt, fitque illis aurea barba.
 Aurum vasa Numæ Saturniaque impulit æra,
 Vestalesque urnas et Thuscum fictile mutat. 60
 O curvæ in terras animæ, et cœlestium inanes!
 Quid juvat hoc, templis nostros immittere mores,
 Et bonâ dîs ex hac sceleratâ ducere pulpâ?
 Hæc sibi corrupto casiam dissolvit olivo;
 Hæc Calabrum coxit vitiato murice vellus; 65
 Hæc

Hæc baccam conchæ rafisse, et stringere venas
 Ferventis massæ crudo de pulvere, jussit.
 Peccat et hæc, peccat; vitio tamen utitur: at vos
 Dicite pontifices, in sacris quid facit aurum?
 Nempe hoc, quod Veneri donatæ a virgine puppæ. 70
 Quin damus id superis, de magnâ quod dare lance
 Non possit magni Messalæ lippa propago;
 Compositum jus, fasque animi, sanctosque recessus
 Mentis, et incoctum generoso pectus honesto?
 Hæc cedo ut admoveam templis, et farre litabo. 75

S A T Y R A III.

NEMPE hoc assidue? jam clarum mane fenestras
 Intrat, et angustas extendit lumine rimas.
 Stertimus, indomitum quod despumare Falernum
 Sufficiat, quintâ dum linea tangitur umbrâ.
 En quid agis? fictas insana canicula messes 5
 Jam dudum coquit, & patulâ pecus omne sub ulmo est,
 Unus ait comitum. verumne? itane? ocyus adfit
 Huc aliquis. nemon'? turgescit vitrea bilis:
 Findor, ut Arcadiæ pecuaria rudere credas.
 Jam liber, et bîcolor positis membrana capillis, 10
 Inque manus chartæ, nodosæque venit arundo.
 Tunc queritur, crassus calamo quod pendeat humor;
 Nigra quod infusâ vanescat sepia lymphâ;
 Dilutas queritur geminet quod fistula guttas.
 O miser! inque dies ultra miser! huccine rerum 15
 Venimus? at cur non potius, teneroque columbo
 Et fimilis regum pueris, pappare minutum
 Poscis, et iratus mammæ lallare recusas?
 An tali studeam calamo? cui verba? quid istas
 Succinis ambages? tibi luditur. effluis amens.
 Contemnere.

Contemnere. sonat vitium percussa, maligne
Respondet, viridi non cocta fidelia limo.

Udum et molle lutum es; nunc, nunc properandus, et
acri

Fingendus sine fine rotâ. sed rure paterno
Est tibi far modicum, purum et sine labe salinum. 25

Quid metuas? cultrixque foci secura patella est.

Hoc satis? an deceat pulmonem rumpere ventis,

Stemmata quod Thusco ramum millefime ducis,

Censoremne tuum vel quod trabeate salutas?

Ad populum phaleras: ego te intus et in cute novi. 30

Non pudet ad morem discincti vivere Nattæ?

Sed stupet hic vitio, et fibris increvit opimum

Pingue; caret culpâ; nescit quid perdat, et alto

Demersus, summâ rursus non bullit in undâ.

Magne pater divûm, sævos punire tyrannos 35

Haud aliâ ratione velis, cum dira libido

Moverit ingenium, ferventi tincta veneno;

Virtutem videant, intabescantque relictâ.

Anne magis Siculi gemuerunt æra juvenci,

Aut magis auratis pendens laquearibus ensis 40

Purpureas subter cervices terruit, imus,

Imus præcipites, quam si sibi dicat, et intus

Palleat infelix, quod proxima nesciat uxor?

Sæpe oculos, memini, tangebam parvus olivo,

Grandia si nollem morituri verba Catonis 45

Discere, ab infano multum laudanda magistro,

Quæ pater adductis sudans audiret amicis.

Jure etenim id summum, quid dexter senio ferret,

Scire erat in votis; damnosa canicula quantum

Raderet; angustæ collo non fallier orcæ; 50

Neu quis callidior buxum torquere flagello.

Haud tibi inexpertum curvos deprendere mores,

Quæque docet sapiens braccatis illita Medis

Porticus, insomnis quibus et detonsa juvenus

Invigilat, filiquis et grandi pasta polentâ: 55

Q

Et

Et tibi quæ Samios diduxit litera ramos,
 Surgentem dextro monstravit limite callem.
 Stertis adhuc ? laxumque caput, compage solutâ,
 Oscitat hesternum, diffutis undique malis ?
 Est aliquid quo tendis, et in quod dirigis arcum ? 65
 An passim sequeris corvos testâque lutoque,
 Securus quo pes ferat, atque ex tempore vivis ?
 Elleborum frustra, cum jam cutis ægra tumebit,
 Poscentes videas : venienti occurrere morbo ;
 Et quid opus Cratero magnos promittere montes ? 65
 Discite, o miseri, et causas cognoscite rerum,
 Quid sumus, et quidnam victuri gignimur ; ordo
 Quis datus, et metæ quæ mollis flexus, et unde ;
 Quis modus argento, quid fas optare, quid asper
 Utile nummus habet ; patriæ charisque propinquis 70
 Quantum elargiri deceat ; quem te deus esse
 Jussit, et humanâ quâ parte locatus es in re.
 Disce ; neque invidias, quod multâ fidelia putet
 In locuplete penu, defensis pinguibus Umbris,
 Et piper, et pernae, Marfi monumenta clientis, 75
 Mœnaque, quod primâ nondum defecerit orcâ.
 Hic aliquis de gente hircosâ centurionum
 Dicat ; quod satis est, sapio mihi : non ego curo
 Esse quod Arcefilas, ærumnosique Solones,
 Obstipo capite, et figentes lumine terram, 80
 Murmura cum secum et rabiosa silentia rodunt,
 Atque exporrecto trutinantur verba labello,
 Ægroti veteris meditantes somnia : gigni
 De nihilo nihilum, in nihilum nil posse reverti.
 Hoc est, quod palles ? cur quis non prandeat, hoc est ?
 His populus ridet, multumque torosa juvenus 86
 Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos.
 Inspice : nescio quid trepidat mihi pectus, et ægris
 Faucibus exsuperat gravis halitus ; inspice fodes,
 Qui dicit medico, jussus requiescere, postquam 90
 Tertia compositas vidit nox currere venas,

De

De majore domo modicum fitiente lagenâ,
 Lenia loturo sibi Surrentina rogavit.
 Heus bone, tu palles. nihil est. videas tamen istud,
 Quicquid id est: surgit tacite tibi lutea pellis. 95
 At tu deterius palles; ne sis mihi tutor:
 Jampridem hunc sepeli; tu restas. perge; tacebo.
 Turgidus hic epulis atque albo ventre lavatur,
 Guttur sulphureas lente exhalante Mephites.
 Sed tremor inter vina subit, calidumque trientem 100
 Excutit e manibus; dentes crepuere retexti.
 Uncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
 Hinc tuba, candelæ: tandemque beatulus alto
 Compositus lecto, crassisque lutatus amomis,
 In portam rigidos calces extendit: at illum 105
 Hesterni capite induto subiere Quirites.
 Tange miser venas, et pone in pectore dextram.
 Nil calet hic: summosque pedes attinge manusque.
 Non frigent. visa est si forte pecunia, sive
 Candida vicini subrisit molle puella, 110
 Cor tibi rite salit? positum est argente catino
 Durum olus, et populi cribro decussa farina.
 Tentemus fauces: tenero latet ulcus in ore
 Putre, quod haud deceat plebeiâ radere betâ.
 Alges, cum excussit membris timor albus aristas: 115
 Nunc face suppositâ fervescit sanguis, et irâ
 Scintillant oculi; dicisque facisque, quod ipse
 Non sani esse hominis non sanus juret Orestes.

SATYRA IV.

REM populi tractas? barbatum hoc crede magistrum
 Dicere, sorbitio tollit quem dira cicuta.
 Quo fretus? dic hoc, magni pupille Pericli.
 Scilicet ingenium, et rerum prudentia velox,
 Ante pilos venit; dicenda tacendaque calles. 5

Ergo

Ergo ubi commotâ fervet plebecula bile,
 Fert animus calidæ fecisse silentia turbæ
 Majestate manus: quid deinde loquere? Quirites,
 Hoc, puto, non justum est; illud male; rectius istud.
 Scis etenim justum geminâ suspendere lance 10
 Ancipitis libræ: rectum discernis, ubi inter
 Curva subit, vel cum fallit pede regula varo:
 Et potis es nigrum vitio præfigere theta.
 Quin tu igitur, summâ nequicquam pelle decorus,
 Ante diem blando caudam jactare popello 15
 Definis, Anticyras melior sorbere meracas?
 Quæ tibi summa boni est? unctâ vixisse patellâ
 Semper, et assiduo curata cuticula sole.
 Exspecta; haud aliud respondeat hæc anus. i nunc;
 Dinomaches ego sum. suffla, sum candidus. esto:
 Dum ne deterius sapiat pannucia Baucis, 21
 Cum bene discincto cantaverit ocyma vernæ.
 Ut nemo in sese tentat descendere! nemo!
 Sed præcedenti spectatur mantica tergo.
 Quæsieris. nostin' Vectidi prædia? cujus? 25
 Dives, arat Curibus, quantum non milvus oberret.
 Hunc ais? hunc, dis iratis genioque sinistro:
 Qui quandoque jugum pertusa ad compita figit,
 Seriolæ veteris metuens deradere limum,
 Ingemit, hoc bene sit, tunicatum cum sale mordens 30
 Cepe, et, farratam pueris plaudentibus ollam,
 Pannosam facem morientis sorbet aceti.
 At si unctus cesses, et figas in cute solem,
 Est prope te ignotus, cubito qui tangat, et acre
 Despuat in mores; penemque arcanaque lumbi 35
 Runcantem, populo marcentes pandere vulvas.
 Tu cum maxillis balanatum gausape pectas,
 Inguinibus quare detonsus curculio exstat?
 Quinque palæstritæ licet hæc plantaria vellant,
 Elixasque nates labefactent forcipe aduncâ, 40
 Non tamen ista filix ullo mansuescit aratro.

Cædimus,

Cædimus, inque vicem præbemus crura sagittis.
 Vivitur hoc pacto : sic novimus. ilia subter
 Cœtum vulnus habes ; sed lato balteus auro
 Protegit : ut mavis, da verba, et decipe nervos, 45
 Si potes. egregium cum me vicinia dicat,
 Non credam ? viso si palles, improbe, nummo ;
 Si facis, in penem quicquid tibi venit amarum ;
 Si puteal multâ cautus vibice flagellas ;
 Nequicquam populo bibulas donaveris aures. 50
 Respue, quod non es ; tollat sua munera cerdo ;
 Tecum habita ; et noris, quam fit tibi curta supellex.

SATYRA V.

VATIBUS hic mos est, centum sibi poscere voces,
 Centum ora, et linguas optare in carmina centum ;
 Fabula seu mœsto ponatur hianda tragædo,
 Vulnera seu Parthi ducentis ab inguine ferrum.
 Quorsum hæc, aut quantas robusti carminis offas 5
 Ingeris, ut par sit centeno gutture niti ?
 Grande locuturi nebulas Helicone legunto ;
 Si quibus aut Procnès, aut si quibus olla Thyestæ
 Fervebit, sæpe insulso cœnanda Glyconi.
 Tu neque anhelanti, coquitur dum massa camino, 10
 Folle premis ventos ; nec clauso murmure raucus
 Nescio quid tecum grave cornicaris inepte ;
 Nec stloppo tumidas intendis rumpere buccas.
 Verba togæ sequeris, juncturâ callidus acri,
 Ore teres modico ; pallentes radere mores 15
 Doctus, et ingenuo culpam defigere ludo.
 Hinc trahe quæ dicas ; mensasque relinque Mycenis
 Cum capite, et pedibus ; plebeiaque prandia noris.
 Non equidem hoc studeo, bullatis ut mihi nugis
 Pagina turgescat, dare pondus idonea fumo. 20
 Secreti loquimur : tibi nunc, hortante camœnâ,
 Excutienda damus præcordia, quantaque nostræ

Pars

Pars tua sit, Cornute animæ, tibi, dulcis amice,
 Ostendisse juvat. pulsa, dignoscere cautus,
 Quid solidum crepet, et pictæ tectoria linguæ. 25
 His ego centenas ausim deposcere voces,
 Ut, quantum mihi te sinuoso in pectore fixi,
 Voce traham purâ; totumque hoc verba resignent,
 Quod latet arcanâ non enarrabile fibrâ.
 Cum primum pavido custos mihi purpura cessit, 30
 Bullaque succinctis laribus donata pependit;
 Cum blandi comites, totâque impune Suburâ
 Permisit sparsisse oculos jam candidus umbo;
 Cumque iter ambiguum est, et vitæ nescius error
 Diducit trepidas ramosa in compita mentes, 35
 Me tibi supposui: teneros tu suscipis annos
 Socratico, Cornute, sinu: tunc fallere solers
 Apposita intortos ostendit regula mores,
 Et premitur ratione animus, vinctique laborat,
 Artificisque tuo ducit sub pollice vultum: 40
 Tecum etenim longos memini consumere soles,
 Et tecum primas epulis decerpere noctes.
 Unum opus et requiem pariter disponimus ambo,
 Atque verecundâ laxamus seria mensâ.
 Non equidem hoc dubites, amborum fœdere certo 45
 Consentire dies, et ab uno fidere duci:
 Nostra vel æquali suspendit tempora Librâ
 Parca tenax veri, seu nata fidelibus hora
 Dividit in Geminos concordia fata duorum;
 Saturnumque gravem nostro Jove frangimus una. 50
 Nescio quod, certe est, quod me tibi temperat, astrum.
 Mille hominum species, et rerum discolor usus;
 Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.
 Mercibus hic Italis mutat sub sole recenti
 Rugosum piper et pallentis grana cumini: 55
 Hic satur irriguo mavult turgescere fomno:
 Hic campo indulget: hunc alea decoquit: ille
 In Venerem est putris: sed cum lapidosa chiragra
 Fregerit articulos veteris ramalia fagi,

Tum

Tum crassos transisse dies, lucemque palustrem, 60
 Et sibi jam feri vitam ingemuere relictam.
 At te nocturnis juvat impallescere chartis;
 Cultor enim juvenum purgatas inferis aures
 Fruge Cleantheâ. petite hinc, juvenesque senesque,
 Finem animo certum miserisque viatica canis. 65
 Cras hoc fiet. idem cras fiet: quid? quasi magnum,
 Nempe diem, donas? sed cum lux altera venit,
 Jam cras hesternum consumpsimus. ecce aliud cras
 Egerit hos annos, et semper paulum erit ultra.
 Nam, quamvis prope te, quamvis temone sub uno, 70
 Vertentem sese, frustra sectabere canthum,
 Cum rota posterior curras, et in axe secundo.
 Libertate opus est; non hâc, quâ, ut quisque Velinâ
 Publius emeruit, scabrosum tesserulâ far
 Possidet. heu steriles veri, quibus una Quiritem 75
 Vertigo facit! hic Dama est non trellis agaso,
 Vappa, et lippus, et in tenui farragine mendax.
 Verterit hunc dominus, momento turbinis exit
 Marcus Damâ. papæ! Marco spondente, recusas
 Credere tu nummos? Marco sub judice palles? 80
 Marcus dixit: ita est. assigna, Marce, tabellas.
 Hæc mera libertas, hanc nobis pilea donant.
 An quisquam est alius liber, nisi ducere vitam
 Cui licet, ut voluit? licet, ut volo, vivere: non sum
 Liberior Bruto? mendose colligis, inquit 85
 Stoïcus hic, aurem mordaci lotus aceto.
 Hoc, reliquum accipio, licet, ut volo, vivere, tolle.
 Vindictâ postquam meus a prætore recessi,
 Cur mihi non liceat, jussit quodcunque voluntas,
 Excepto, si quid Masuri rubrica vetavit? 90
 Disce: sed ira cadat naso, rugosaque fanna,
 Dum veteres avias tibi de pulmone revello.
 Non prætoris erat stultis dare tenuia rerum
 Officia, atque usum rapidæ permittere vitæ:
 Sambucam citius caloni aptaveris alto. 95
 Stat contra ratio, et secretam garrit in aurem,

Ne

Ne liceat facere id, quod quis vitiabit agendo.
 Publica lex hominum, naturaque, continet hoc fas,
 Ut teneat vetitos inscitia debilis actus.
 Diluis helleborum, certo compescere puncto 100
 Nescius examen? vetat hoc natura medendi.
 Navem si poscat sibi peronatus arator
 Luciferi rudis, exclamet Melicerta perisse
 Frontem de rebus. tibi recto vivere talo
 Ars dedit? et veri speciem dignoscere calles, 105
 Ne qua subærato mendosum tinniat auro?
 Quæque sequenda forent, et quæ vitanda vicissim,
 Illa prius cretâ, mox hæc carbone, notasti?
 Es modicus voti, pressio lare, dulcis amicis?
 Jam nunc adstringas, jam nunc granaria laxes, 110
 Inque luto fixum possis transcendere nummum;
 Nec glutto forbere salivam Mercurialem?
 Hæc mea sunt, teneo, cum vere dixeris; esto
 Liberque ac sapiens, prætoribus ac Jove dextro.
 Sin tu, cum fueris nostræ paulo ante farinæ, 115
 Pelliculam veterem retines, et fronte politus
 Astutam vapido servas sub pectore vulpem,
 Quæ dederam supra repeto, funemque reduco.
 Nil tibi concessit ratio: digitum exere, peccas.
 Et quid tam parvum est? sed nullo thure litabis, 120
 Hæreat in stultis brevis ut semuncia recti.
 Hæc miscere nefas: nec, cum sis cætera fossor,
 Tres tantum ad numeros satyri moveare Bathylli.
 Liber ego. unde datum hoc sumis, tot subdite rebus?
 An dominum ignoras, nisi quem vindicta relaxat? 125
 I puer, et strigiles Crispini ad balnea defer.
 Si increpuit, cessas nugator? servitium acre.
 Te nihil impellit? nec quicquam extrinsecus intrat,
 Quod nervos agitet? sed si intus et in jecore ægro
 Nascuntur domini, qui tu impunitior exis, 130
 Atque hic, quem ad strigiles scutica et metus egit herilis?
 Mane piger stertis: surge, inquit avaritia; eja.
 Surge. negas. instat, surge, inquit. non queo. surge.
 Et

En, quid agam ? rogitas ? saperdas advehe Ponto,
 Castoreum, stuppas, ebum, thus, lubrica Coa. 135
 Tolle recens primus piper e sitiente camelo.
 Verte aliquid ; jura. sed Jupiter audiet. heu ! heu !
 Baro, regustatum digito terebrare salinum
 Contentus perages, si vivere cum Jove tendis.
 Jam pueris pellem succinctus et cenophorum aptas :
 Ocuis ad navem : nil obstat, quin trabe vastâ 141
 Ægæum rapias, nisi solers luxuria ante
 Seductum moneat. quo deinde, insane, ruis ? quo ?
 Quid tibi vis ? calido sub pectore mascula bilis
 Intumuit, quam non exstinxerit urna cicutæ. 145
 Tun' mare transilias ? tibi tortâ cannabe fulto
 Cœna sit in transtro, Veietanumque rubellum
 Exhalet vapidâ læsum pice sessilis obba ?
 Quid petis ? ut nummi, quos hic quincunce modesto
 Nutrieras, peragant avidos sudore deunces ? 150
 Indulge genio, carpamus dulcia. nostrum est
 Quod vivis. cinis, et manes, et fabula, fies.
 Vive memor lethi, fugit hora. hoc, quod loquor, inde est.
 En, quid agis ? duplici in diversum scinderis hamo :
 Huncine, an hunc, sequeris ? subeas alternus oportet
 Ancipiti obsequio dominos, alternus oberres. 156
 Nec tu, cum obstiteris semel, instantique negaris
 Parere imperio, rupi jam vincula, dicas ;
 Nam et luctata canis nodum abripit ; attamen illi,
 Cum fugit, a collo trahitur pars longa catenæ. 160
 Dave, cito, hoc credas jubeo, finire dolores
 Præteritos meditor, crudum Chærestatus unguem
 Abrodens ait hæc ; an ficcis dedecus obstem
 Cognatis ? an rem patriam rumore sinistro
 Limen ad obscœnum frangam, dum Chrysidis udas
 Ebrius ante fores extinctâ cum face canto ? 166
 Euge puer, sapias. dîs depellentibus agnam
 Percute. sed censent' plorabit, Dave, relicta ?
 Nugaris : soleâ, puer, objurgabere rubrâ.

Ne trepidare velis atque arctos rodere casses. 170
 Nunc ferus et violens : at si vocet, haud mora, dicas,
 Quidnam igitur faciam ? ne nunc, cum accersor, et ultro
 Supplicet, accedam ? si totus et integer illinc
 Exieris, nec nunc. hic hic, quem quærimus, hic est,
 Non in festucâ, liCTOR quam jactat ineptus. 175
 Jus habet ille sui, palpo quem ducit hiantem
 Cretata ambitio ? vigila, et ciceringere large
 Rixanti populo, nostra ut Floralia possint
 Aprici meminisse senes. quid pulcrius ? at cum
 Herodis venere dies, unctâque fenestrâ 180
 Dispositæ pinguem nebulam vomuere lucernæ,
 Portantes violas, rubrumque amplexa catinum
 Cauda natat thynni, tumet alba fidelia vino,
 Labra moves tacitus, recutitaque fabbata palles.
 Tunc nigri Lemures, ovoque pericula rupto : 185
 Hinc grandes Galli, et cum sistro lusca sacerdos,
 Incussere deos inflantes corpora, si non
 Prædictum ter mane caput gustaveris alli.
 Dixeris hæc inter varicosos centuriones,
 Continuo crassum ridet Vulfenius ingens, 190
 Et centum Græcos curto centusse licetur.

SATYRA VI.

ADMOVIT jam bruma foco te, Basse, Sabino ?
 Jamne lyra et tetrico vivunt tibi pectine chordæ ?
 Mire opifex numeris veterum primordia rerum
 Atque marem strepitum fidis intendisse Latinæ ;
 Mox juvenes agitare jocos, et pollice honesto 5
 Egregios lusisse senes ? mihi nunc Ligus ora
 Intepet, hybernatque meum mare, qua latus ingens
 Dant scopuli, et multâ litus se valle receptat.
 Lunæ portum est operæ cognoscere, cives.
 Cor jubet hoc Enni, postquam destertuit esse - 10
 Mæonides Quintus pavonæ ex Pythagoreo.

Hic

Hic ego securus vulgi, et quid præparet auster
 Infelix pecori; securus et, angulus ille
 Vicini nostro quia pinguior; et si adeo omnes
 Ditefcant orti pejoribus, usque recusem
 Curvus ob id minui senio, aut cœnare sine uncto,
 Et signum in vapidâ naso tetigisse lagenâ.
 Discrepet his alius. geminos, horoscope, varo
 Producis genio. solis natalibus, est qui
 Tingat olus siccum muriâ vaser in calice emptâ, 20
 Ipse sacrum irrorans patinæ piper: hic bona dente
 Grandia magnanimus peragit puer. utar, ego utar,
 Nec rhombos ideo libertis ponere lautus,
 Nec tenuem solers turdarum nosse salivam.
 Messe tenus propriâ vive, et granaria, fas est, 25
 Emole; quid metuas? occa, en, seges altera in herbâ est.
 Ast vocat officium: trabe ruptâ, Bruttia faxes
 Prendit amicus inops; remque omnem furdaque vota
 Condidit Ionio; jacet ipse in litore, et una
 Ingentes de puppe dei; jamque obvia mergis 30
 Costa ratis laceræ. nunc et de cespite vivo
 Frange aliquid; largire inopi, ne pictus oberret
 Cœruleâ in tabulâ. sed cœnam funeris hæres
 Negliget iratus, quod rem curtaveris; urnæ
 Ossa inodora dabit, seu spirent cinnama furdum, 35
 Seu ceraso peccent casæ, nescire paratus.
 Tunc bona incolumis minuas? sed Bestius urget
 Doctores Graios. ita fit, postquam sapere urbi,
 Cum pipere et palmis, venit nostrum hoc maris experts,
 Fœnifecæ crasso vitiarunt unguine pultes. 40
 Hæc cinere ulterior metuas? at tu, meus hæres
 Quisquis eris, paulum a turbâ seductior audi.
 O bone, num ignoras? missa est a Cæsare laurus
 Insignem ob cladem Germanæ pubis, et aris
 Frigidus excutitur cinis, ac jam postibus arma, 45
 Jam chlamydes regum, jam lutea gausapa captis,
 Effedaque, ingentesque locat Cæsonia Rhenos:

Dîs

Dīs igitur genioque ducis centum paria, ob res
 Egregie gestas, induco. quis vetat? aude.
 Væ, nisi connives. oleum artocreasque popello 50
 Largior; an prohibes? dic clare. non adeo, inquis.
 Exossatus ager juxta est. age, si mihi nulla
 Jam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
 Nulla manet patrui, sterilis matertera vixit,
 Deque aviâ nihilum superest; accedo Bovillas, 55
 Clivumque ad Virbi; præsto est mihi Manius hæres,
 Progenies terræ. quære ex me, quis mihi quartus
 Sit pater, haud prompte, dicam tamen, adde etiam unum,
 Unum etiam, terræ est jam filius, et mihi ritu
 Manius hic generis prope major avunculus exit. 60
 Qui prior es, cur me in decursu lampada poscis?
 Sum tibi Mercurius; venio deus huc ego, ut ille
 Pingitur. an renuis? vin' tu gaudere relictis?
 Deest aliquid summæ. minui mihi; sed tibi totum est,
 Quicquid id est. ubi sit, fuge quærere, quod mihi
 quondam 65
 Legarat Tadius, neu dicta repone paterna.
 Fœnoris accedat merces; hinc exime sumptus.
 Quid reliquum est? reliquum? nunc nunc impensius
 unge,
 Unge, puer, caules. mihi festâ luce coquatur
 Urtica, et fîsâ fumosum fînciput aure, 70
 Ut tuus iste nepos olim satur anseris extis,
 Cum morosa vago singultiet inguine vena,
 Patriciæ immeiat vulvæ? mihi trama figuræ
 Sit reliqua; ast illi tremat omentô popa venter?
 Vende animam lucro, mercare, atque excute solers 75
 Omne latus mundi, ne sit præstantior alter
 Cappadocas rigidâ pingues plaussisse catastâ.
 Rem duplica. feci; jam triplex, jam mihi quarto,
 Jam decies, redit in rugam. depinge, ubi sistam,
 Inventus, Chrysippe, tui finitor acervi. 80

Lectiones variantes notabiliores.

JUVENAL.

Sat. Lin.

- 1 10 **F**urtivæ, quid. codd. furtive.
 57 Stertere, quid. sternere.
 74 Aliquis, al. aliquid.
 106 Major, al. majus.
 157 Et latum mediâ fulcum, &c. edit. Parif. fol.
 1446. Et latus mediam fulcus deducit arenam.
 169 Hæc animo ante tubas, al. hæc, animante tubâ.
 2 10 Socraticos, plur. viri erud. Sotadicos.
 38 Atque ita, edit. Par. et mult. al. ad quem.
 94 Obliquâ, quid. oblitâ.
 116 Abscindere, ita edit. Par. Lub. et mel. codd.
 146 Et Catuli, sic codd. mel. not. *120. f. Cæna; nd et*
 3 30 Nigrum, ita princip. edit.
 36 Verso pollice, &c. in opt. edit. hoc modo leg.
 verso pollice vulgus,
 Quum libet &c.
 82 Signabit, al. cœnabit.
 112 Aviam, al. aulam. *160. f. negabit.*
 187 Venalibus, ita codd. mel. not. *194.*
 210 Frustra, ita prin. edit. al. frustra.
 218 Hic Afianorum, al. Phæcasianorum, al. hæc Afian.
 238 Druso, J. Britan. et al. urso vel urfis.
 322 Adjutor, al. auditor.
 4 25 Hoc pretio squamæ? al. pretium. al. pretio
 squamas.
 33 Fractâ de merce, al. pactâ mercede. Salmas. Fariâ.
 60 Suberant, al. superant.
 96 Festinata, edit. Par. et Lub. designata.
 157 Torvisque, al. tortisque.
 5 10 Quin poscis? ita codd. mel. not.
 80 Distendat, al. distinguat.
 91 Afros, al. Afris. al. atris.
 96 Patitur, al. patimur.

134 Lectiones variantes notabiliores.

Sat. Lin.

- 5 105 Torrente cloacâ, Rutgerf. torpente.
 155 Hirfutâ capellâ, al. hirsuto Capellâ.
 169 Tacetis, al. jacetis.
- 6 78 Figantur, ita Lub. et al.
 172 Dea pone, plur. codd. depone.
 188 Turpe magis, Lub. turpe minus.
 205 Scripto, al. sculpto, Turneb. scutilo.
 237 Silet, al. tacet, al. pavet.
 293 Ulciscitur, al. ulciscimur.
 315 Ululantque, Priapi, quid. ululante Priapo.
 363 Redivivus, vet. script. recidivus.
 370 Traduntur, al. raduntur.
 385 Appi, sic opt. edit. al. alti.
 404 Decipiat, ita princip. edit. quid. deripiat.
 409 Quosdam facit: isse, al. refer. quosdam ad populos.
 415 Exorata, al. exhortata.
439. f. cum. 430 Aurata, sic edit. opt. al. aut lata.
 483 Transacta diurni. al. transversa. al. diei.
 507 Adjuta, al. adjuncta, al. subnixa.
 538 Serpens. Illius lacrymæ al. serpens Illius lacrymis.
- 585 Indus, ita Lub. et codd. mel. not. al. inde.
 597 Atque homines, quid. et quæ homines.
- 658 Insulfam, al. invisam.
- 7 60 Sana, quid. mœsta.
 65 Pectora nostra, quid. vestra.
 96 Nunc utile, quid. tunc utile.
 99 Petitur, al. petit hic.
 100 Namq; oblita modo, vet. Ms. nullo quippe modo.
 105 Lecto, Lub. et al. testo.
 129 Deficit, Lub. dejicit.
 139 Ut redeant veteres, al. fidimus eloquio?
 193 Jaculator, quid. jocular.
 214 Qui toties, quid. quem toties:
- 8 8 Fumosos, al. famosos.
 33 Pravam, ita opt. codd.
 60 Gramine, al. germine.
 90 Exfusta, quid. exhausta. fortasse exfucca: sic Horatius.

Lectiones variantes notabiliores. 135

Sat. Lin.

8. 125 Non est sententia: verum, al. non est sententia,
verum est.
- 157 Solam Eponam, ita codd. mel. not. al. Hip-
ponam.
- 204 Libratâ, al. vibratâ.
- 207 Credamus, al. cedamus.
- 225 Cantu, ita codd. mel. not. al. saltu.
- 9 14 Præstabat calidi circumlita, quid.
Bruttia præstabat calidi tibi.
- 26 Quodque taces, Lub. quod taceo, atque.
- 61 Casulis, edit. Par. fol. recte legit caculis.
- 106 Clament omnes, ita codd. opt. quid. taceant.
- 138 Exorare, sic edit. Par. et codd. opt. al. exornare.
- 146 Multas—fingat, al. maltha—al. pingat. 147.
- 10 32 Ille, forte illi.
- 70 Indicibus, ita edit. opt.
- 73 Turba Remi, quid.—tremens. 70. al. effudit.
- 83 Fuit obuius, vir. erud. emend. fugit ocius.
- 93 Augustâ, quid. angustâ.
- 154 Pergere, quid. perdere.
- 162 Vigilare, quid. jugulare. 211. al. citharedo sive hleues.
- 291 Tamen, inquit. Lub. tamen hos tu.
- 300 Modesto, sic edit. opt. quid. modestum.
- 312 Maritus exigit iratus, quid. mariti irati debent.
- 11 6 Ardent, ita codd. mel. not.
- 34 Matho. buccæ Noscenda est mensura tuæ.
quid. Matho buccæ. Noscenda est mensura sui.
- 91 Rigidique, sic edit. opt.
- 32 Ancipitem seu al. ancipitem. et referunt ad
Ulyssæ. forte melius ad loricam.
- 128 Hinc stomacho vires, ita codd. mel. not. 144. al. furtis.
- 149 Rectique, ita Lub. et opt. codd. vulg. erectique.
- 193 Prædo caballorum, al. præda, Salmaf. perda.
- 12 18 Densæ, &c. Lub. densis abscondente tenebris.
- 24 Poetica, al. Pontica. 59. ac. septem. f. aut. 69. austris. f. astris.
- 82 Tuti stagna sinus, Lub. tum stagnante sinu.
- 92 Operitur, quid. operatur.
- 13 4 Fallaci—urnâ, al. fallacis urnam, al. fallacem.
- 64 Mirandis, al. miranti. 70. miris. f. miniis. Sortin. et. f. aut. Id.
- 140 Ten' o, sic edit. opt. quid. te nunc.

136. Lectiones variantes notabiliores.

Sat. Lin.

- 13 142 Viles pulli, quid. vilis populus.
226 Et vindicet, Lub. ut vindicet, al. iudicet.
- 14 26 Ac rugam, al. hæsuram.
62 Leve, sic opt. codd. quid. lavet.
97 Cœli numen, Lub. lumen.
116 Atque verendum, al. acquirendi.
152 Quam fœdæ, Lub. fœde, al. quæ fœdæ : forte
quam fœda est.
176 Immodici, al. indomiti.
201 Poscentibus assem, quid. repentibus assæ.
289 Undâ, al. una, al. udar
293 Coemti, Lub. coemtor.
- 15 75 Præstantibus omnibus instant, vir. erud. præ-
stant instantibus Ombis. *f. præstantibus Ombis instant.*
76 Palmæ, al. Pampæ. 134. al. causam dicentis.
- 16 21 Officiunt. curabitis, al. efficiunt, curabilis.

P E R S I I.

- f. effugiat.* 1 69 Videmus, al. docemus.
85 Tepidum, al. trepidum.
128 Possit, Casaubon. poscit.
- 2 14 Conditur, al. ducitur.
17 Minimum, al. nimium.
19 Hunc cuiquam, al. hunc ? cuinam ?
48 Farto, al. ferto. 54. *f. exantiat.*
- 3 12 14 Queritur, al. querimur.
38 Videant, Lub. invideant. 68. al. quæ.
89 Exsuperat, al. exsudat.
104 Lutatus, al. litatus.
- 4 9 Puto, Priscian. puta.
50 Respue, quid. respice.
- 5 15 Teres, al. teris.
40 Artificis. ita Lub. Casaub. et al.
74 Scabrosum, quid. scabiosum.
150 Peragam sudore, ita codd. mel. not. al. pergam
sudare.
- 6 2 Tetrico, quid. tritæ.
77 Plauisse, quid. pavisse.
79 Depinge, quid. depunge.

F I N I S.

ent.

VI
AN
VI